MINISTERUL EDUCAŢIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” din mun. CHIŞINĂU

Facultatea Pedagogie
Catedra: Pedagogie în învăţământul primar

Saranciuc-Gordea Liliana, Ursu Ludmila

TEORIA ŞI METODOLOGIA ACTIVITĂŢILOR EXTRACURRICULARE

(suport de curs)

Chişinău, 2013

Aprobat pentru editare
prin decizia Senatului UPS „Ion Creangă” din 16/04.2013

Lucrarea este elaborată în conformitate cu curriculumul universitar.

Autori:
Liliana Saranciuc-Gordea, doctor în pedagogie, conferenţiar universitar
Ludmila Ursu, doctor în pedagogie, conferenţiar universitar

Recenzenţi:
Silvia Golubiţchi, doctor în pedagogie conferenţiar universitar,
US din Tiraspol (cu sediul la Chişinău)
Nina Garştea, doctor în pedagogie, conferenţiar universitar,
UPS „Ion Creangă”

Lucrarea se adresează studenţilor specialităţii Pedagogia învăţământului primar şi constituie un suport didactic pentru cursul opţional „Teoria şi metodologia activităţilor extracurriculare”, dar va fi utilă tuturor celor interesaţi de formare profesională în domeniu.

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Teoria și metodologia activităților extracurriculare: (suport de curs) / Saranciuc-Gordea Liliana, Ursu Ludmila; Univ. Ped. de Stat „Ion Creangă”, Fac. Pedagogie, Lab. Ecoeducație. – Chișinău: S.n., 2013 (Tipogr. UPS „I.Creangă)”. – 137 p.
1 disc optic electronic (CD-ROM): sd., col., 13 x 13 cm.
Titlu preluat de pe eticheta discului.
Cerințe de sistem: Windows98/2000/EXP, 32 Mb hard.
ISBN 978-9975-46-176-4.
37.091
S 23

Cuprins

Programa analitică la cursul opţional Teoria şi metodologia activităţilor extracurriculare 5
Unitatea 1. Impactul activităţilor extracurriculare şi extraşcolare asupra dezvoltării personalităţii elevului în timpului liber şcolar 15
1.1 Activităţile extracurriculare-timpul liber în bugetul general de timp şcolar 15
1.2 Bugetul general de timp şi timpul liber 16
1.3 Funcţiile timpuluiu liber 19
Activitate practică..... 21
Pagină metodică 22

Unitatea 2. Reprezentarea activităţilor extracurriculare şi extraşcolare în documentele şcolare 24
2.1 Obiectivele activităţilor extraşcolare şi extracurriculare în actele legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu..... 24
2.2 Reprezentarea activităţilor extracurriculare în documentele şcolare 26
Activitate practică 26
Pagină metodică 31

Unitatea 3. Particularităţile activităţilor extracurriculare şi extraşcolare 31
3.1 Definiri conceptuale 32
3.1 Particularităţile activităţilor extracurriculare..... 32
Activitate practică..... 35
Pagină metodică..... 35

Unitatea 4. Specificul formelor de organizare a activităţilor extacurriculare şi extraşcolare 37
4.1 Diversitatea formelor de organizare a activităţilor extracurriculare şi extraşcolare. Specificul lor 37
4.2 Metodologia activităţilor extracurriculare..... 49
Activitate practică..... 97
Pagină metodică..... 98

Unitatea 5. Cerinţele proiectării şi evaluării activităţilor extracurriculare şi extraşcolare..... 98

5.1 Argumente care justifică proiectarea activităţilor extracurriculare 99
5.2 Componente, surse de informaţii, tematică, paşi în elaborarea proiectării activităţilor extracurriculare 100
Activitatea practică 102
Pagină metodică 102

Unitatea 6. Realizarea procesului de evaluare a activităţilor extracurriculare 105
6.1 Rolul şi locul autoevaluării îm procesul de evaluare a activităţilor extracurriculare 105
6.2 Modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare 108
Activitate practică 112
Pagină metodică 112
Bibliografie 118
Anexe 121

Facultatea:	Pedagogie
Denumirea disciplinei:	Metodologia activitatilor extracurriculare
Autor	Saranciuc-Gordea Liliana, dr. ped., conf. univ.
Coordonator:	Saranciuc-Gordea Liliana, dr. ped., conf. univ.
e-mail:	gordealiliana@mail.ru

Descrierea disciplinei

Cursul " Metodologia activităţilor extracurriculare" cuprinde un pachet de 6 unităţi de curs delimitate în consens cu cerinţele înaintate. Subiectele cuprind probleme ce ţin de abordarea teoretică şi metodologică a educaţiei la vîrsta şcolară mică.

Competenţe

- recunoaşterea impactului activităţilor extracurriculare şi extraşcolare asupra dezvoltării personalităţii elevului de vîrstă şcolară mică în timpului liber;
- reprezentarea conţinutul activităţilor extracurriculare în documentele şcolare;
- determinarea particularităţilor şi specificului activităţilor extracurriculare în cl. I-IV;
- selectarea formelor de organizare a activităţilor extacurriculare în cl. I-IV;
- realizarea cerinţele proiectării activităţilor extracurriculare prin elaborare de proiecte educaţionale;
- stabilirea modalităţilor de evaluare a activităţii educative-extraclasă în atingerea scopurilor şi obiectivelor scontate prin analiza agendei dirigintelui şi activităţii practice a cadrului didactic ;

Finalităţi de studii

La finele cursului studenţii vor fi capabili:

La nivel de cunoaştere

- să distingă esenţa activităţilor extracurriculare în contextul timpului liber şcolar al elevului ;
- să reprezinte conţinutul teleologic al activităţilor educative extracurriculare în documentele şcolare;

- să determine particularităţile organizării şi desfăşurării activităţilore extracurriculare;

La nivel de aplicare

- să descopere funcţiile şi obiectivele timpului liber al elevului de vîrstă şcolară mică;
- să ilustreze distribuirea bugetului de timp la şcolarii de vîrstă mică (în ore);
- să selecteze formele spcifice de organizare a activităţilor extracurriculare în cl. I-IV;
- să reconstruiască cerinţele de planificare a activităţilor extracurriculare în cl- I-IV;
- să stabilească modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare.

La nivel de integrare

- să elaboreze proiecte educative pentru una din formele de activităţi extracurriculare specifice vîrstei şcolare mici,
- să producă strategii metodologice specifice pentru fiecrae formă de activitate extracurriculară în cl. I-IV;
- să revadă criterrile de evaluare a eficienţei activităţilor extracurriculare;
- să selecteze modalităţi oportune de evaluare a activităţilor extracurriculare.

Pre-recuzite (precondiţii)

Pentru realizarea obiectivelor puse studentul trebuie să posede cunoştinţe din cursul de psihologie generală, psihologia dezvoltării, etica pedagogică, teoria educaţiei, teoria instruirii.

Evaluarea curentă

Evaluarea se bazează pe eseu. **Regulile eseului :**

Studiul bibliografiei: Chiar şi cînd există un subiect dat acesta este suficient de general dîndu-ţi libertatea să-l particularizezi în eseul tău prin abordarea aleasă. În primul rand ar trebui sa studiezi un pic sa vezi ce s-a mai scris pe subiectul respective. De cele mai multe ori, eseul tău va fi construit pe baza a ceea ce s-a mai scris, va analiza sau va critica una sau mai multe puncte de vedere, dîndu-ţi ocazia în acest fel sa-ţi exprimi punctul tău de vedere.

Introducere: În introducere, ar trebui să exprimi clar subiectul pe

care urmează să-l dezbaţi, şi punctul tău de vedere legat de acest subiect. Exprimarea punctului de vedere este una din cele mai dificile părţi ale eseului. În cele din urma ar trebui sa fii în stare să explici într-o singură frază care este esenţa eseului tău.

Exprimarea trebuie sa fie concisă, specifică şi clară. Nu ar trebui sa promiţi că o să analizezi, examinezi sau că o să pui sub semnul întrebării o problema, ci că o să susţii un anumit punct de vedere legat de subiectul ales. De exemplu, un bun punct de vedere ar suna cam aşa: "Voi susţine faptul că deosebirile.....". Un punct de vedere slab exprimat ar suna aşa: "As dori sa analizez.....". Prima variantă exprimă clar un punct de vedere şi îl justifică introducînd o nouă idee în timp ce a doua variantă nu face decît să expună nişte fapte existente. Punctul de vedere este unul din puţinele locuri din eseu în care este acceptat să se scrie la persoana I, în timp ce în restul eseului este uzual să se scrie la persoana a III-a.

Explicarea structurii eseului urmează punctului de vedere din introducere. În funcţie de mărimea eseului, vei aduce un număr de argumente care sa-ţi susţină punctul de vedere. Este recomandat să enumeri aceste argumente un paragraful ce urmează punctului de vedere: "Trei argumente vor fi aduse în sprijinul acestui punct de vedere. Primul va sublinia ca… Al doilea va susţine ca… Al treilea va demonstra că…"

Conţinut : Conţinutul eseului va elabora argumentele pe care le-ai prezentat, pe cât posibil în ordinea în care le-ai enumerat mai sus. Fiecare capitol sau paragraf începe cu o "frază-subiect" care expune argumentul şi poziţia autorului. În cazul în care foloseşti capitole, dă-le nume în aşa fel încît să fie potrivite cu structura eseului şi care să fie uşor de citit. Discuţia ar trebui să urmeze expunerea fiecărui argument într-o maniera bine structurată: fapte, idei, opiniile autorităţilor din domeniu precum şi punctul de vedere personal. În final ar trebui concluzionat în ce fel argumentul iniţial stă în picioare şi susţine punctul de vedere.

Concluzii : După ce toate argumentele au fost prezentate şi dezbătute, eseul se termină şi ar trebui să poţi să prezinţi concluziile. Într-un eseu bine scris şi organizat, argumentele sunt veridice şi laolaltă îţi susţin şi demonstrează punctul de vedere. Nu trebuie decît să subliniezi acest fapt şi eventual să mai explici ce studii s-au mai făcut pe acest subiect.

O alta secţiune posibilă, dar nu obligatorie, adesea întîlnită în

eseurile academice, este cea de limitări. Aici, poţi să scrii limitările raţionamentului tău, care sunt premizele de la care pleacă eseul, însă care dacă sunt false ar putea să infirme concluziile, aspecte care nu au fost analizate, posibile condiţii care ar limita impactul concluziilor tale etc.

Mărimea eseului ar trebui sa respecte regula de +/- 10%, asta dacă nu se specifică altceva. Asta înseamnă că textul nu ar trebui sa fie nici mai scurt cu 10% şi nici mai lung cu 10% decît mărimea impusă. De exemplu, pentru un eseu de 3000 de cuvinte, este acceptat să scrii 2700-3300 de cuvinte. Poţi să foloseşti funcţia Word Count din Microsoft Word ca să vezi exact câte cuvinte are eseul tău.

În anumite cazuri foarte rare, este foarte dificil să-ţi exprimi ideea eseului într-un punct de vedere. În aceste cazuri este acceptat să înlocuieşti punctul de vedere cu o întrebare de cercetare care ar trebui să corespundă aceloraşi criterii, excepţie făcînd faptul că autorul amînă luarea unui poziţii clare pîna la sfîrşitul eseului. Nu este recomandată această abordare, însă în cazul în care este necesară, ai grijă să expui clar răspunsul la întrebarea de cercetare la încheierea eseului.

Motivul pentru care toate aceste reguli sunt importante este acela ca examinatorii vor citi poate sute de eseuri care vor încerca sa spună cam aceleaşi lucruri. În acest context este în avantajul tău sa faci ca eseul tău sa fie remarcat printr-o structură clara şi un punct de vedere bine exprimat. Din cauza asta este foarte importantă respectarea acestor reguli destul de simple.

Bibliografie: Un eseu academic necesita si o bibliografie unde sa poţi scrie toate sursele pe care le-ai folosit. Universităţile din Vest au tendinţa să fie foarte stricte atunci cînd este vorba de plagiat. Aşa că ai grijă să citezi absolut toate sursele folosite. În conţinutul eseului încearcă să eviţi citate foarte lungi, ci mai degrabă foloseşte parafrazarea – exprimă prin cuvintele tale ceea ce alţii au spus înainte. În cazul în care citezi, foloseşte citate clare şi menţionează sursa. În orice caz, citarea trebuie folosită doar pentru a începe discutarea unui punct de vedere şi nu pentru a închide un punct de vedere.

Criterii de evaluare a eseului şi punctajul acordat

1. Raportarea la tema aleasă (5 puncte)

- Corespondenţa dintre titlul temei şi conţinutul eseului

2. Claritatea (10 puncte)

- mesajul eseului este bine conturat, formularea sa nu este ambiguă,

lucrarea este organizată în jurul unei idei pentru care exista dovezi verificabile;
- formularea de comparaţii între caracteristici ale unor fenomene, activităţi, evenimente, procese.

3. Argumentare (15 puncte)
- ideile, teoriile prezentate sunt susţinute de argumente din bibliografie.

4. Coerenţa logică (15 puncte)
- eseul are o structură logică bine conturată;
- ideile exprimate au fluenţă şi sunt in legătura unele cu altele.

5. Utilizarea materialului bibliografic (10 puncte)
- sursele bibliografice sunt citate corespunzător, argumentele aduse sunt susţinute prin prezentarea diferitelor cercetări.

6. Originalitate, creativitate, inovaţie (15 puncte)
- modul deosebit prin care se abordează tema, prezentarea opiniilor personale bazate pe analiza diferitelor surse bibliografice.

7. Aspectul general al eseului (5 puncte)
- respectarea criteriilor de: gramatica, ortografia, aspectul estetic.

Totalul general reprezintă maximum de 0-75 puncte.

Transformarea punctajului obţinut în notă se face prin regula mărimilor proporţionale (regula de trei simplă).

Exemplu: Un student care a obţinut 45 puncte va avea nota.

$$\begin{array}{c} \mathbf{75 \rightarrow 10} \\ \mathbf{60 \cdot p \rightarrow \dfrac{60x10}{75} = \dfrac{600}{75} = 8} \end{array}$$

Un accent deosebit se va pune pe:
- identificarea punctelor tari şi slabe ale pregătirii studenţilor ;
- întărirea încrederii în ei (motivare) ;
- predicţia performanţelor universitare şi a şanselor de reuşită în carieră;

Tendinţele înregistrate în acest domeniu vor fi:
- aprecierea se va făce în cadrul cursului şi seminarului (nu doar prin examene scrise/orale, în finalul acestei activităţi) ;
- la apreciere vor participa şi studenţii ;
- criteriile după care se va face aprecierea şi se va acorda notele vor fi precizate de la început şi aduse la cunoştinţa studenţilor ;
- se va da o atenţie mai mare evaluării procesului, nu rezultatelor ;
- se vor evalua competenţele (de a şti, a face şi a fi) şi nu doar conţinutul programei analitice.

Lucrarea finală-portofoliul- de examen.

Nota finală se constituie din următoarele componente:

40% – Chestionarea orală la examen

60% - evaluarea curentă

Evaluarea finală de examen

Modalitatea de evaluare în cheia dată - portofoliul realizabil individual de fiecare student

Un dosar de învăţare /portofoliu cuprinde:

- lista conţinutuluu cestuia, (sumarul, care include titlul fiecărei lucrări/fişe etc. Şi numărul paginii la care se regăseşte);
- argumentaţia care explică ce lucrări sînt incluse în dosar, de ce este importantă fiecare şi cum se articulează între ele într-o viziune de ansamblu a studentului/grupului cu privire la subiectul respectiv;
- lucrările pe care le face studentul individual sau în grup;
- rezumate;
- eseuri;
- articole, referate, comunicări;
- fişe individuale de studiu;
- proiecte şi experimente,
- temele pentru acasă;
- probleme rezovate;
- rapoarte scrise-de realizare a proiectelor;
- teste şi lucrări semestriale;
- chestionare de atitudini;
- înregistrări, fotografii care reflectă activitatea desfăşurată de student individual sau împreună cu colegii săi;
- interviuri de evaluare;
- observaţii pe baza unor ghiduri de observaţii;
- reflecţiile proprii ale studentului asupra modalităţilor de învăţare, ale obstacolelor întîlnite, ale procedeeelor de depăşire a lor;
- autoevaluări scrise de student sau de colegii săi;
- alte materiale, hărţi cognitive, contribuţii la activitate care reflectă participarea studentului/grupului la derularea şi soluţionerea temei date;
- viitoare obiective pornind de la realizările curente ale

studentului/grupului, pe baza intereselor şi a progreselor înregistrate;

- comentarii suplimentare şi evaluări ale profesorului, ale altor grupuri de învăţare şi/sau ale altor părţi interesate.

Pentru evaluarea obiectivă a portofoliului au fost luate în vedere două categorii de criterii generale:

a) criterii pentru evaluarea calităţii portofoliului şi a produsului realizat (1-3) ;

b) criterii pentru evaluarea calităţii activităţii studentului, a procesului pe care l-a parcurs (4-11).

Criterii de apreciere/indici şi punctaj acordat la evaluarea portofoliului

Criterii de apreciere/indici Punctaj	1	2	3	4	5
1. Prezentare: - stabilirea scopului şi a obiectivelor urmărite în cadrul portofoliului; - evoluţia evidenţiată faţă de prima prezentare a dosarului; - dacă este complet; - estetică generală.					
2. Rezumate: - ceea ce a învăţat studentul şi succesele înregistrate; - - calitatea referatelor; - - concordanţa cu temele date; - - cantitatea lucrărilor.					
3. Lucrări practice: - adcvarea la scop, - eficienţa modului de lucru; - rezultatul lucrărilor practice; - dacă s-a lucrat în grup sau individual; - - repartizarea eficientă a sarcinilor.					
4. Reflecţiile studentului pe diferite părţi ale dosarului: - reflecţii asupra propriei munci; - relecţii despre lucrul în echipă (dacă e cazul); - aşteptările studentului de la activitatea desfăşurată.					

5. Cronologie. – punerea în ordine cronologică a materialelor; – modul de gîndire, elaborare şi structurare a proiectului (rigurozitatea proiectării şi realizării demersurilor teoretice şi practiv-aplicative, logica structurării materialului, argumentarea ideilor, corectitudinea formulării ipotezelor şi a verificării lor etc.).					
6. Autoevaluarea studentului: - autoevaluarea activităţilor desfăşurate; - concordanţa scop-rezultat; - progresul făcut; - nota pe care crede că o merită					
7. Pregătire-Conţinut-Structură: - cunoaşterea subiectului, familiarizarea cu lucrările scrise; - adecvat în raport cu auditoriul, interes, claritate, profunzime, orizont					
8. Limbajul verbal utilizat/ Rostire: - claritate, accesibilitate ; - audibilitate, ton, ritm, fluienţă; *elementele de comunicare paraverbală: - calităţile vocii, intonaţia, accentual, viteza, tonul, volumul etc. ; *elemente de comunicare nonverbală: - limbajul mimicogestual, privirea, gesturile şi alte elemente de comunicare nonverbală, ţinuta generală ;					
9. Folosirea timpuli-Mijloace uzuale: - în limitele alocate, echilibru între secţiunile expunerii; - claritate, conciziune, abilitate.					
10. Siguranţa de sine-impact. - cunoaştera capacităţii proprii; - prezenţă, dinamism, autoritate.					
11. Comportare-Aspecte de comportament altele decît verbale:					

- structurarea auditoriului, ţinută, manieră, gesturi; - legătura cu auditoriul, măsura în care îl determină să participe la prezentare ; - măsura în care convinge auditoriul.					

Pentru fiecare criteriu se atribuie între 1-5 puncte. Totalul general reprezintă maximum de 55 puncte (11 criterii înmulţite cu 5- punctajul maxim).

Transformarea punctajului obţinut în notă se face prin regula mărimilor proporţionale (regula de trei simplă).

Exemplu: Un student care a obţinut 45 puncte va avea nota 8,18.

$$55 \rightarrow 10$$

$$45 \cdot p \rightarrow \frac{45x10}{55} = \frac{450}{55} = 8,18$$

Frecvenţa

Frecvenţa este luată în consideraţie conform Regulamentului pentru învăţământul cu frecvenţă la zi ţinînd cont de absenţele motivate ale studentului.

Conţinutul cursului
(Enumerarea tuturor temelor la disciplina dată)

1.Impactul activităţilor extracurriculare şi extraşcolare asupra dezvoltării personalităţii elevului în timpului liber.
2.Reprezentarea activităţilor extracurriculare şi extraşcolare în documentele şcolare.
3.Particularităţile activităţilor extracurriculare şi extraşcolare.
4.Specificul formelor de organizare a activităţilor extacurriculare şi extraşcolare.
5.Cerinţele proiectării activităţilor extracurriculare
6.Realizarea procesului de evaluare a activităţilor extracurriculare .

Resurse bibliografice
(Minimum 5, maximum 7 – izvoare de bază)

1. Ghidul educatorului din şcoala internat. Activitatea explicit – educativă, Cartier educaţional, Biblioteca Prodidactica, 2003,- 456p.
2. Granaci L., Sărbători, obiceiuri, tradiţii. Activităţi extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice. –Chişinău, Editura Epigraf, 2006,- 176p.
3. Beruşcă A., Ghid metodologic al serbărilor şcolare. – Bucureşti, EDP, R.A., 2007,-285p.
4. Nicola I., Tratat de pedagogie şcolară.– Bucureşti, Aramis, 2001,- 480p.
5. Guţu, V., (coord.), Psihopedagogia centrată pe copil, Chişinău: CEP USM, 2008,-175p.
6. Ursu, V., Metodologia educaţiei, Chişinău: Ed. Pontos, 2010, - 300p.

Unitatea 1. Impactul activităţilor extracurriculare şi extraşcolare asupra dezvoltării personalităţii elevului în timpul liber

1.1 Activităţile extracurriculare-timpul liber în bugetul general de timp şcolar

1.2 Bugetul general de timp şi timpul liber

1.3 Funcţiile timpuluiu liber

Obiective operaţionale:

***La nivel de cunoaştere*:**

- să distingă esenţa activităţilor extracurriculare în contextul timpului liber şcolar al elevului ;

La nivel de aplicare:

- să descopere funcţiile şi obiectivele timpului liber al elevului de vîrstă şcolară mică;
- să ilustreze distribuirea bugetului de timp la şcolarii de vîrstă mică (în ore);

La nivel de integrare:

- să selecteze coordonatele principale ale modelului clasic de distribuire a bugetului general de timp.

1.1 Activităţile extracurriculare - timpul liber în bugetul general de timp şcolar

Modelarea, formarea şi educaţia omului cere timp şi dăruire. Timpul istoric pe care îl trăim cere oameni în a căror formaţie caracterul şi inteligenţa se completează pentru propria evoluţie a individului. În şcoala contemporană eficienţa educaţiei depinde de gradul în care se pregăteşte copilul pentru participarea la dezvoltarea de sine şi de măsura în care reuşeşte să pună bazele formării personalităţii copiilor. În acest cadru, învăţămîntul are misiunea de a-i forma pe copii sub aspect psiho-intelectual, fizic şi socioafectiv, pentru o cît mai uşoară integrare socială.

Complexitatea finalităţilor educaţionale impune îmbinarea activităţilor curriculare cu cele extracurriculare, iar parteneriatul educaţional, ca set de intervenţie complementară, apare ca o necesitate. Степанова, Е., Н., Александрова, М. А. (2004) precizează că oricît ar fi de importantă educaţia curriculară realizată prin procesul de învăţămînt, ea nu epuizează sfera influenţelor formative exercitate asupra copilului. Rămîne cadrul larg al timpului liber al copilului, în care viaţa capătă alte aspecte decît cele din

procesul de învăţare şcolară. În acest cadru, numeroşi alţi factori acţionează, pozitiv sau nu, asupra dezvoltării elevilor.

După o binecunoscută clasificare UNESCO (Păun, E.,(1999)), educaţia extracurriculară şi extraşcolară, adică educaţia de dincolo de procesul de învăţământ, apare sub două aspecte principale: educaţia informală – reprezintă influienţa incidentală a mediului social transmisă prin situaţiile vieţii de zi cu zi şi educaţia non-formală, care se realizează fie în sistemul de învăţământ, fie în cadrul unor organizaţii cu caracter educativ.

Activităţile extracurriculare reprezintă activităţile în timpul liber al elevului. În bugetul general de timp şcolar, timpul liber este perioada ce-i rămîne elevului după îndeplinirea activităţilor curriculare obligatorii prevăzute de orar.

În acest context activităţile extracurriculare, desfăşurate în timpul liber al elevului urmează după A. Beruşcă, L. Damşa, R. Niculescu, L. Granaci să corespundă intereselor, aptitudinilor şi înclinaţiilor elevilor; să fie îndrumate în mod competent de cadre didactice ai claselor de elevi. Ele oferă prilejul de îmbogăţire a experienţei sociale, de participare la realizarea propriei instruiri şi educaţii [1,7,16,10].

Activităţile extracurriculare nu repetă manualele şi programele şcolare, dar solicită participarea elevilor în funcţie de aptitudini, interese, dorinţe, sex, situaţie concretă etc., ceea ce favorizează individualizare proceselor educaţionale [9].

1.2 Bugetul general de timp şi timpul liber

După I. Bontaş (2001) timpul liber ar trebui să devină o dimensiune reală, valoroasă şi eficientă a împlinirii elevante a vieţii omului şi nu în sensul de a fi irosit, de a fi folosit la întîmplare fără nici un ţel şi nici în sensul de a fi folosit numai pentru destindere, distracţii, divertisment etc.

De problema definirii conţinutului timpului liber s-au ocupat mai mulţi sociologi şi pedagogi, rezumînd rolul acestuia în viaţa individului la trei funcţii majore: a) regenerarea-refacerea forţelor fizice şi spirituale în timpul îndeplinirii obligaţiilor profesionale, familiale şi sociale; b) compensarea–exercitarea insuficientă a capacităţilor în timpul activităţilor profesionale; c) dezvoltarea – o funcţie ideativă, care are rolul de a da individului o anumită orientare în domeniul ideilor [3,12,30,31].

Mutaţiile calitative, structurale produse în domeniul învăţământului, în procesul educaţiei, în sfera timpului liber, trecerea la săptămîna de cinci zile, pune în seama şcolii şi a familiei probleme noi referitoare la organizarea activităţii elevului cînd el se află în afara programului şcolar.

Presupunînd cunoaşterea şi însuşirea modalităţilor diverse de organizare şi petrecere a timpului liber, cunoaşterea unor modele şi tehnici de planificare a vieţii personale în vederea dezvoltării sentimentului de satisfacţie a trăirii timpului liber, formarea unui stil de viaţă civilizat, valorificarea tradiţiilor şi obiceiurilor, identificarea modalităţilor de relaxare, cultivarea atitudinii optimiste faţă de viaţă, şcoală şi familie deopotrivă, îşi aduc contribuţia la folosirea timpului liber.

Bugetul de timp zilnic al elevului, se distribuie între următoarele categorii de activităţi: somn, îngrijire personală, masa, deplasările, cursuri, activităţi extraşcolare individuale şi colective (activităţi sportive, artistice, concursuri, activităţi gospodăreşti), vizionări de spectacole (film, teatru, programe tv.), activităţi recreative şi de divertisment.

În literatura de specialitate sunt prezentate diverse modele orientative ale structurării bugetului de timp pentru 24 de ore [9, 31]. Am selectat modelul cu o medie statistică săptămînală (5 zile lucrătoare), care este structurat: 4-6 ore pentru activităţi didactice curriculare obligatorii conform orarului (în funcţie de ciclul şcolar); 4-5 ore pentru studiul individual (cu manualul, cu cartea, în bibliotecă, pregătirea temelor pentru acasă etc.); 3-6 ore de odihnă activă (scurte plimbări, activităţi cultural-artistice, sportive, de divertisment etc.); 2-3 ore pentru rezolvarea problemelor gospodăreşti (masa, ordine în curtea şcolii, în casă, deplasări etc.) şi 7-8 ore pentru somn .

Modelul bugetului de timp este necesar pentru buna organizare şi proiectare a activităţii şi vieţii populaţiei şcolare.

Nu se pune problema instituirii unui nou program de organizare a timpului liber, pe lîngă cel al timpului de muncă, învăţătură, ci de organizarea unor acţiuni şi activităţi la care elevul să participe cu plăcere şi interese, după preferinţe şi preocupări, opţional, în funcţie de interesele şi aptitudinile pe care le are pentru anumite domenii ale vieţii sociale, artistice şi culturale [9].

În învăţământul primar, elevul trebuie îndrumat să se obişnuiască cu regimul zilnic, antrenîndu-se în diferite forme de odihnă activă, recreativă în aer liber. În ciclul gimnazial se va porni de la cunoaşterea regimului zilnic al elevului, cu accent pe conştientizarea noţiunii de timp de timp liber, de joc, de excursie, drumeţie, emisiuni radio-tv, pentru ca apoi să se facă referire la necesitatea folosirii timpului liber în mijlocul naturii în special în vacanţă [10].

Elevii au nevoie de ajutor pentru a înţelege că timpul liber nu este irosirea vieţii cu plăceri minore, cu este un bun prilej de pregătire pentru viaţă [ibidem].

Şcoala, familia, cluburile elevilor, palatul copiilor, celelalte instituţii culturale, trebuie să-i ajute pe elevi să cunoască multiplele activităţi ce se pot organiza în timpul liber, activităţile în cercuri şi cele individuale şi să selecteze fapte şi activităţi, să stabilească priorităţi şi opţiuni. Numai astfel se pot crea elevilor posibilităţi de a-şi fructifica predispoziţiile în funcţie de înclinaţii, aptitudini şi interese pentru anumite sectoare de activitate [29]. Aşadar, programarea timpului liber trebuie să poarte un caracter dinamic, flexibil şi creativ, care ar oferi posibilitate remodelării, în funcţie de tipul şcolii, a obiectivelor ei fundamentale, potrivit ciclurilor şcolare, condiţiilor concrete ale etapelor de activitate curriculară şi extracurriculară a elevilor, zilelor de odihnă şi vacanţelor şcolare.

Activităţile din afara clasei şi a şcolii în timpul liber, trebuie să fie altceva decît activitatea didactică, atît în privinţa conţinutului, cît şi a formei de organizare şi metodelor utilizate [27].

Manifestările cultural-artistice şi sportive trebuie şi chiar şi-au reluat cursul normal în şcoli: la fel şi vizionarea filmelor şi spectacolelor de teatru, întrecerile sportive, excursiile şi vizitele; serile culturale, cenaclurile literare contribuie la educarea gustului pentru frumos şi pentru comportare civilizată [10]. Fie că e vorba de cercuri cu caracter artistic, sportiv, ştiinţific sau de activităţi, jocuri, artă manuală, de activităţi, organizare în vacanţă de excursii sau întîlniri, rolul principal în urmărirea elevilor revine profesorului/învăţătorului [7,17].

Un loc aparte în stabilirea şi dirijarea bugetului de timp liber, în îndrumarea acestuia, îl ocupă familia care exercită o puternică şi benefică înrîurire asupra întrebuinţării timpului liber de către elevi,

contribuind, în primul rînd, la folosirea judicioasă a acestuia. Familia, sub îndrumarea dirigintelui trebuie să acţioneze ca un factor dinamizator al activităţilor desfăşurate de copil în timpul liber. Familia este datoare să cunoască interesele şi preocupările propriilor copii şi, în funcţie de acestea, să-l conducă la alegerea activităţilor din timpul liber. Într-un mediu familial sănătos copilul are posibilitatea de a-şi forma deprinderi de folosire judicioasă a timpului liber, atît în privinţa folosirii acestuia în scopul pregătirii şcolare, cît şi al destinderii, recreării, odihnei de care copiii au nevoie. Utile sunt acţiunile unor familii de amenajare a unor spaţii destinate jocului, a unor mese de tenis sau porţi de fotbal, a unor coşuri pentru baschet, care să vină în întîmpinarea de petrecere a timpului liber al copiilor. Se desprinde o evidentă legătură între succesele şcolare ale elevilor şi modul de a-şi petrece timpul liber [13, 28].

Timpul liber care reprezintă o parte din sistemul educativ, trebuie pentru o deplină funcţionalitate, să asigure rezolvarea unor imperative din structura personalităţii: informarea şi formarea, recrearea şi divertismentul, satisfacerea şi împlinirea unor opţiuni.

Aşadar, timpul liber în bugetul general de timp şcolar este perioada cei rămîine elevului după îndeplinirea activităţilor curriculare obligatorii prevăzute de orar, iar acestui deziderat îi vor servi familia, şcoala şi societatea. Rolul de esenţă în înţelegerea folosirii utile a timpului liber de către elev îl are dirigentele/învăţătorul, care trebuie să ştie a îmbina munca şi distracţia, acţiunile în masă cu cele de grup şi individuale, înlocuind elevului experienţa necesară formării şi dezvoltării fizice şi spirituale, pentru a avea un succes şcolar şi pentru a-şi atinge aspiraţiile profesionale.

1.3 Funcţiile timpuluiu liber

Generalizînd conţinutul expus anterior constatăm că timpul liber trebuie să le ofere elevilor posibilitattea de a opta pentru activităţi la alegerea lor. Pedagogul I. Jinga consideră că autodeterminarea activităţii, a preocupărilor din timpul liber implică o opţiune pentru o anumită activitate, o decizie care reprezintă debutul unei activităţi pe care individul o va desfăşura. Din aceste considerente nu întîmplător timpul liber, desemnat uneori şi prin termenul „loisir” se caracterizează prin: alegerea liberă şi eliberarea

de obligaţiile instituţionale; caracterul hedonist (generează satisfacţie); caracterul personal (încurajează virtuţile dezinteresate).

De pe poziţia dată socioligul francez *Joffre Dumazedier* distinge trei ***funcţii fundamentale ale timpului liber***:

-de odihnă (destindere);

-de distracţie (divertisment);

-de dezvoltare a personalităţii, iar sociologul englez *Stanley Parker* introduce în discutarea conceptului de timp liber noţiunile de: schimbare, flexibilitate, spontanietate, autodeterminare şi evidenţiază următoarele funcţii:

-de relaxare (destindere) constă în posibilitatea de refacere a organismului după activitatea de bază;

-de distracţie-se realizează prin delectare şi amuzament creînd un tonus optimist;

-de dezvoltare (educativă) se concentrează în: îmbogăţirea vieţii spirituale şi dezvoltarea personalităţii, formarea capacităţilor de autoorganizare a unui stil de viaţă elevat, stimularea capacităţilor creatoare şi a stilului participativ.

Accepţiunile ştiinţifice pedagogice eşalonează următoarele funcţii ale timpului liber:

-de informare-să contribuie la îmbogăţirea orizontului de cunoştinţe şi informaţii din domeniile ţtiinţei, tehnicii, culturii, artei, literaturii, managementului tec.;

-de formare-dezvoltare-să stimuleze dezvoltarea intelectuală, gîndirea critică, gîndirea creatoare, inteligenţa, spiritul novator; să cultive talente, valori morale, spiritul de cooperare şi sel întreprinzător etc.;

-de destindere-recreere;

-de devertisment-distracţie.

Autorul I. Jinga consideră că educaţiei elevilor pentru timpul liber trebuie să i se acorde o atenţie deosebită, în acest scop urmărindu-se atingerea acestor obiective:

- cunoaşterea şi însuşirea diverselor modalităţi de organizare şi petrcerea a timpului liber;
- identificarea şi cultivarea corespondenţelor optime dintre interese, aptitudini, talente şi posibilităţi de exersare şi dezvoltare alor;

- iniţerea, susţinerea şi dezvoltarea comportamentului ludic;
- cunoaşterea unor modele şi tehnici de planificare a vieţii personale, în vederea dezvoltării sentimentului de satisfacţie a trăirii timpului;
- formarea unui stil de viaţă civilizat;
- cunoaşterea specificului naţional privind petrecerea timpului liber în vederea valorizării tradiţiilor şi obiceiurilor naţionale;
- identificarea surselor de stres şi a căilor de evitare a lor şi identificarea modalităţilor de relaxare;
- cultivarea unei atitudini optimiste în viaţă.

Activitate practică

Analizaţi modelele de distribuire a bugetului general de timp şi caracterizaţi pe scurt coordonatele principale.

Modelul cu o medie statistică săptămînală (5 zile lucrătoare)

- 4-6 ore pentru activităţi didactice curriculare obligatorii conform orarului (în funcţie de ciclul şcolar);
- 4-5 ore pentru studiul individual (cu manualul, cu cartea, în bibliotecă, pregătirea temelor pentru acasă etc.);
- 3-6 ore de odihnă activă (scurte plimbări, activităţi cultural-artistice, sportive, de divertisment etc.);
- 2-3 ore pentru rezolvarea problemelor gospodăreşti (masa, ordine în curtea şcolii, în casă, deplasări etc.) şi 7-8 ore pentru somn .

Bugetul de timp la şcolarii mici (în ore)

Componentele regimului zilei	**cl.I**	**cl.a II-a**	**cl. a III-a**	**cl.a IV-a**
Activitatea în cadrul şcolii	3-4	4	4	4-5
Pregătirea lecţiilor	1	$1^{1/2}$	$1^{1/2}$-2	2-$2^{1/2}$
Drumul la şcoală şi înapoi, plimbare în aer liber, sport, jocuri de mişcare	$3^{1/2}$	$3^{1/2}$	$3^{1/2}$	$3^{1/2}$

Ocupaţii în afara clasei şi în afara şcolii: activităţi la libera alegere, lecturi, muzică, ajutor în familie etc.	1	1-2	1-2	1-2
Gimnastica de dimineaţă, autoservire, luarea mesei	$2^{1/2}$	$2^{1/2}$	$2^{1/2}$	$2^{1/2}$
Somn ziua noaptea	$1\text{-}1^{1/2}$ $11\text{-}11^{1/2}$	1 $11\text{-}11^{1/2}$	 $11\text{-}11^{1/2}$	 $10\text{-}10^{1/2}$

Ce măsuri prioritare ar trebui adoptate ca timpul liber să contribuie din plin la formarea personalităţii elevilor, la destinderea, fortificarea, recreerea şi menţinerea capacităţii lor de a susţine un efort?

_____
_____
_____

Măsuri prioritare adoptate ca timpul liber să contribuie din plin la formarea personalităţii elevilor **:**

Elevul trebuie indrumat:

- să-şi construiască concepte fundamentale de timp;
- să se obişnuiască cu îndeplinirea regimului zilnic, ca mod de ordonare şi economisire a timpului;
- să se antreneze în diferite forme de odihnă activă, creativă, în aer liber;
- să-şi lărgească aria şi volumul de interese pentru lectură, pentru natură, pentru jocuri şi sport, pentru vaţa artistică şi socială;
- să-şi însuşească valorile de partucipare şi responsabilitate;
- să trăiească sentimentul apartenenţei şi bucuriei.

Pagină metodică

Pornind de la ideea că trebuie să realizaţi un parteneriat autentic cu elevii clasei, este bine ca să li se solicite părerile cu privire la organizarea activităţilor extracurriculare.

Înainte de realizarea acestei idei, este bine să organizaţi o activitate ce i-ar face pe elevi să se simtă îm largul lor, lucrînd în

echipe a cîte 2-3 persoane, aşa încît să se convingă de faptul că părerea lor contează, că aportul fiecăruia este important pentru întregul colectiv.

După realizarea acestei activităţi, elevii vor fi capabili: *să identifice rolul lor în buna organizare a timpului liber; să se pătrundă de simţul responsabilităţii pentru activităţile în care sînt antrenaţi; să gîndească critic şi să lucreze creativ*.

Algoritmul activităţii

1. Împărţiţi elevii în grupe de 4 sau 6, dînd fiecărei echipe cîte o fişă de lucru „Ce ai face tu?”.

2. Fiecare echipă pune în discuţie coordanatele indicate în fişa de lucru. Urmează dezbateri cu privire la: dacă este dine plasată în timp coordonată respectivă; ce simte respectivul elev cînd se apropie ora desfăşurării ei; ce ar schimba el în conţinutul activităţii date.

3. După ce s-au încheiat discuţiile şi s-au scris notiţele pe o fişă suplimentară, va fi completată fişa de lucru a elevului.

4. După ce toate grupele au completat Fişa de lucru a elevului, fiecare echipă deleagă un lider, desemnat de către membrii ei anterior, pentru a prezenta clasei opiniile lor.

5. Fişele de lucru ale elevilor, cu sugestiile lor fixate, sînt adunate de către învăţător şi acesta va ţine cont de ideile expuse în procesul proiectărilor educative operaţionale.

Fişa de lucru a elevului

Echipa nr._____
Data_____

Coordonate ale bugetului general de timp	**Opiniile mele**
1. **2.** **3.** **4.**	

Lipsa de programare sau programarea şi organizarea defectuoasă a bugetului general de timp le provoacă atît cadrelor didactice, cît şi elevilor suprasolicitare, surmenaj, nervozitate, care se exprimă prin:

- Stare de alarmă-lipsă de concentrare, iritabilitate, insomnii, erori frecvente;
- Stare de agitaţie-tonus ridicat, pierdere a încrederii în forţele proprii şi în potenţialul elevilor;
- Stare de epuizare-scădere vizibilă a capacităţii de lucru, apatie, indiferenţă şi chiar sindrom al depresiei.

Unitatea 2. Reprezentarea activităţilor extracurriculare şi extraşcolare în documentele şcolare

2.1 Obiectivele activităţilor extraşcolare şi extracurriculare în actele legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu

2.2 Reprezentarea activităţilor extracurriculare în documentele şcolare

Obiective operaţionale:

***La nivel de cunoaştere*:**

- să reprezinte conţinutul teleologic al activităţilor educative extracurriculare în legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu;

***La nivel de aplicare*:**

- să compare conţinutul teleologic al activităţilor educative extracurriculare în legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu cu cel al documentelor şcolare

***La nivel de integrare*:**

- să recomande categorii de documente şcolare care transpun conţinutul teleologic al activităţilor extracurriculare.

2.1 Obiectivele activităţilor extraşcolare şi extracurriculare în actele legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu

În anul de studii 2010-2011 deziderатul educaţional constă în transformarea instituţiilor de învăţământ în şcoli prietenoase copiilor. O şcoală prietenoasă copiilor (Guţu, V., (2008)) se preocupă ca dreptul la educaţie al fiecărui copil din comunitate să fie respectat prin menirea de a crea în unitatea de învăţământ un mediu favorabil realizării obiectivelor educaţionale stipulate de Legea Învăţământului, Concepţia Educaţiei în Republica Moldova, alte acte legislative şi normative naţionale şi internaţionale din domeniu .

Potrivit Legii Învăţământului din Republica Moldova (art. 34), învăţământul extraşcolar include activităţi complementare procesului educaţional din toate tipurile de şcoli. Activităţile respective sunt acordate de către instituţii specializate în scopul dezvoltării aptitudinilor creatoare ale elevilor în domeniul ştiinţei, tehnicii, artelor, sportului, turismului etc., precum şi a organizării utile şi plăcute a timpului liber [www.edu.md].

Pornind de la necesităţii în domeniul educaţiei, în contextul Concepţiei dezvoltării învăţământului, Legii Învăţământului, Concepţiei educaţiei în Republica Moldova învăţământul extraşcolar vizează realizarea următoarelor *obiective*:

1.Valorificarea potenţialului fizic, intelectual, afectiv şi volitiv al elevilor prin:

- extinderea şi aprofundarea cunoştinţelor generale şi specifice în diferite domenii ale ştiinţei, artei, tehnicii, culturii, sportului;
- stimularea gîndirii analitice, a creativităţii şi a inventivităţii copiilor;
- încurajarea iniţiativei individuale şi sociale;
- depistarea şi dezvoltarea aptitudinilor native;
- crearea condiţiilor favorabile pentru afirmarea tinerelor talente.

2. Cultivarea sentimentului demnităţii şi a respectului de sine îmbinat cu tolerarea diferenţelor umane.

3. Promovarea valorilor naţionale şi general-umane [ibidem**].**

Pentru atingerea acestor obiective Ministerul a elaborat documente strategice şi reglatorii pentru domeniul respectiv, precum:

- Concepţia Educaţiei în Republica Moldova şi Programul de Stat de implementare a Concepţiei Educaţiei;
- Concepţia învăţământului extraşcolar;
- Curriculum-ul „Dirigenţia”;
- Regulamentul privind susţinerea elevilor dotaţi;
- Regulamentul de organizare a olimpiadelor de studiu;
- Programul anual al activităţilor extraşcolare cu elevii din învăţământul preuniversitar [ibidem].

2.2 Reprezentarea activităţilor extracurriculare în documentele şcolare

Prin prisma analizei date am observat că din obiectivele învătămîntului extraşcolar prin elaborarea documentelor strategice se evidentiază şi activitatea extracurriculară, dar un document, în care în mod concret, se reliefează despre activităţile extracurriculare este *„Sugestii şi recomandări metodologice şi manageriale”*. Acest document se elaborează de Ministerul Învăţământului pentru fiecare an şcolar cu sugestiile de rigoare adresate diriginţilor şi directorilor pentru educaţie .

În aspect concret, practic, despre modul de organizare şi realizare a activităţilor extracurriculare şi extraşcoală este Regulamentul de organizare şi funcţionare a şcolii/liceului. Un alt document în care sunt eşalonate/planificate activităţile extracurriculare este Ghidul dirigintelui, Graficul activităţilor educative cu elevii şi proiectul didactic propiu-zis.

Activitate practică

Analizează documentele şcolare şi numeşte categoria acestora, instituţia/persoana care l-a eleborat.

LICEUL TEORETIC „DANTE ALIGHIERI”

Examinat şi aprobat de Consiliul
profesoral al Liceului „Dante Alighieri”.
Proces-verbal nr. 50 din 05.09.08
Ordinul nr. 21 din
05.09.08
Preşedintele comitetului sindical
_____T. Pîrău

REGULAMENTUL
DE ORGANIZARE ŞI FUNCŢIONARE A LICEULUI

CHIŞINĂU, 2008

Extras din Regulament

D. Activităţi extraclasă şi extraşcoală

Art. 116. Activităţile complementare extraclasă şi extraşcoală cu caracter instructiv-educativ au menirea de a completa, îmbogăţi, diversifica şi consolida cunoştinţele şi deprinderile acumulate, însuşite de elevi prin cele învăţate.

Asemenea activităţi se organizează în funcţie de specificul şi problemele pe care le ridică obiectul de studiu respectiv. Ele intră în obligaţiile fiecărui cadru didactic şi sunt definitivate (stabilite) în planul de activitate al fiecărei catedre.

Art. 117. Participarea elevilor la activităţile complementare extraclasă şi extraşcoală este benevolă.

Profesorul are datoria să-i atragă pe elevi, să le stimuleze elevilor interesul, nevoia unor asemenea acţiuni.

Art. 118. Scopul acţiunilor complementare este, pe de o parte, atragerea elevilor buni, încurajarea pregătirii lor pentru obţinerea unor rezultate de performanţă la concursuri, olimpiade, iar, pe de ală parte, evitarea eşecului şcolar prin pregătirea diferenţiată, ajutorarea elevilor mai slabi să depăşească mediocritatea. În acest

sens se organizează lecţii suplimentare, meditaţii şi consultaţii, pregătirea pentru bacalaureat, olimpiade, concursuri şcolare etc.

Asemenea activităţi se organizează în afara orelor de studiu (dar fără a depăşi ora 21.00), ori sîmbătă.

Art. 119. Pentru elevii cu pasiune pentru un anumit obiect sau pentru prelungirea tratării unor teme în afara orelor, se organizează cercuri cu elevii.

Cercurile pe obiecte pot avea o temă generală ori pot urmări o anumită problematică; de asemenea ele pot continua o anumită temă, latură ori problemă din programa de învăţămînt ori pot lăsa iniţiativa creatoare a elevilor în a-şi manifesta preocupările (cenaclul literar), în a-şi dovedi priceperile (cerc tehnico-aplicativ), în a-şi aprofunda cunoştinţele şi în a aduce un plus de informare ori a asigura cadrul dezbaterii unor idei, teorii, concepte care-i interesează.

Cercurile pe obiecte se programează în afara orelor de clasă, de comun acord cu elevii.

Cercurile cu elevii pot funcţiona cu minimum 10 elevi.

Art. 120. În rîndurile activităţilor complementare mai intră activităţi care vin în sprijinul elevilor prin diversificarea şi concreteţea pe care o oferă. În funcţie de obiectul de studiu în cauză, asemenea acţiuni pot fi: invitarea unor personalităţi artistice şi ştiinţifice pentru a prezenta o temă de interes major ori cu ocazia unor comemorări sau aniversări oficiale, vizite la case memoriale, la institute de cercetări, la centrul de calcul, schimburi de experienţă cu alte şcoli, organizarea de concursuri pe o anumită temă, serate literare, serbări şcolare, audiţii muzicale, competiţii sportive, concursuri de măiestrie profesională, excursii tematice, strîngerea de date pentru întocmirea unei lucrări etc.

Graficul activităţilor educative cu elevii claselor primare pentru anul de studii 2013-2014

Nr.	***Conţinutul tematic***	***Responsabil***	***Termen de realizare***
1.	Pregătirea liceului către noul an de studii.	Z. Bărbuţă, T. Lenţa, diriginţii claselor	august-septembrie
2.	Sărbătoarea Primului sunet. Prima oră a anului şcolar.	Învăţătorii claselor primare	1 septembrie
3.	Sărbătoarea bunicilor	T. Lenţa, M.	Septembrie

Nr.	*Conţinutul tematic*	*Responsabil*	*Termen de realizare*
		Margine, diriginţii claselor	
4.	Decadele educaţiei rutiere „Atenţie – Copii!”	T. Lenţa, M. Margine, diriginţii claselor	1-12 septembrie 2-13 februarie 4-15 mai
5.	Sărbătoare dedicată zilei pedagogului „Mă rog pentru învăţători”.	M. Margine, A. Belotcaci, V. Romaniuc	Octombrie
6.	Lunarul „Cunoaşte-ţi baltina”.	T. Lenţa, M. Margine, diriginţii claselor	Octombrie
7.	Activitate consacrată hramului oraşului „Toamna de Aur”.	T. Lenţa, M. Margine, diriginţii claselor	10-15 octombrie
8.	Concursul interpreţilor de muzică uşoară „Steaua Chişinăului”.	Învăţătorul de educaţie muzicală	Noiembrie
9.	Concursul tinerilor interpreţi de muzică populară „Tamara Ciobanu”.	V. Osoianu	Noiembrie
10.	Lunarul propagării drepturilor copiilor. Ore educative în clasele I-IV.	Învăţătorii claselor primare	Noiembrie
11.	Campania „ProSănătate”. Întîlniri cu lucrătorii medicali, ore de dirigenţie.	Medicul liceului, diriginţii claselor	Noiembrie – aprilie
12.	Festivalul sărbătorilor şi tradiţiilor de iarnă „Să trăiţi, să-nfloriţi”.	T. Lenţa, V. Osoianu	Decembrie
13.	Caravana de Crăciun.	T. Lenţa, M. Margine, diriginţii claselor	Decembrie
14.	Concursul municipal de desene „Focul – prieten, incendiul - duşman”.	R. Lungu, diriginţii claselor	Decembrie
15.	Festivalul folcloric „La fîntîna dorului”.	V. Osoianu	Martie

Nr.	*Conţinutul tematic*	*Responsabil*	*Termen de realizare*
16.	Mărţişor – 2011.	Învăţătorii claselor primare	Martie
17.	Activităţi ecologice „Paradis – meleagul ”.	M. margine, L. Mazîlu, diriginţii claselor	Martie – aprilie
18.	Festivalul – concurs al cîntecului pascal „Pentru Tine, Doamne!”	V. Osoianu	Aprilie
19.	Salonul Internaţional de Carte pentru Copii.	Diriginţii claselor, V. Ciobanu, bibliotecara liceului	Aprilie
20.	Concursul colectivelor corale („Zilele Dante”).	L. Munteanu	Mai
21.	Concursul posterelor „Cărăruşa ecologică” .	V. Triboi	Mai
22.	Ziua mondială a copiilor, concursul desenelor „Copilărie – dulce feerie”.	S. Dănilă, A. Eşanu	Mai

Schiţa de proiect/scenariu pentru activităţile extracurriculare

Preambul

Data realizării _____
Locul desfăşurării _____
Autorul/autorii proiectului/scenariului _____
_____
Mesajul activităţii _____
_____
Genericul _____
Grupul-ţintă _____
Obiective:
specifice fundamentale _____
operaţionale _____
Tipul activităţii (şezătoare, concurs, spectacol muzical-coregrafic, concert etc.) _____
Eşalonarea în timp (timp necesar pentru pregătire/repetiţii, timp necesar pentru realizare) _____

Materiale-suport _____
_____
Echipa de realizare (rolurile) _____
_____
Colaboratori din exteriorul echipei _____
_____
Motivarea intenţiei de iniţiere a activităţii artistice _____
Desfăşurarea activităţii _____
_____

Pagină Metodică

Constatăm că, activităţile extracurriculare şi extraşcolare sunt întărite prin lege şi cuantificate în documentele şcolare de tipul: regulament, ghid, grafic de organizare şi realizare a acestora, proiecte de activităţi.

În condiţiile democratizării societăţii, descentralizării educaţionale, autonomiei şcolare, Legea învăţământului şi alte reglementări conferă instituţiilor şcolare anumite drepturi şi libertăţi în elaborarea şi aplicarea documentelor şcolare, cu respectarea exigenţelor ştiinţifice, practice, pedagogice şi metodice necesare stabilirii şi punerii „în operă" a unui curriculum modern, elevat, de valoare şi eficienţă ideatică şi acţională, care să le asigure acreditarea.

Unitatea 3. Particularităţile activităţilor extracurriculare

3.1 Definiri conceptuale

3.2 Particularităţile activităţilor extracurriculare

Obiective operaţionale:

La nivel de cunoaştere:

- să definească conceptul *Activităţi extracurriculare* şi *extraşcolare*.

La nivel de aplicare:

- să determine particularităţile organizării şi desfăşurării activităţilor extracurriculare

La nivel de integrare:

- să selecteze cele mai oportune activităţi ectracurriculare realizabile în clasele primare.

3.1 Definiri conceptuale

Procesul dezvoltării armonioase a tinerei generaţii nu poate fi redus la activitatea instructiv-educativă care se desfăşoară în cadrul lecţiilor. În acest scop se folosesc şi alte forme de activitate. Acestea sunt *activităţile extracurriculare* şi *extraşcolare*. Înţelegem prin *activitatea extracurriculară* totalitatea acţiunilor educative organizate şi desfăşurate în afara planului de învăţământ, dar strîns legate de acesta, sub conducerea cadrelor didactice [9,10,26]. Astfel de activităţi sunt cercurile de elevi, serbările şcolare, competiţiile sportive. *Activitatea extraşcolară* cuprinde totalitatea acţiunilor educative desfăşurate în cadrul instituţiilor culturale, cum sunt teatrele, bibliotecile, casele de creaţie etc. Aceste instituţii organizează activităţi instructiv–educative de tipul: prezentarea unor filme, spectacole, lansări de cărţi, simpozioane etc. [10].

Activitatea în afara clasei şi extraşcolară ocupă un loc important în ansamblul influenţelor educative. Această activitate lărgeşte orizontul cultural al elevilor, completînd cu noţiuni noi volumul de cunoştinţe însuşite la lecţii. Participarea elevilor la acţiunile instructiv–educative organizate în afara clasei şi a şcolii constituie, de asemenea, un mijloc de formare a competenţelor. Activitatea extracurriculară aduce o contribuţie însemnată şi la educarea morală, estetică a elevilor, disciplinîndu-le acţiunile şi lărgindu-le orizontul artistic. Activitatea în afara clasei constituie un mijloc de formare a deprinderilor elevilor de a-şi folosi în mod raţional timpul liber [ibidem].

3.2 Particularităţile activităţilor extracurriculare

Pedagogul V. Ţârcovnicu susţine că între activitatea desfăşurată de către elevi în cadrul lecţiilor şi activitatea desfăşurată de ei în afara clasei şi a şcolii există deosebiri din punctul de vedere al conţinutului şi al formelor de organizare:

1. Activitatea în afara clasei şi extraşcolară are un conţinut deosebit de activitatea în cadrul lecţiilor. Desfăşurarea lecţiilor şi volumul cunoştinţelor predate sunt determinate de programa şcolară, în timp ce conţinutul şi desfăşurarea activităţilor în afara clasei au un conţinut flexibil şi foarte variat, cuprinzînd cunoştinţe din domeniul artei, ştiinţei, tehnicii, sportului. Totuşi, nici conţinutul acestor activităţi nu se stabileşte în mod întîmplător, ci pe baza anumitor principii.

2. Încadrarea elevilor în diferite forme ale activităţii în afara clasei şi extraşcolare pe baza liberei alegeri, sub îndrumarea cadrelor didactice, care îi pot sugera fiecărui copil ce formă de activitate este mai potrivită pentru interesele şi înclinaţiile lui.
3. Durata activităţilor în afara clasei şi extraşcolare este variabilă. O lecţie are durata fixă de 45 min., iar o activitate în afara clasei sau extraşcolară durează de la o jumătate de oră pînă la 2 ore.
4. Verificarea, aprecierea şi evidenţa rezultatelor activităţii în afara clasei şi extraşcolare au forme specifice. Verificarea are un caracter practic. Spre deosebire de aprecierea făcută în cadrul orelor prin intermediul notelor, cea făcută în afara orelor de clasă se concretizează prin intermediul calificativelor: slab, bine, foarte bine etc.
5. Activitatea în afara clasei şi extraşcolare este propice pentru manifestarea spiritului de independenţă şi a iniţiativei elevilor.
6. altă particularitate a activităţii în afara clasei şi extraşcolare o constituie legătura ei cu practica. Aplicarea cunoştinţelor în cadrul activităţilor extracurriculare are şi valoarea unui exerciţiu de dezvoltare a aptitudinilor elevilor [25,p. 93-104].

După Nicola, I. (2002) încadrarea elevilor în diferite forme ale activităţii în afara clasei şi extraşcolare se realizează pe baza liberei alegeri, sub îndrumarea cadrelor didactice, care îi pot sugera fiecărui copil ce formă de activitate este mai potrivită pentru interesele şi înclinaţiile lui iar durata activităţilor în afara clasei şi extraşcolare este variabilă. O lecţie are durata fixă de 45 min., iar o activitate în afara clasei sau extraşcolară durează de la o jumătate de oră pînă la 2 ore.

Таланчук, Н., М. (1999) verificarea, aprecierea şi evidenţa rezultatelor activităţii în afara clasei şi extraşcolare au forme specifice. Verificarea are un caracter practic. Spre deosebire de aprecierea făcută în cadrul orelor prin intermediul notelor, cea făcută în afara orelor de clasă se concretizează prin intermediul calificativelor: slab, bine, foarte bine etc. Activitatea în afara clasei şi extraşcolare este propice pentru manifestarea spiritului de independenţă şi a iniţiativei elevilor.

O altă particularitate a activităţii în afara clasei şi extraşcolare o constituie legătura ei cu practica. Aplicarea

cunoştinţelor în cadrul activităţilor extracurriculare are şi valoarea unui exerciţiu de dezvoltare a aptitudinilor elevilor [25,p. 93-104].

Întreaga activitate în afara clasei are un conţinut variat, determinat de interesele cognitive ale elevilor şi de dorinţele lor. Prin activităţile la care participă ei îşi însuşesc cunoştinţe din domeniul ştiinţei, tehnicii, literaturii, artei etc. Acestea lărgesc orizontul lor cultural şi le trezesc interesul pentru cunoştinţe. Participînd la acţiuni cu caracter cultural artistic, la manifestări cultural-artistice, vizionînd spectacole de teatru şi filme la cinematograf, elevii îşi cultivă dragostea pentru frumos [17, p. 144]. Un element al conţinutului acestor activităţi îl constituie jocurile, exerciţiile de gimnastică şi manifestările sportive care întăresc organismul elevilor [ibidem, 145].

Aşadar, activităţile educative în afara orelor de curs şi extraşcolare generează relaţii de prietenie şi ajutor reciproc, educă simţul responsabilităţii. Ele oferă condiţii dintre cele mai prielnice pentru formarea conştiinţei şi conduitei cooperante. Libertatea de exprimare şi relaţiile cu ceilalţi este mai mare şi, astfel, posibilităţile de îmbogăţire a experienţei sociale se amplifică. Cadrul de acţiuni oferă cîmp larg manifestării iniţiativei şi participării în funcţie de anumite preferinţe, interese, preocupări etc.

Important este că în aceste activităţi elevii pot antrenaţi atît în desfăşurarea, cît şi în iniţierea şi organizarea lor.

Activitatea elevilor în cadrul lecţiilor la disciplinele şcolare şi cea desfăşurată în manifestările extradidactice şi extraşcolare se aseamănă în mai multe aspecte, dar şi se deosebeşte atît după conţinut, cît şi după modul de desfăşurare [24].

În primul rînd, conţinutul lecţiilor la disciplinele şcolare se stabileşte în conformitate cu curriculumul şcolar. Profesorul nu are dreptul să intervină cu modificări şi completări. El este obligat să execute strict componentele indicate în actele normative. În activităţile extracurriculare şi extraşcolare profesorul are mai multă libertate în alegerea subiectelor, în determinarea obiectivelor, în selectarea informaţiilor. Aceste conţinuturi au un caracter flexibil şi foarte variat, cuprinzînd subiecte din domeniul ştiinţei, tehnicii, artelor, sportului, politicii, vieţii cotidiene etc. Totuşi, şi aceste conţinuturi nu se stabilesc în mod întîmplător, ci în baza anumitor principii [23].

În al doilea rînd, înşişi elevii au libertatea în alegerea activităţii, precum şi a modului de participare în cadrul acestora. Dacă prezenţa la lecţii este absolut obligatorie, orice absenţă, chiar şi cea motivată, fiind nedorită, atunci la manifestările extraşcolare elevul singur alege să se prezinte şi să participe sau nu. Motivaţia participării la acele sau alte activităţi este o obligaţiune a cadrelor didactice, dar şi o îndatorire personală a fiecărui elev responsabil de propria formare. Elevii sunt îndrumaţi de profesori, care sugerează fiecărui elev ce activităţi să urmeze în dependenţă de interesele, preocupările şi aptitudinile fiecăruia [ibidem, p. 85-89].

În al treilea rînd, durata unei lecţii şcolare este de 45 minute. Profesorul nu are dreptul să încalce acest termen nici măcar cu un minut. Pe cînd activităţile extracurriculare, în special cele extraşcolare, pot dura de la o jumătate de oră pînă la 2-3 ore [10, 26, 23].

Activitate practică

1. Pornind de la informaţiile pe care le deţineţi şi de la experienţa de care dispuneţi cu privire la tipologia şi specificul activităţilor extraclasă şi extraşcoală, din itinerarul de activităţi expuse mai jos indicaţi cele care se referă la categoria de activtităţi extracurriculare**.**

Concurs, olimpiadă, competiţie, festival, lecţie, lecţie de dirigenţie, serbare, concert, şetătoare, cerc literar, consultaţie, matineu, victorină.

Pagina metodică

Întreaga activitate în afara clasei are un conţinut variat, determinat de interesele cognitive ale elevilor şi de dorinţele lor. Prin activităţile la care participă ei îşi însuşesc cunoştinţe din domeniul ştiinţei, tehnicii, literaturii, artei etc. Acestea lărgesc orizontul lor cultural şi le trezesc interesul pentru cunoştinţe. Pentru aprofundarea dinamicii relaţiei educaţiei de bază-educaţie permanentă prin prisma activităţilor extraclasă/extraşcoală se recomandă viitorului cadru didactic să-şi focalizeze activitatea educativă pe:

***Adoptarea unei viziuni axiologice şi umaniste în educaţie şi societate pentru a evita riscul depersonalizării şi alienării tehnologice a indivizilor*:**

- impulsionarea atît dorinţei, cît şi plăcerii de a învăţa la elevi, să potenţeze *capacitatea de a învăţa cum să înveţi* şi de a stimula curiozitatea intelectuală;
- nu există înlocuitor pentru relaţia profesor-elev, relaţie care se sprijină pe autoritate şi se dezvoltă prin dialog;
- accentul începe să fie pus pe necesitatea reîntoarcerii la educaţie, pentru a putea face faţă situaţiilor noi care apar în viaţa personală sau în sfera muncii;
- fiecare individ trebuie să fie *pregătit să profite de ocaziile de a învăţa care i se oferă de-a lungul vieţii,* atît pentru a-şi lărgi orizontul cunoaşterii, cît şi pentru a se adapta la o lume în schimbare, complexă;

Tipurle fundamentale de învăţare, necesare pe parcursul vieţii:

- *a învăţa să ştii,* ceea ce înseamnă dobîndirea instrumentelor cunoaşterii, adică a învăţa cum să acumulezi cunoştinţe, grefate pe cunoştinţele generale şi de specialitate suficient de cuprinzătoare;
- *a învăţa să faci*, astfel încat individul să intre în relaţie cu mediul înconjurător, să acţioneze cu îndemanare;
- *a învăţa să trăieşti împreună cu alţii*, pentru a coopera cu alte persoane, participînd la activităţile umane;
- *a învăţa să fii, să devii*, pentru a-ţi dezvolta personalitatea şi a fi capabil să acţionezi cu o autonomie crescîndă, judecînd prin prisma propriei scări de valori şi concepţii şi asumîndu-ţi răspunderea.

Competenţe de bază de care trebuie să dispună fiecare individ:

- abilitarea individului cu capacitatea de a comunica, cu spirit de echipă, de iniţiativă;
- capacitatea de asumare a responsabilităţilor;
- abilităţi de mînuire a calculatorului;
- limbile străine;
- cultura tehnologică;
- spiritul antreprenorial;
- competenţe sociale.

Fiecare trebuie să deţină aceste competenţe de bază cel puţin la nivel minimal pentru a putea participa eficient la viaţa

profesională, familială, şi comunitară, dar şi pentru a putea învăţa de-a lungul întregii vieţi.

Unitatea 4. Specificul formelor de organizare a activităţilor extracurriculare şi extraşcolare

4.1 Diversitatea formelor de organizare a activităţilor extracurriculare şi extraşcolare. Specificul lor

4.2 Metodologia activităţilor extracurriculare şi extraşcolare

Obiective operaţionale:

La nivel de cunoaştere:

- să recunoască formele de organizare a activităţilor extracurriculare în şcoala primară;
- să determine particularităţile formelor spcifice de organizare a activităţilor extracurriculare în cl. I-IV;

La nivel de aplicare:

- să generalizeze aspectele metodologice de organizare a activităţilor extracurriculare în clasele primare;

La nivel de integrare:

- să anticipeze blocajele şi disfuncţiile în procesul de realizare a formelor de activităţi extracurriculare în clasele primare;
- să producă strategii metodologice specifice pentru fiecrae formă de activitate extracurriculară în cl. I-IV.

4.1 Diversitatea formelor de organizare a activităţilor extracurriculare şi extraşcolare. Specificul lor

În literatura de specialitate sînt specificate o diversitae de forme de organizare a activităţilor extradidactice/extracurriculare şi extraşcolare [1,3,5,10]. Acestea, potrivit clasificării acceptată de majoritatea specialiştilor teoreticieni şi pedagogilor-organizatori, se pot ordona în cîteva grupuri: *activitatea colectivă / de masă; activităţi de grup / în cercuri; activităţi individuale* [25,31].

Ca forme de *activitatea colectivă / de masă* putem remarca: ***excursia şi vizita, matineul, serbările şcolare, şezătorile şcolare, victorina, şezătorile, medalionul literar, serate literare, masa rotundă.***

Potrivit accepţiunilor ştiinţifice se consideră **a**-activităţi colective-acţiunile la care participă întreaga clasă de elevi, elevi din clasele paralele, elevi din diverse clase şi şcoli. Acestea pot fi organizate sub formă de: *serbări şcolare, şezători, concursuri, întîlniri cu oameni de vază ai culturii, artei, ştiinţei, vizionări de*

spectacole de teatru, cinema, prezentări de carte, excursii, vizite etc. Obiectivele pe care le urmăresc organizatorii acestor acţiuni sunt rezolvarea unor sarcini instructiv-educative, completarea cunoştinţelor elevilor, consolidarea deprinderilor elevilor, dezvoltarea gustului artistic, trezirea curiozităţii, formarea abilităţilor de cooperare şi colaborare etc.(L. Granaci, A. Beruşcă, T. Cozma)

Matineul este o activitate extracurriculară organizată cu elevii claselor primare şi preadolescenţii cl. V-VI. El are ca obiective celebrarea anumitor evenimente, date comemorative, precum şi dezvoltarea abilităţilor artistice ale elevilor. Matineele pot fi temeinice şi literare. Matineele tematice vor reflecta diverse teme şi aspecte, iar cele literare sunt dedicate creaţiei unui scriitor sau unei opere literare. Ambele tipuri de matinee cuprind: poezii, povestiri, ghicitori, proverbe etc. Ele sunt însoţite de cîntece, dansuri, scenete etc. [18].

Un rol deosebit în cadrul matineului îl au reprezentările teatralizate. Fragmentele literare ce se pun în scenă, urmează să fie selectate riguros de către profesor, ţinînd cont de particularităţile grupului şcolar, de capacităţile individuale ale fiecărui elev. Aceştia pot fi atraşi la alegerea rolurilor, la pregătirea scenariului, a costumelor, la pregătirea scenariului, a costumelor, decorului, fragmentelor muzicale, amenajarea sălii unde se va desfăşura matineul etc. Toate aceste acţiuni vor urmări sporirea încrederii elevilor în forţele proprii, a siguranţei în sine. La pregătirea costumelor şi amenajarea sălii se pot încadra şi părinţii. În desfăşurarea matineului se utilizează pe larg diverse mijloace didactice, tehnice şi audiovizuale: imprimări audio, video, portrete, desene, cărţi, obiecte [10,15].

Serbările şcolare. Printre multiplele forme de realizare a obiectivelor educaţionale serbările şcolare se situează între cele mai complexe şi adecvate forme de manifestare a elevilor. Serbarea şcolară a fost şi este cadrul afirmării talentului, aptitudinilor artistice ale copiilor, dar şi cadrul descoperirii acelor laturi ale personalităţii multor copii care, în mod obişnuit – la lecţii sau alte tipuri de activităţi – rămîn ascunse, latente, atît pentru părinţi, cît şi pentru profesori [22].

Menită să aducă frumosul artistic în viaţa copiilor, serbarea şcolară contribuie, prin multiplele sale valenţe educative, la educarea

elevilor, la dezvoltarea creativităţii, a spiritului de colaborare, la dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la o echipă în care fiecare copil este pus în faţa îndeplinirii unui rol, la dezvoltarea dragostei faţă de frumos, atît prin contactul cu opera de artă literară, muzicală, coregrafică, teatrală etc., cît şi prin creaţii artistice, fie ele ca produse ale artelor, fie prin interpretarea artistică a acestora [22,26].

Cercetătoarea L. Granaci consideră că serbarea şcolară se înscrie în cadrul activităţilor extracurriculare ca una dintre cele mai îndrăgite de către copii, deoarece antrenează în organizarea şi desfăşurarea ei toţi copiii. Noutatea scenariului, cadrul desfăşurării, costumele propuse sunt tot atîtea ocazii în care copiii colaborează cu profesorul, dezvoltîndu-şi capacităţile creatoare, interpretative, devenind din simpli participanţi la serbare, organizatori ai acesteia, ceea ce duce implicit la dezvoltarea unor trăsături pozitive de caracter, a unor calităţi morale, cum ar fi tenacitatea şi perseverenţa în munca pentru perfecţionarea rezultatelor, îndrăzneala şi stăpînirea emoţiilor prin apariţia în faţa unui public şi interpretarea rolului artistic, încrederea în sine prin depăşirea timidităţii şi autoconvingerea că se poate mai mult şi mai bine, încrederea în ceilalţi, spiritul de echipă etc. [10, p. 7].

A. Beruşcă menţionează că o serbare şcolară poate fi organizată sub diferite forme: un concert, un spectacol literar-muzical, o şezătoare, un spectacol de teatru, un spectacol folcloric etc. Oricare dintre aceste forme are nevoie de un scenariu sau un program. Conţinutul tematic al unui scenariu impune o atentă selectare a materialului literar şi muzical, o organizare unitară a acestuia în vederea obţinerii unui efect emoţional adecvat ocaziei [1, p. 170].

Şezătorile. Una din activităţile mult îndrăgite de elevi sunt şezătorile. Ele sunt reuniuni cu caracter culturale-educativ, la care pot participa atît elevii, cît şi adulţii: părinţi, bunici. În cadrul lor se interpretează cîntece, se recită poezii, se prezintă povestiri, snoave, se interpretează dansuri etc. [25,10,26].

Şezătorile organizate ca activităţi extradidactice au o deosebită valoare educativă datorită obiectivelor preconizate, conţinutului, materialului utilizat, participarea activă a elevilor, prezentarea artistică a componentelor programului [26, p. 140].

Există mai multe *tipuri* de şezători. Un interes deosebit prezintă *şezătorile tradiţionale*, desfăşurate cu prilejul unei sărbători creştine şi populare: Paştele, Crăciunul, Sf. Andrei, Sf. Vasile, Dragobete, Florii etc. În ultimii ani în instituţiile de învăţămînt sunt organizate *şezători cu caracter festiv*. Ele sunt dedicate unor sărbători laice sau evenimentelor comemorative, precum: 8 martie – Ziua internaţională a Femeii, Ziua profesorului, 1 iunie – Ziua Internaţională a copilului. Unele şezători se organizează cu prilejul zilelor de naştere a elevilor, sosirea unor oaspeţi etc.

Succesul unei şezători depinde, în mare măsură, de capacităţile şi experienţa pe care o are pedagogul organizator. El va fi cel care va urmări crearea şi menţinerea unei atmosfere de sărbătoare, de destindere, de realizarea a satisfacţiei atît pentru elevii participanţi, cît şi pentru spectatori [ibidem, p. 142].

Seratele tematice. Acestea fac parte din categoria seratelor tematice. Ele sunt organizate, de obicei, de către profesorii de literatură, cei care dirijează activitatea cercului literar, profesorii-diriginţi. Genericul seratelor variază în dependenţă de ocazia desfăşurării, personalitatea sau evenimentul ce se comemorează. Perioada de organizare a acestor acţiuni este diferită: în corespundere cu calendarul civil la 1 Martie – Mărţişorul, 31 August – Ziua Limbii române etc. Publicul participant la aceste seri este select. Elevii urmează să fie bine pregătiţi pentru desfăşurarea ei. Se invită scriitori, poeţi, savanţi, cercetători literari [8, 22].

Dezbaterile sunt metodele explicite prin care elevii pot învăţa să participe la analizarea unor probleme de interes civic şi să adopte hotărîri echilibrate. Exprimîndu-şi poziţia într-o anumită chestiune şi ascultînd argumentele deţinătorilor altor opinii, elevii îşi însuşesc rigorile dialogului într-o societate democratică, îşi dezvoltă o atitudine tolerantă şi capacitatea de gîndire critică şi, implicit, se deprind cu rolul de cetăţean [28, 19, 25].

Conferinţele. O modalitatea eficientă de implicare a elevilor din clasele superioare în activităţile de cercetare ştiinţifică sunt conferinţele. Pot fi organizate conferinţe ştiinţifico-practice, sesiuni de comunicări ştiinţifice etc. Bineînţeles, ele necesită un vădit interes al participanţilor faţă de problemele cercetate şi o activitate intensă la etapa de pregătire a comunicărilor teoretice şi, propriu-zis, a conferinţelor [20].

Un rol substanţial în realizarea cu succes a acestora revine cadrelor didactice interesate de buna pregătire a elevilor cointeresaţi pentru viitoarele activităţi, formarea abilităţilor de investigaţii ştiinţifice încă la treapta învăţămîntului preuniversitar [20,14,21].

Excursiile sunt o metodă foarte eficientă de educaţie. Cunoaşterea diverselor aspecte ale istoriei, culturii, modului de trai, vieţii contemporane în alt cadru decît cel instituţional oferă multiple posibilităţi de educaţie. Este mult mai eficient ca elevii să vadă cu ochii proprii ceea ce au învăţat din manuale şi cărţi, să discute cu oamenii de diferite profesii la locul lor de muncă, să înţeleagă importanţa şi rolul fiecărui obiect, fenomen, aspect, fiecărei persoane în viaţa cotidiană [10,26,14,20].

Dar, orice excursie trebuie să fie precedată de o bună pregătire teoretică şi practică. Aceasta urmează să înceapă cu determinarea clară a scopului excursiei, după care se alege locul şi timpul desfăşurării ei. Profesorul trebuie să fie bine informat asupra posibilităţilor pe care le oferă obiectele ce urmează să fie vizitate. Se constituie un grup de lucru, repartizîndu-se sarcinile de realizat. E de dorit ca profesorul să facă o vizită prealabilă la locul de destinaţie pentru a preciza multiplele aspecte ale excursiei. O importanţă mare în reuşita unei excursiei o are buna pregătire a elevilor. Ei trebuie să înţeleagă importanţa excursiei pentru fiecare din ei, să cunoască mai multe aspecte din istoria şi prezentul obiectului vizitat [9,10].

Victorina. Denumirea acestei activităţi este de origine latină şi înseamnă *biruinţă, triumf, victorie*. Victorina pentru elevi este o competiţie, o luptă cinstită între echipe, clase etc. Ea se constituie din întrebări bine formulate, concise şi clare. Victorinele pot fi organizate ca activitate independentă în cadrul unor concursuri-victorină sau în cadrul altor activităţi educative, cum ar fi: serbări, matinee, şezători, excursii, cercuri, conferinţe ec. În funcţie de conţinut, victorinele sunt *mixte* sau *tematice*. Cele mixte cuprind întrebări referitoare la diverse aspecte din literatură, muzică, ştiinţă etc. Victorinele *tematice* sunt consacrate vieţii şi activităţi literare, culturale, ştiinţifice a unei personalităţi [10].

Medalionul literar. Este una din activităţile netradiţionale în şcoală. Aceasta este o formă de activitate instructivă, educativă şi atractivă. Ea presupune prezentarea unui autor şi a operei sale. Activitatea este pregătită din timp şi se organizează la sfîrşitl

semestrului, cînd este necesară relaxarea neuropsihică. În timpul activităţii elevii participă prin lecturi, povestiri, recitări, dramatizări, cîntece etc.

Pentru medalionul literar se vor alege autori care, prin tematica, mesajul şi specificul stilistic al operei lor, se adresează capacităţii de receptare a elevilor şi au valenţe educative şi formative [ibidem 9-10].

Seri literare. Serile literare sunt forma de bază a manifestărilor artistice pe teme literare, în cadrul şcolii. Organizarea – pregătirea şi desfăşurarea lor – cad tot în sarcina cercului literar din şcoală, serile literare constituind de obicei, activitatea ocazională de masă care încununează, la sfîrşit de an, munca în cercuri. Tematica şi programul serilor literare variază după scop, împrejurări etc. (De obicei, în liceu se organizează o seară literară în cadrul *Săptămînii limbii române*, consacrată unui scriitor, alteori seara literară este generată de o aniversare sau comemorare, de o întîlnire cu scriitorii sau cu eroii operelor literare citite etc.). Bineînţeles, serile se desfăşoară în prezenţa unui anumit public, care stimulează interesul elevilor, măreşte exigenţa şi simţul de răspundere al organizatorilor. De aceea, serile literare se pregătesc minuţios din timp şi în toate laturile lor – program, mobilizare, realizare etc. În mod curent, programul serii literare cuprinde un referat care dezvoltă tema abordată, discuţii şi o parte artistică (lectură şi recitări ilustrative, muzică, eventual film sau diafilm, etc.) subordonată şi ea, tematic, problemelor discutate în referat şi scopului unic al serii literare [9,10,26].

Grupul **b**-*activitatea în cercurile/grupurile de elevi* este un important mijloc de lărgire a orizontului cultural – ştiinţific al elevilor şi de dezvoltare a interesului lor pentru ştiinţă şi artă. În general, cercurile cuprind un număr mic de elevi, înscrierea făcîndu-se în funcţie de interesul pe care-l manifestă elevii pentru o anumită disciplină [9,10.6].

Responsabil de organizarea activităţii în cercuri este conducătorul cercului, cadrul didactic al şcolii. Programul de lucru al cercului, de asemenea, este alcătuit de conducătorul lui cu participarea elevilor. La alegerea temelor care se discută la cercuri se va ţine seama de preocupările elevilor şi de nivelul lor de cunoştinţe. Durata unei şedinţe a cercului este în medie de 90 min. Evidenţa

frecvenţei o efectuează conducătorul cercului. Elevii claselor I-IV participă la cercurile: *Mîini dibace, Prietenii cărţii, Cercul artistic, Modelare* etc. [7,9,10].

Prin activitatea desfăşurată în cadrul cercului Prietenii cărţii elevilor li se cultivă dragostea faţă de lectură, li se formează priceperea de a citi o carte, de a interpreta conţinutul acesteia. Activitatea cercului constă din lecturi ale fragmentelor de opere literare şi discutarea lor, povestirea unor cărţi şi a diafilmelor, recitarea unor poezii etc. În cadrul cercului se pot organiza concursuri pe diverse teme, de exemplu: „Cine povesteşte mai frumos", „Cine recită mai frumos" sau pot fi citite şi analizate compuneri ale elevilor pe temele date. Într-un asemenea cerc se înscriu elevii care manifestă interes pentru lectură. Şedinţele cercului vor fi programate lunar şi în cadrul lor pot fi prezentate cărţi, albume, diafilme, recitaluri de poezie, interpretări de fragmente din opere dramatice. Varietatea activităţii în cerc constituie şi ea o condiţie a frecventării lui cu plăcere de către elevi [10,30,31].

În cadrul cercului *Mîini dibace* se confecţionează material didactic necesare în procesul instructiv-educativ, materiale pentru organizarea diferitelor demonstraţii şi experienţe, recuzita pentru spectacole, serbări [10, p. 9].

Un rol deosebit în educaţia elevilor îl au cercurile literar-artistice. Cercurile literar-artistice aduc o mare contribuţie la descoperirea şi stimularea talentelor şi aptitudinilor elevilor, la cultivarea interesului şi pasiunii pentru literatură şi artă în genere, la educarea elevilor pentru folosirea utilă şi plăcută a timpului liber, la dezvoltarea imaginaţiei creatoare şi a sensibilităţii artistice, la iniţierea lor în sarcini de muncă şi responsabilităţi, la stimularea iniţiativei şi independenţei în acţiune, în fine, la stabilirea unor relaţii mai apropiate între învăţător şi elevi.

Eficienţa activităţii în cercurile literar-artistice este condiţionată, printre altele, de trei factori mai importanţi: *învăţătorul* – conducător de cerc, *elevii* – participanţi şi *organizatorii* cercului. Pe lîngă pregătirea de specialitate corespunzătoare, învăţătorul care conduce un cerc literar-artistic trebuie să dea dovadă de talent şi aptitudini creatoare. Înscrierea elevilor în cerc trebuie să se facă *selectiv*, pe bază de *interese* şi *aptitudini*, iar la organizarea activităţii cercului trebuie să se ţină seama de preocupările, preferinţele,

înclinaţiile şi capacităţile reale ale elevilor. Întreaga activitate în cadrul cercului, de la concepţie la realizare, este opera elevilor [1,10,26].

Cercurile literar-artistice care se pot organiza sunt: *cercul de literatură*, *cercul de creaţie* (cenaclul şcolar), *cercul dramatic*.

Cercul de literatură. În funcţie de particularităţile de vîrstă ale elevilor şi, evident, de conţinut, acest cerc se organizează în diverse forme: *cerc de citire expresivă, recitare, povestire, cerc literar propriu-zis, cercul tinerilor folclorişti*.

Scopul general al cercului este educaţia estetică, prin orientarea lecturii elevilor şi cultivarea dragostei pentru literatură. În acest scop, se foloseşte o variată gamă de activităţi: *lectura, recitarea, povestirea, convorbirea, expunerea* pe o temă, *simpozionul, seara literară, şezătoarea literară, seara muzical-literară, concursurile literare, serata costumată, recenzii, audiţii, vizionări de diafilme, filme, vizionare de spectacole*. Fiecare din activităţile menţionate se pregăteşte după o metodologie specifică, aceasta fiind în funcţie de natura activităţii respective.

Stabilită prin consultarea membrilor, *tematica activităţilor* trebuie să fie totuşi, în concordanţă cu programele şcolare, fără a îngrădi preferinţele, preocupările şi spiritul de iniţiativă ale elevilor. Întreaga activitate, ca şi în cazul celorlalte cercuri, este organizată şi desfăşurată de către elevi, conduşi de un birou, în componenţa căruia intră un secretar şi cîţiva membri. Profesorul este coordonatorul din umbră.

Cercul de creaţie. Are ca *scop* descoperirea şi cultivarea talentului, aptitudinilor literare la elevi. Mai mult decît în cazul cercului de literatură, profesorului care coordonează activitatea cercului de creaţie i se cere să aibă o serie de calităţi: *entuziasm*, stăpînit de *spirit critic*, o serioasă *informaţie* în domeniul beletristic şi estetic, aptitudini de creaţie sau critica literară, plasticitate afectiv-intelectivă, pentru înţelegerea fiecărui univers artistic, a diverselor modalităţi şi tehnici de creaţie literară.

Selecţia membrilor cercului se face pe bază de observaţii, sondaje de opinie, producţii proprii. Forma de bază pentru activitatea în cerc este şedinţa de lucru, în cadrul căreia un moment anume este rezervat pentru orientarea ideologico-estetică a membrilor (prin recenzii de cărţi, tururi de orizont prin librării, dezbateri pe marginea

unor probleme de teorie literară, exemplificarea unor modalităţi artistice ş.a.), iar restul timpului (1-1,5 ore) prezentării şi discutării cărţilor proprii. Alte forme de activitate sunt: vizitele de documentare, vizite la obiective de interes (muzee literare, expoziţii), schimburi de experienţă cu alte cenacluri.

Îndrumarea talentelor se realizează implicit în cadrul discuţiilor purtate în timpul şedinţelor de lucru şi al celorlalte activităţi, cît şi prin discuţiile individuale purtate de profesor cu membrii cenaclului.

Cercul dramatic urmăreşte să descopere elementele talentate în arta interpretării scenice, cultivarea aptitudinilor dramatice, formarea unor priceperi elementare de punere în scenă a unui spectacol şi, implicit, lărgirea orizontului cultural-literar. Poate fi organizat în trei variante, în funcţie de scopul urmărit, conţinutul activităţilor şi modalităţilor de lucru.

Varianta I este cea obişnuită, care urmăreşte depistarea şi crearea de condiţii pentru dezvoltarea aptitudinilor interpretativ-scenice. Conţinutul activităţii constă în pregătirea diverselor genuri de spectacol: recitaluri de poezie, montaje literare, spectacole teatrale. Modalitatea dominantă de lucru este instruirea prin repetiţii.

Varianta a II-a este cercul dramaturgiei creatoare. Scopul urmărit este dezvoltarea complexă a aptitudinilor creatoare şi de interpretare, totodată, ale elevilor. Elevul este pus în situaţia de a participa la elaborarea piesei şi la reprezentarea ei. „Dramaturgia creatoare contribuie în nenumărate feluri la dezvoltarea şi îmbogăţirea cunoştinţelor elevului. Începe prin a-i descătuşa imaginaţia, a-i lărgi orizontul şi a-i stimula simţul observaţiei. Îi învaţă să fructifice în mod practic cunoştinţele teoretice şi întîmplările prin care a trecut. Văzîndu-se capabil să dea idei care sunt şi pline de fantezie, şi folositoare, copilul capătă încredere în el însuşi, în felul acesta devine conştient de forţa lui creatoare”. (S. Cemortan). Ipoteza elevului creator şi totodată interpret se întîlneşte în mod obişnuit în universul jocurilor copilăriei, fiind, într-o măsură sau alta, ilustrată de orice elev. Jocul de-a mama şi copilul, de pildă, în care se antrenează fetiţele, este, de fapt, un mic spectacol teatral, în care „dramaturgul” (creatorul scenariului) şi „interpretul” se identifică în persoana elevilor participanţi la joc. Un asemenea „spectacol” se elaborează spontan. Rămîne dificilă problema

adaptării naturii dramaturgiei creatoare la particularităţile de vîrstă ale elevilor.

Variantele prezentate nu sunt, în realitate, decît aspecte ale activităţii cercului dramatic, diferenţiate în funcţie de particularităţile de vîrstă ale elevilor, de nivelul pregătirii literare, de preferinţele lor. În funcţie de factorii menţionaţi, conţinutul activităţii cercului dramatic şcolăresc poate fi astfel alcătuit, încît să satisfacă disponibilităţile creatoare ale elevilor, şi lărgirea orizontului cultural-literar-teatral, şi disponibilităţile interpretative. Un adevărat cerc dramatic trebuie să ţină seama de toate aceste aspecte şi nu să urmărească numai unul din ele. Elevul-factor nu va ajunge să interpreteze la un nivel satisfăcător, fără o iniţiere elementară în probleme specifice ale textului dramatic şi ale spectacolului teatral (joc actoricesc, regie, scenografie) [1,10,26,30,31].

Forma de bază a activităţii, în cercul dramatic, este şedinţa de lucru, care poate avea, în linii mari, următoarea structură:

- Iniţierea în problemele teoretice specifice teatrului (30’):

- prezentarea unei opere, a unui dramaturg, a unei epoci teatrale;

- prezentări pe teme ca: arta actorului, arta regizorală, arta scenografică;

- vizionări, audiţii;

- discuţii colective.

- Pauză (10’).

- Iniţierea în problemele practice specifice spectacolului teatral (50’):

- repetiţie (la masă, pe scenă).

- Concluzii (5-10’).

- Sarcini pentru viitoarea şedinţă de lucru.

Cercul dramatic dispune, prin natura sa, de mari posibilităţi în ceea ce priveşte cultivarea creativităţii la elevi. Se poate spune că el reprezintă o sinteză a cercurilor literar-artistice şi că, prin aceasta, contribuie la formarea tuturor laturilor creativităţii: gîndire, imaginaţie, aptitudini, talent.

Grupul **c**-*activitatea individuală a elevilor*

Conţinutul principal al activităţii individuale a elevilor în afara clasei îl constituie lectura şi consultaţiile. Pentru stimularea

lecturii individuale, elevilor li se vor prezenta cărţile pe care ei urmează să le citească. În alegerea acestora trebuie să se ţină seama de preocupările şi interesele specifice vîrstei. În clasele I-IV sunt recomandate basme, povestiri din viaţa copiilor, poezii, legende ş.a. Stimularea interesului pentru lectură şi îndrumarea lecturii elevilor se realizează, de asemenea, prin organizarea unor discuţii cu ei despre cărţile citite. Aceste discuţii au caracterul unui control al lecturii lor. Controlul sistematic al lecturii elevilor se face prin lecţii periodice. La lecţiile de evaluare a lecturii în afara clasei se face analiza unei cărţi citite, controlul caietelor de lectură sau se discută, de exemplu, cîteva poezii ale unui anumit autor. Lecţiile de lectură se anunţă din timp, pentru a se da elevilor posibilitatea să se pregătească [2,4,8,18].

Consultaţiile – în forma lor de influenţare, mai ales, – oferă un cadru adecvat pentru stabilirea unor relaţii apropiate între învăţător şi elev, pentru realizarea acelui climat de încredere reciprocă, de simpatie şi sinceră deschidere sufletească, faţă de care nu este posibil actul educaţional autentic. Astfel, consultaţiile implică, direct sau indirect, elevii cu preocupări creatoare. Ei doresc să afle opinia învăţătorului despre încercările lor literare, dacă au sau nu talent. Consultaţii de acest gen nu se cer şi nu se dau decît individual, la o anumită vîrstă, elevii cu asemenea preocupări ferindu-se de colegi. Învăţătorul trebuie să dea dovadă de mult tact, răspunsurile sale venind sub formă de sugestii, impresii personale şi nu sub formă de soluţii categorice. Acest lucru este valabil şi cînd el e solicitat să-şi spună cuvîntul despre orientarea profesională a elevilor sau despre orientarea gustului lor estetic.

Din categoria activităţilor extraşcolare (Damşa, I., Drăgan, L., Iliescu, M.,) am evidenţiat:

Concursul- întrecere care se termină întotdeauna cu un clasament şi cu acordarea unor diplome, premii celor mai buni dintre participanţi. Este un examen pentru dobândirea, în ordinea clasificării, a unor rezultate scontate, luptă între două sau mai multe persoane (state, organizaţii) care urmăresc acelaşi avantaj sau acelaşi rezultat. Poate fi tratat ca concurenţă, competiţie. Concursul poate fi de mai multe tipuri (artistic, intelectual, creativitate), clasificat pe domenii de activitate (cultură, învăţămînt, sport, biologie, matematică, ecologie, etc.).

Olimpiada - competiţie sportivă internaţională cu caracter complex, care are loc o dată la patru ani (jocuri olimpice) sau concurs

pe specialităţi, organizat anual pe plan local naţional şi/sau internaţional pentru elevi la diverse obiecte de învăţămînt.

Competiţia - luptă între două sau mai multe persoane sau state, organizaţii, care urmăresc acelaşi avantaj sau acelaşi rezultat tip concurs, concurenţă, întrecere sportivă. Poate fi reuniune, care constă din lupta pentru întîietate în una sau în mai multe probe sportive.

Festivalul - eveniment artistic naţional sau internaţional, manifestare artistică (muzicală, teatrală etc.) cuprinzînd o serie de reprezentaţii şi avînd caracter festiv, organizată periodic, unde se demonstrează realizările într-un domeniu artistic, cu program variat. În acelaşi timp poate fi ciclu de manifestări cultural-artistice cu program variat, ocazional sau periodic. Festivalul nu poartă obligatoriu caracter de concurs, concurenţă.

Festival-concurs - festival în cadrul căruia are loc şi un concurs (din festival + concurs).

Pentru organizarea/desfăşurarea unui concurs sînt stabilite următoarele etape şi părţi componente:

1. Stabilirea denumirii concursului;
2. Determinarea scopului, obiectivelor realizării concursului;
3. Clasificarea tipului concursului;
4. Stabilirea Grupului ţintă (participanţi);
5. Stabilirea termenelor de realizare: înscriere; desfăşurare.
6. Regulamentul de desfăşurare a concursului, în care este stabilit: modul de desfăşurare; etapele de desfăşurare; baremul de apreciere (evaluare).
7. Desemnarea responsabililor pentru fiecare etapă de realizare a concursului (comitetul organizatoric, membrii juriului).
8. Stabilirea locului de desfăşurare.
9. Stabilirea listei de materiale necesare, devizului de cheltuieli.
10. Desfăşurarea concursului propriu-zis.
11. Notarea clasamentului, premierea participanţilor.
12. Monitorizarea rezultatelor concursului (afişare pe panou, informare verbală şi/sau scrisă, plasare pe site, etc.).

Activităţile extracurriculare şi extraşcolare generează relaţii de prietenie şi ajutor reciproc, educă simţul responsabilităţii şi statornicesc o atitudine justă faţă de colectiv şi faţă de scopurile urmărite. Important este ca elevii să fie antrenaţi nu numai în desfăşurarea unor asemenea activităţi, ci şi în iniţierea şi organizarea

lor. Valorificarea activităţilor extracurriculare şi extraşcolare în practica educaţională ar trebui să se producă sistematic şi cu mai multă eficienţă pentru dezvoltarea armonioasă a elevilor.

Activităţile extracurriculare şi extraşcolare au caracter *periodic* sau *ocazional*. Periodic se desfăşoară activităţile cercurilor de elevi, publicarea literară, gazeta de perete a şcolii. Ocazionale sunt excursiile literare, manifestările artistice la sărbători şi pe teme literare, jubilee, concursuri şcolare etc. Manifestările artistice reprezintă un prilej de manifestare al elevilor. Astfel, prin poeziile recitate, cîntece, scenete etc. elevii dau dovadă că pot vorbi corect, nuanţat, expresiv, folosind o mimică, un ton cît mai natural. Ele constituie nu numai o acţiune formativă, ci şi o acţiune de orientare şcolară unde se scot în evidenţă talentele.

4.2 Metodologia activităţilor extracurriculare

Activităţile extracurriculare cer o bună pregătire metodologică a învăţătorilor. E necesar să se creeze o atmosferă deosebit de favorabilă instrucţiei şi educaţiei, să se ofere posibilitatea de completare şi de aprofundare a cunoştinţelor şi abilităţilor obţinute la lecţii, să favorizeze condiţii de formare a personalităţii în spiritul culturii naţionale. E necesar să se îmbine în mod util şi plăcut timpul în afara orarului şcolar al elevilor, să se îmbine armonios odihna activă cu certitudinea utilităţii organizării plăcute a timpului liber într-un mediu sărbătoresc sau firesc – obiective preconizate de Legea Învăţămîntului din Republica Moldova.

Pentru organizarea activităţilor extracurriculare, literatura de specialitate recomandă pentru fiecare formă de organizare **o metodologie specifică.**

Metode de organizare a activităţilor educative extracurriculare

Metoda este un mijloc prin care sunt îndeplinite obiectivele unei activitati. Ea răspunde de obicei la întrebarea “Cum?” Atunci cînd alegem o metoda trebuie să ţinem cont de conţinutul informaţional şi de măsura în care dorim să implicăm auditoriul. Metoda nu se foloseste de dragul ei ci pentru a facilita procesul de intelegere a participanţilor.

Metodele utilizate în activitatea extracurriculară sunt foarte diferite de pedagogia utilizată în educaţia formală-didactică. În cazul activităţilor extracurriculare accentul este pus pe învăţarea prin acţiune, învăţarea de la egali şi activitatea voluntară, mai degrabă

decît învăţarea unor cunoştinţe din manuale şi alte surse scrise de învăţare.

Literatura de specialitate remarcă faptul că alegerea metodelor de învăţare în activitatea extracurriculară depinde de cunoaşterea stilurilor de învăţare de către cel care organizează acest proces (învăţător).

Cu referire la stilurile de învăţare Kolb a popularizat un lucru observat de instructori demult, acela că oamenii au stiluri diferite de a învăţa. Doi specialişti în domeniul managementului dezvoltării şi învăţării Peter Honey şi Alan Mumford, cercetînd studiile lui Kolb, au dezvoltat o teorie a stilurilor de învăţare. Ei au clasificat cele patru stiluri de învăţare astfel:

Stilul activ. Persoanele active se implică în experienţe noi, fără prejudecăţi. Ei se bucură de prezent şi au o gîndire deschisă, care îi face să fi entuziaşti al orice este nou. Emit judecăţi mai mult bazate pe sentimente şi intuiţie, decît pe teorie, care o caracterizează ca fiind "prea abstracta".

Filozofia lor este: *voi încerca totul o data!* Zilele lor sunt pline de activităţi. Le place sa se ocupe de situaţiile de criză, le place provocarea noului, dar se plictisesc de detalii. Sunt prietenoşi şi deschişi şi le place să facă parte din grupuri care fac diverse activităţi.

Persoanele active învaţă mai bine din cursurile unde:

♦există noi experienţe, oportunităţi din care să înveţe;

♦se desfasoară scurte exercitii, activităţi de grup;

♦există o serie de lucruri ce pot fi testate;

♦există ceva de făcut pentru ei special;

♦li se permite conceperea unor idei, fără restricţii.

Stilul reflexiv. Persoanele reflexive stau deoparte şi judecă experienţele, observîndu-le din diferite perspective. Ei colectează date atît personal cît şi prin alţii, şi preferă să le analizeze atent înainte de a ajunge la o concluzie. Ceea ce contează pentru ei este acest proces de colectare şi analizarea a datelor, şi tind să amîne concluzia finală cît mai mult.

Filozofia lor este: *nu fi prea grabit!* Sunt persoane meditative care îi ascultă pe ceilalţi, şi încearcă să aiba imaginea completă înainte de a-şi spune părerea.

Persoanele reflexive învaţă cel mai bine din cursuri unde:

♦au posibilitatea să observe/reflecteze asupra activităţilor;

♦au posibilitatea să stea deoparte, ascultînd şi privind la ceilalţi;

♦au la dispozitie timp de gîndire şi pregătire înainte de a face un exercitiu sau comentariu;

♦au posibilitatea să recapituleze evenimentele;

♦au materiale scrise şi demonstraţii riguroase.

Stilul teoretician. Teoreticienii îşi adapteaza şi integrează observaţiile în teoriii care sună logic. Ei analizează o problemă în mod logic, pas cu pas, şi asamblează toate împrejurările într-o teorie coerentă. Au tendinţa de a fi perfecţionişti, sunt preocupaţi de principii, teorii, modele.

Filozofia lor este: *dacă este logic trebuie să fie corect!* Întrebarile pe care le pun cel mai des sunt: are sens? Care sunt ipotezele de bază? Au tendinţa de a fi detaşaţi şi analitici, mai degrabă obiectivi, decît subiectivi. Preferă certitudinea, ambiguităţii. Învaţă mai uşor de la persoanele cu autoritate, într-un mediu impersonal.

Teoreticienii învaţă mai bine din cursurile unde:

♦ceea ce este prezentat face parte dintr-un sistem;

♦au posibilitatea să chestioneze ipotezele de bază, sau metodologia iau parte la activităţi structurate, cu scop precis;

♦pot asculta cauzele succesului/eşecului;

♦au la dispoziţie material scris, diagrame.

***Stilul pragmatic*.** Pragmaticii sunt oameni dornici să încerce idei, teorii, pentru a vedea dacă funcţioneaza în practică. Ei cauta mereu noi idei şi de la cursuri cu idei pe care le pun în practică.

Filozofia lor este : *Nu este de folos dacă nu functionează!* Nu au răbdare la discuţii vagi şi fără scop. Sunt persoane practice care iau decizii practice. Le place să găsească modalităţi prin care să facă lucrurile sa mearga.

Pragmaticii învaţă cel mai bine din cursurile unde:

♦exista o legatura evidevtă între subiectul discutat şi activităţi

♦sunt prezentate idei cu aplicabilitate evidentă

♦li se dă posibilitatea să exerseze, beneficiind de comentariile /asistenţa unui expert

♦li se prezintă un model util, pe care iî pot replica

♦li se ofera tehnici şi aptitudini care se aplică în mod curent activităţii pe care o desfăşoară

Ar trebui subliniat că este puţin probabil ca un individ să se încadreze exact în caracteristicile unei categorii. Acest lucru nu se întîmplă, pentru că fiecare învaţă folosind o combinaţie de metode, ce derivă din cele patru modele. Totuşi oamenii au un stil de învăţare preferat, cu ajutorul căruia învaţă mai eficient.

Ce înseamna o *învăţare eficientă ?* Învăţarea este mai eficientă, cînd noi, fiind cei care învaţă:

•stim ce avem de făcut
•întelegem de ce o facem
•avem acces la resurse pe care le putem întelege
•avem timp să ne dezvoltăm capacităţile necesare
•lucrăm într-un ritm care ne convine
•avem sprijinul necesar
•suntem interesaţi de ceea ce facem
•facem activităţi variate
•putem trece în revistă propriile noastre progrese
•avem proprietate pe ceea ce facem

Metodologia învăţării experienţiale prezintă o abordare inovatoare a instruirii şi include o structură flexibilă a activităţilor de învăţare în grup şi exerciţii similare experienţelor "din viaţă". Însuşirea de către participanţi a cunoştinţelor şi calităţilor legate de activitatea acestora sunt facilitate de cadrele didactice. Principala funcţie a cadrului didactic este aceea de a crea medii propice învăţării, stimulative, relevante şi eficiente. Această abordare experienţială a învăţării, care are în centru adultul, permite participanţilor să-şi conducă şi să-şi asume responsabilitatea învăţării în mod individual.

Învaţarea experienţială, dupa cum o arată şi numele, este învăţarea din experienţe şi intervine atunci cînd o persoană se angrenează într-o activitate, revizuieşte această activitate în mod critic, trage concluzii utile şi aplică rezulatele într-o situaţie practică. Procesul experienţial urmeaza următorul ciclu teoretic, modelul lui Kolb.

Experienţa. Aceasta constitue atît activitatea iniţială cît şi faza producerii de date a ciclului învaţării experienţiale. Experienţa este de fapt un element inerent al vieţii.

Totusi, în învăţarea experienţială această activitate este legata de procesul care include interpretarea experienţei, generalizarea şi stabilirea modului în care va fi folosită învăţătura. Procesul învăţării experienţiale ajută indivizii să diminueze reacţiile subiective şi pune în evidenţa elementele obiective ale experienţei lor.

Exista o serie întreagă de activităţi de învăţare care pun la dispoziţia participanţilor experienţele din care aceştia pot extrage informaţii pe care să le prelucreze, să le generalizeze şi sa le aplice în viitor. Activităţile individuale sau de grup folosite pentru a facilita etapa experimentală include:

•atribuirea de roluri;

•studii de caz;

•filme şi diapozitive;

•discutarea descrierilor experienţelor în situatii actuale în care să reacţioneze sau/şi să participe;

•participantii se instruiesc unii pe alţii.

Prelucrarea. Aceasta este o etapa cruciala în ciclul învăţării experienţiale unde indivizii discută cu ceilalţi experienţele specifice pe care le-au avut în cadrul primei faze.

Aceasta poate avea loc individual, în grupuri mici de lucru, sau cu întreg grupul.

Indivizii fac un schimb de reacţii cognitive şi afective referitoare la activităţile în care au fost angajaţi şi încearca să lege aceste gînduri şi sentimente pentru a trage învăţăminte din rerspectivele experienţe. Iniţial, experienţa poate să pară sau nu plina de sens pentru participanţi, totuşi, această fază le permite să aprofundeze experienţa şi să concentreze motivele pentru care au ajuns la concluziile respective.

Rolul cadrului didactic ca facilitator este foarte important în decursul acestei faze a învăţării experienţiale. Acesta trebuie să fie pregătit să ajute participanţii să judece critic experienţa lor. Acesta are de asemenea rolul de a ajuta participanţii să-şi exprime sentimentele şi percepţiile şi de a atrage atenţia asupra oricăror teme sau tipare ce apar în reacţiile participanţilor faţă de experienţa. Pe scurt, rolul cadrului didactic este şi acela de a ajuta participanţii să conceptualizeze experienţele astfel încît aceştia să aiba date concrete pe baza cărora să atragă concluzii şi să generalizeze.

Prelucrarea stabileşte contextul pentru faza următoare a ciclului experimental,"generalizarea". Deci, orice experienţa avută în decursul formării, fie că este vorba de filme, jocuri, experienţe pe teren, etc. trebuie prelucrată.

Aceasta înseamnă că participanţii trebuie să aibă timp să reflecteze asupra acestor experienţe pentru a-şi da seama dacă acestea îi ajută în procesul de învţăre.

Tehnicile folosite în facilitarea fazei de prelucrare a datelor sunt:

•discutii în grup pe marginea tiparelor şi temelor recurente care apar ca rezultat al experienţei individuale;

•identificarea şi analizarea datelor;

•raportarea;

•feedback-ul;

•interviuri;

•participanţii sunt pusi în postura de a supraveghea procesul şi a descrie cele observate.

Generalizarea. În aceasta faza se trag concluzii din tiparele şi temele identificate. Participanţii determină modul în care aceste tipare, care au evoluat în timpul experienţelor structurate din cadrul sesiunii de formare, sunt legate de experienţe nestructurate din viaţa de zi cu zi. Participanţilor li se ofera şansa de a descoperi relaţiile dintre formare, scopurile lor personale şi stilul de viata ulterior.

Activitatile folosite pentru a facilita procesul de generalizare:

•rezumarea celor învăţăte în propozitii concise sau generalizari;

•grupul va discuta şi va cădea de acord asupra definiţiilor, conceptelor, termenilor şi propoziţiilor cheie;

•reacţii individuale şi în grup la probleme de genul: " Cum credeţi că se raportează la activitaţile dvs. din afara grupului ceea ce aţi făcut şi învăţăt în această şedinţă?"

Aplcarea. Dacă învaţarea este definită ca o schimbare relativ stabilă în comportament, etapa aplicării este aceea care facilitează modificarea comportamentelor viitoare. Dacă învăţarea este definită ca o schimbare relativ stabilă în comportament, etapa aplicării este aceea care facilitează modificarea comportamentelor viitoare ale participanţilor. Studiind concluziile la care au ajuns în procesul învăţării, participanţii integrează această învăţre în viaţa de zi cu zi

prin dezvoltarea unor planuri individuale pentru un comportament mai eficient.

Tehnici şi activităţi folosite pentru a facilita etapa aplicarii:

•reacţii individuale şi de grup la întrebarea : " Cum aţi putea folosi cele învăţate pentru a fi mai eficient în funcţia pe care o aveţi ?"

•revizuirea listelor generate în decursul sesiunilor de formare şi concluzii care să reflecte noi perspective, planuri şi comportamente;

•modificarea sau/şi dezvoltarea planurilor de actiune, a scopurilor personale şi a strategiilor de modificare a comportamentului personal.

Procesul de învăţare experienţială prezintă numeroase avantaje. Această abordare permite o participare activă a tuturor indivizilor implicaţi, în consecinţă, faciliteaza dobîndirea diverselor competenţe care se învaţă cel mai usor prin experienţe practice.

Modele de învaţare. Exista 4 poziţii pe doua dimensiuni care descriu un model sau proces de învăţare în paşi. Dacă luam în consideraţie o singură dimensiune, am avea unul dintre cele 4 tipuri de învăţare:

Simţind (experienta concreta) – perceperea informaţiei. Această dimensiune reprezintă o învăţare care se axează pe judacăţi bazate pe experienta proprie.

Persoanele care prefera acest stil de învăţare găsesc ca metodele teoretice nu le ajută şi preferă să trateze fiecare caz ca pe un caz unic. Ei învaţă cel mai bine din exemple specifice în care se pot implica. Aceste persoane tind să creeze relaţii cu colegii, nu cu autoritatea (sunt orientaţi către persoane, vor să se împace cu toată lumea, nu le place să fie conduşi). Lecturile teoretice nu îi ajută foarte mult, pe cînd munca în echipă şi feedback-ul din partea colegilor îi ajută să atingă succesul. Activităţile planificate ar trebui să aplice aptitudinile învăţate. Instructorul va trebui să lucreze cu acest individ cu învăţare auto-redirectionate şi autonoma ca un ajutor / antrenor.

Privind (observare reflectiva) – reflectă cum va avea impact asupra unor aspecte ale vieţii noastre. Aceşti indivizi se bazează foarte mult pe o atentă observare pentru a putea emite judecăţi. Ei prefera situaţiile de învăţare de genul prelegerilor care le permit rolul de observator obiectivi şi impartiali. Acesti indivizi tind să fie introvertiţi.

Prelegerile sunt de ajutor pentru aceşti indivizi (folosesc auzul şi văzul). Acest gen de învăţare vrea ca instructorul să asigure o interpretare din partea unui expert. Ei cauta un instructor care sa fie atat ghid cat si coordonatorul sarcinii. Acesti indivizi vor ca performantele lor sa fie masurate prin criterii externe.

Gîndind (generalizare abstractizată sau conceptualizare) – compară cum se potriveşte experienţelor proprii. Aceşti indivizi tind să fie orientaţi către lucruri şi simboluri, şi mai puţin către alţi oameni. Ei învaţă cel mai bine într-un mediu direcţionat de către o autoritate, într-un mediu de învăţare impersonal, în care prevalează teoria şi analiza sistematică. Sunt frustrati de şi obţin foarte puţine din "învăţarea prin descoperire" nestructurată, de genul exerciţiilor sau simulărilor. Studiile de caz, lecturile teoretice îi ajută pe aceşti indivizi, însa nu multe altele.

Făcînd (testarea în noi situaţii sau Experimentarea activă) – gîndire a modului în care noile informaţii pot arăta noi moduri de a acţiona. Acesti indivizi învaţă cel mai bine atunci cînd se pot implica în proiecte, teme de casă sau discutii în grup. Nu le plac situaţiile de învăţare pasive, de genul prelegerilor. Aceşti indivizi tind să fie extroverţi. Acest tip de indivizi vor să atingă totul (la propriu sau chiar la figurat).

Rezolvarea problemelor, discuţii pe grupuri mici sau jocuri, feedback din partea colegilor şi munca pe cont propriu îi pot ajuta foarte mult sa înveţe. Aceşti indivizi vor să vadă totul şi să determine propriile lor criterii de relevanţă a materialelor.

Dimensiuni de învăţare.

Aceste doua linii se intersecteaza şi formeaza 4 cuadrante (reprezentate de cercurile din diagrama). Aceste cuadrante formează cele 4 stiluri de învăţare personale (acest 4 cuadrante reprezinta un mod mai complex al stilurilor de învăţare deoarece sunt bazate pe doua dimensiuni):

Teoreticianul (sau asimilatorul) – îi place sa înveţe folosind conceptualizarea abstractă şi observarea reflectivă (prelegeri, lucrări, analogii) şi îi place să pună întrebări de genul "Cum se relaţionează asta cu cealaltă?" Modalitatea de instruire: studii de caz, studii de teorii şi gîndirea de unul singur. Au tendinţa sa fie mai puţin interesaţi de oameni şi mai puţin interesaţi de latura practica a aplicarii cunoştinţelor.

Sunt mai des concentraţi asupra conceptelor abstracte. Teoreticienii sunt foarte des întîlniţi în cercetare şi în departamentele de planificare. Acest stil de învăţare este mai caracteristic ştiinţelor de baza şi matematicii decît ştiinţelor aplicate.

Pragmatistul (sau combinatorul) – îi place să folosească conceptualizarea abstracta şi experimentarea activă (laboratoare, munca pe teren, observări). Ei întreaba "Cum pot eu să aplic asta în practica?" Modalitatea de instruire – feedback din partea colegilor; activitati în care să îsi pună în aplicare aptitudinile; instructorul este ajutorul / mentorul este cea mai bună metodă pentru cineva al cărui stil de învăţare este autonom, auto-direcţionat. Cel mai puternic punct al pragmatistului este în aplicarea practica a ideii. Ei tind să fie relativ ne-emoţionali. Preferă să aiba de a face cu lucruri şi nu cu oameni. Tind să aibă un interes tehnic foarte specific şi de foarte dese ori aleg ştiinşa fizicii.

Activistul (sau cameleonul - îi place să înveţe folosinţe experienţe concrete şi experimentarea activă (simulări, studii de caz, teme de acasă). Ei îşi spun "Orice este un joc". Modalitatea de instruire – practicarea aptitudinilor, rezolvarea problemelor, discuţii în grupuri mici, feedback din partea colegilor; instructorul ar trebui să fie un model de profesionist, lăsînd pe seama educatului să determine propriile criterii pentru relevanţa materialelor. Puterea lor constă în faptul că fac şi se implică în experienţe noi. Sunt denumiţi cameleoni pentru că excelează în adaptarea imediată la circumstanţe specifice. Tind să rezolve problemele intuitiv, bazîndu-se pe alţii pentru informaţii.

Cameleonii sunt foarte des întîlniţi în departamentele de marketing şi vînzări. Cameleonii sunt în largul lor cu alţi oameni, însă pot fi văzuţi cîteodată ca fiind nerăbdători sau insistenţi. Fundalul educaţional al acestui tip de indivizi este adesea în cîmpuri de muncă tehnice sau practice, ca de exemplu afacerile.

Reflexivii (sau diversioniştii) – le place să înveţe folosind observare reflectivă sau experienţă concretă (jurnale, înregistrări, sau brainstorming). Le place să aiba timp să se gîndească asupra unui subiect. Metoda de instruire: prelegeri cu foarte mult timp de reflexie; performanţele for fi evaluate pe baza unor criterii externe. Puterea lor constă în imaginaţie. Tind să fie interesaţi de oameni şi elementele emotive. Cei cu acest stil de învăţare tind să devină

consilieri, specialişti în dezvoltarea organizaţională şi manageri de personal. Au un larg interes cultural şi tind să se specializeze în arte.

Acest stil caracterizează indivizi ce provind din educaţii umaniste sau arte liberale.

Este bine să ţinem minte de faptul că învăţăm cu toţii din fiecare dintre cele 4 tipuri de experienţe (cuadrante), însa numai unul din cele 4 este favorit. Mediul de instruire ideal ar trebui să includă pe fiecare din cele 4 procese. De exemplu, ciclul ar putea să înceapă cu implicarea personală a instructorului prin experienţe concrete; apoi, educatul reflectează asupra acestor experienţe, căutînd un înţeles; apoi educatul aplică acest înţeles pentru a forma o concluzie logică; în final, educatul experimentează cu probleme similare, ce rezultă în noi experienţe concrete. Ciclul de învăţare ar putea începe din nou, cauzat de aceste noi şi diferite experienţe.

Activităţile de instruire ar trebui să fie flexibile în aşa fel încît fiecare individ să poată petrece timp în plus în cadrul stilului propriu de învăţare. De asemenea, puteţi să începeţi procesul de învăţare cu oricare dintre cele 4 procese: Exemplu: Învăţarea mersului pe bicicletă:

Reflexivii: se gîndesc la mersul pe bicicletă şi privesc o altă persoană cum merge pe bicicletă.

Teoreticienii: înţelegerea teoriei şi a conceptului de bicicletă

Pragmatiştii: primesc sfaturi practice şi tehnici din partea unui expert în biciclete

Activiştii – se suie pe bicicletă şi o încearcă.

Aspecte practice de creare a progaramului de învăţare în activitatea extracurriculară

Primul pas şi cel mai necesar în crearea unui program care să conţină un proces de învăţare este acela de a stabili care este abordarea pedagogică. Cum veţi disemina conţinutul? Care vor fi metodele pe care le veţi folosi şi care sunt acele metode care sunt cel emai folositoare, care vă vor ajuta să vă atingeţi obiectivele propuse în activitatea voastră? Cum vă place să lucraţi?

Metodologia şi metodele pe care le veţi alege trebuie, în mod imperativ, să creeze cadrul de învăţare pentru participanţi. Un mod de a vedea care sunt metodele cele mai potrivite este de a ne uita la *zonele* în care participanţii vor intra, pe perioada activităţii

organizate, în diverse momente. Imaginea de mai jos va arăta zonele în care vor fi provocaţi personal de catre activitate.

În *zona de comfort*, nu exista nici un fel de schimbări care pot fi întîlnite. Poate aparea ca o experienţă nouă, dar credinţele, convingerile şi percepţiile personale ramîn aproximativ neatinse. Învăţarea este un proces confortabil.

Un participant intră în *zona de tatonare* cînd începe să reflecteze asupra percepţiilor, atitudinilor şi comportamentelor celorlaţi. În această perioadă participanţii sunt nesiguri şi vulnerabili. Dacă tatonarea merge mai departe, participanţii pot intra în *zona de criză*. E foarte posibil că acum au fost atinse puncte extrem de sensibile, convingerile şi percepţiile iniţiale au fost slăbite iar participantul este foarte ambiguu. În această zonă, participanţii sunt foarte vulnerabili. Dar, acum dacă energia este canalizată în mod constructiv ea poate să ne ajute să învăţăm din starea de criză şi de anxietate.

De la zona de criză la *zona de panică* este doar un pas foarte mic. Cînd oamenii sunt panicaţi ei se blochează şi intră înapoi în starea de comfort, cînd învăţarea devine imposibilă. Dacă se ajunge la acest stagiu, participanţii pot intra într-un proces emoţional care nu se poate gestiona în timpul cursului.

Acest model sugereaza ca în cadrul unui program, participanţii învaţă mai bine în zona de tatonare şi posibil şi în zona de criză, în diferite momente ale cursului. Dar trebuie să avem în minte că, chiar dacă învăţarea experienţială trebuie să provoace participanţii, crizele trebuie să rămînă excepţii şi participanţii nu trebuie sa intre în zona de panică.

Echipa de pedagogi are datoria să ofere ajutor şi suport participanţilor în momentele de provocare personalî. Atenţie!: Nu deschideţi ceea ce nu puteţi închide!

Ce transmitem, asupra căror elemente acţionăm ca învăţători diriginţi...

Cunoştinţe

- despre ei înşişi - elevii, despre alţii, despre societate în general;

- concepte noi, informaţii noi despre concepte deja cunoscute într-o oarecare măsură;

- sisteme care îi afectează viaţa, principii universal acceptate, schimbările apărute într-un domeniu, diferitele opinii şi situaţii existente într-un domeniu, în diferite locuri, momente, medii etc. *Cunoasterea* – reflectarea în conştiinţă a realităţii existente, independent de subiectul cunoscător.

Aptitudiniile

- lucruri practice de aplicabilitate imediată;

- cooperarea, lucrul în echipă, evaluarea, comunicarea, luarea deciziilor, rezolvarea conflictelor etc.

Atitudine

- despre ei înşişi - elevii, despre alţii, despre societate în general;

- fel de a fi sau de a se comporta, a-şi afirma punctul de vedere;

- judecata critică, dorinţa de a cunoaşte şi de a acţiona, respectul de sine şi faţă de alţii etc.

Momentele în care am învăţat cel mai mult astăzi au fost: (conţinut, atitudini, aptitudini noi)	**Momentul zilei cel mai important pentru mine a fost:**	**De ce au fost importante pentru mine acele momente? (col 1+2)**	**Ce am învăţat? Cum pot aplica ce am învăţat? Cum voi folosi pe viitor?**

Numele:

Alegerea metodelor potrivite

Alegerea metodelor potrivite pentru un grup şi o activitate educativă anume este o deprindere care se învaţă cel mai mult din experienţă. Există cîteva reguli de luat în considerare. Deasemenea există un numar mare de metode care pot fi folosite. Constituie un avantaj pentru învăţător dacă a experimentat cît mai multe dintre metodele pe care le va folosi. Acest lucru îi ajută să aplice metoda în modul cel mai potrivit. Un bun exercitiu pentru pedagog este să îşi noteze efectele fiecarei metode asupra propriei persoane şi asupra celorlalţi în grup.

Alegerea unei metode este adesea legată de stilul de învăţare preferat al fiecăruia. Unele metode sunt foarte active, în timp ce altele sunt pasive. Exista metode care stimuleaza interacţiunea între participanţi, în timp ce alte metode cer efortul individual al fiecarui participant. Ca învăţători trebuie să fim constienţi de importanţa de a folosi o cît mai mare varietate de metode astfel încît participanţii să se implice în procesul de învăţare. Să nu uităm că aşa cum învăţătorii au preferinţe pentru un anumit stil de învăţare şi participanţii pot avea propriile preferinţe pentru stilurile de învăţare.

De exemplu, atunci cînd planificăm un program de training, trebuie să avem în vedere toate aspectele pe care le implica. Sunt patru categorii de luat în considerare:

1.Tema şedinţei:

- Care metodă (e) sunt cele mai potrivite pentru subiect?
- Cît timp avem la dispoziţie?
- Se doreşte îmbunătăţţrea unor deprinderi, împărtăşirea de cunoştinţe sau influenţarea unor atitudini?
- Ce echipamente avem la dispoziţie?
- Cît de profund dorim sa abordăm subiectul?

2. Propriul tau stil ca monitor:

- Care este stilul tău preferat de instructaj?
- Ce experienţe ai?
- Eşti pregătit să îţi asumi riscuri?
- Care sunt aptitudinile şi punctele tale tari?

3. Participanţii:

- Eşti conştient de stilul lor de învăţare?
- Din cîte persoane este format grupul?
- Care este media de vîrsta a grupului?
- Care este raportul între sexe în grup?
- Există posibilitatea pentru fiecare participant să participe?
- Care este cadrul cultural al participanţilor?
- Ce abilităţi au participanţii?
- Au nevoi speciale care vor putea bloca posibilitatea de a folosi o metodă?
- Vor putea să se concentreze suficient de mult timp?
- Tineţi cont de feedback-ul anterior al participanţilor (dacă există)?

4. Cardul:

- Cît de mare este sala?
- Ce forma are sala?
- Ce fel de lumină exista în sală? Temperatura va afecta aplicarea unei anumite metode (este prea cald pentru o metodă activă sau prea rece pentru a sta prea mult pe scaun)?
- Cîte slide-uri de powerpoint sunt de prezentat, şi unde este fişierul?
- Este un spatiu intim sau este public?

- Aveţi suficiente camere dacă este nevoie să lucraţi pe grupuri mici?

- Cu ce este acoperită podeaua? Influenţează aceasta desfasurarea unei metode?

- Aveţi nevoie să curăţaţi după ce se va desfasura o metoda?

Indiferent ce metodă alegeţi nu puteţi sări peste partea de pregătire. Dacă alegeţi aplicarea unei metode în drum spre curs nu vă asteptaţi să funcţioneze bine.

Poate funcţiona dacă aveţi noroc doar. Chiar dacaă aţi desfăşurat aceeşsi activitate de sute de ori înainte, nu uitaţi ca fiecare grup cu care lucraţi este format din alţi participanţi care au nevoi şi aptitudini diferite. O metoda care se potriveşte unui grup nu se potriveşte în mod obligatoriu altui grup.

Amintiţi-vă să trasaţi instrucţiuni clare grupului. Asiguraţi-vă că au înţeles ceea ce au de făcut. Întrebaţi dacă au nelămuriri înainte de a începe. Pregătiţi toate materialele şi echipamentele de care aveţi nevoie.

La sfîrşitul unei sesiuni, indiferent de metoda folosită, participanţii trebuie să înţeleagă care a fost scopul metodei. De aceea reveniţi împreună cu ei asupra metodei, discutînd toate aspectele. Trebuie identificate punctele cheie în procesul de învăţare. În funcţie de metodă acest proces poate dura mai mult sau mai puţin. Este important ca după întoarcerea lor acasă participanţii să poată povesti mai departe ceea ce au învăţat din aceste metode. De exemplu, jocurile nu sunt jucate doar de dragul distractiei, ele trebuie sa fie legate de subiectul care urmeaza. Partea finală a unei metode este foarte importantă, altfel riscaţi ca participantţi să nu înveţe nimic.

Conţinutul metodelor de implementare a unui program de educaţie extracurriculară

Metoda "Adevarat sau fals". (Prelegere interactivă)

Descriere. Prezentatorul expune o serie de afirmaţii despre subiectul în discuţie şi le cere participanţilor să decidă dacă acea afirmaţie este adevarată sau falsă. Apoi prezentatorul argumentează fiecare afirmaţie cu informaţii în plus.

Utilizare. Acest mod de prelegere se foloseşte atunci cînd participanţii cunosc parţial informaţii despre acel subiect.

Exemple de subiecte de discuţie: diversitate culturală, internetul, comunicarea, etc.

Avantaje−permite evidenţierea concepţiilor greşite pe care participanţii şi le-au format anterior despre subiectul discutat, oferă posibilitatea argumentarii pro şi contra asupra valorii de adevăr a unei afirmaţii, corecteaza conceptiile gresite despre un subiect

Dezavantaje−dacă argumentarea nu este susţinută de informaţii relevante, metoda poate induce în eroare participantul.

Procesul:

♦Pregătiţi o listă cu afirmaţii legate de subiectul prelegerii. Formulaţi jumătate din afirmaţii în formă adevărată, iar cealaltă jumatate în formă falsă.

♦Fiecare afirmaţie va fi scrisă pe o bucată separată de hartie/carton.

♦Pe o coală de flipchart desenaţi un tabel cu două coloane. Pe o coloană se vor lipi afirmaţiile adevărate iar pe cealaltă afirmaţiile false.

♦Introduceţi pe scurt tema şi explicaţi importanţa ei.

♦Distribuiţi apoi cîte o afirmaţie fiecărui participant rugîndu-i să decidă individual asupra valorii de adevar sau fals al afirmaţiei.

♦Vor posta apoi afirmaţia în tabel sub valoarea atribuită afirmaţiei.

♦Dacă au decis ca afirmaţia este adevarată, vor posta afirmaţia în coloana cu adevarat iar dacă este falsă în cealaltă coloană.

♦Cînd au terminat această sarcină, citiţi cu voce tare fiecare afirmaţie din fiecare coloană. Argumentaţi dacă afirmaţia este adevarată sau falsă şi furnizaţi informaţii relevante în susţinerea ideii. Repetaţi procedurile pentru fiecare afirmaţie.

Jocurile de construire a echipei - Team building

Jocurile de construire a echipei sunt gîndite pentru a ajuta liderii echipei să transforme un grup de persoane cu legaturi între ele într-o echipă dinamică şi productivă – un proces care rareori apare natural. Aceste jocuri îndepărtează plictiseala, ridică moralul echipei şi re-energizează membrii echipei. Asigură o pauză scurtă în cadrul unei sarcini intensive pe care echipa trebuie sa o îndeplinească şi pot servi ca o adaugire sau suplimentare importantă a unei întîlniri de echipă. Ele pot ajuta indivizii să se integreze în procesul de dezvoltare a echipei şi, simultan, asigură importante răspunsuri pentru o varietate de întrebări critice cu care se confruntă echipa.

Jocurile pot face întîlnirile de echipă mai distractive şi aceasta este în sine un obiectiv important.

Chiar şi liderii de echipă cu mai puţină experienţă pot folosi jocuri de construire a echipei după o pregătire minimă. Cel mai probabil, membrii echipei se vor implica foarte tare şi vor raspunde fiecarui joc cu entuziasm şi apreciere. Vor învăţa să identifice punctele cheie în cadrul care trebuiesc învăţate, îşi vor întări reciproc contribuţiile şi vor fi stimulaţi să caute modalităţi de a translata noile idei legate de sarcinile lor normale.

Utilizarea Metodei. Construirea echipei. Crearea de echipe performante poate fi o sarcină dificilă, şi nu se întîmplă peste noapte. De obicei, liderii echipei trebuie să se bazeze pe procesul de construire de echipă pentru a integra aptitudinile individuale şi resursele într-un efort unificat. Construirea echipei implică încurajarea membrilor echipei să examineze îndeaproape cum lucrează ei împreună, portretizînd modul ideal de colaborare, explorînd diferenţele şi slăbiciunile de care suferă, şi stabilind planuri pentru implementarea unor moduri eficiente de cooperare.

Construirea echipei nu se întîmplă de la sine; este cel mai bine sa fie ajutată de cineva care va facilita procesul. Un lider de echipă, sau un facilitator, ajută echipa să înveţe despre sine, observă întalnirile echipei, contribuie cu observaţii echipei şi cîteodată confrunta indivizii cerîndu-le să îşi examineze propriul comportament şi consecinţele (sau să exploreze noi alternative). Facilitatorul încearcă, pune întrebări, ascultă, observă limbajul non-verbal şi stimulează rezolvarea problemelor. Rezultatele intenţionate include o echipă care este deschisă unor noi alternativ, conştientă de propria-i diversitate în resurse, capabilă să gîndească şi să acţioneze independent, dornică să exploreze consecinţele acţiunilor curente sau propuse.

Lucrul în echipă este greu. Poate fi frustrant pentru membi atunci cînd discuţiile se îndepărtează de la subiect, cînd nu există o agendă sau aceasta nu a fost urmată, sau cînd întîlnirile se lungesc interminabil. Eforturile se irosesc, energiile slăbesc şi apare plictiseala. Cum puteţi injecta întîlnirilor de echipă un entuziasm reînnoit, să ridicaţi spiritul echipei şi să construiţi moralul membrilor echipei?

Literatura de specialitate denotă faptul că jocurile pot fi un antidot magic contra plictiselii. Jocurile includ o varietate de activităţi, exerciţii şi jocuri de spargere a gheţii care fac întîlnirile echipei mai distractive, generează sentimente şi emoţii şi ridică spiritul echipei. Au fost folosite pentru a suplimenta şi îmbunătăţi sesiunile de construire a echipei de cînd s-a descoperit că oamenii au o capacitate de atenţie prelungită foarte scăzută. Participanţii răspund mai bine atunci cînd întîlnirile au viaţă, varietate şi surprize. In mod specific, jocurile de construire a echipei pot ajuta la atingerea urmatoarelor obiective:

•Jocurile ajută liderii echipei să *demonstreze un punct* – unul care este clar, memorabil şi relevant sarcinii curente. Sunt, ca efect, unelte educative puternice pentru a atinge o idee esenţială.

•Jocurile ajută la construirea unei stari de spirit a echipei. Ele asigură un contrast puternic între "treaba de zi cu zi" prin injectarea unui element de competiţie, cooperare şi/sau distracţie în cadrul întîlnirilor echipei. Jocurile ajută membrii echipei să aiba încredere unul în celalalt. Ele asigură oportunitatea de a împărtăşi idei, sentimente şi experienţe pe măsură ce echipa găseşte soluţii comune. O înţelegere mai mare şi apreciere a contribuţiei celuilalt sunt produse secundare foarte preţioase ale jocurilor de construire a echipei.

•Jocurile ajută membrii să devină mai flexibili şi adaptivi. Membrii vor întelege repede şi vor aprecia faptul că există mai mult de o cale de rezolvare a problemelor.

•Jocurile asigură oportunitatea liderilor echipei de a întări comportamente potrivite ale membrilor echipei. Cînd există cooperare, cînd se demonstrează creativitate sau cînd barierele interpersonale încep să cadă, un lider poate arăta apreciere pentru răspunsurile dorite provocate din partea unui membru al echipei.

Trăsăturile unice ale jocurilor le fac utilizabile şi potrivite pentru folosire în cadrul întîlnirilor echipei şi a sesiunilor de construire a echipei. De exemplu, de obicei jocurile:

**Sunt şsor de folosit.* Pot să varieze între activităţi de un minut pînă la un exercitiu care stimulează o discuţie de o oră asupra implicaţiilor acestuia. Totuşi, deoarece activitatea ar trebui folosită pentru a adăuga sau a suplimenta scopul sau conţinutul principal, timpul devotat jocului trebuie atent controlat.

**Sunt ieftine.* În general, nu trebuie cumpărat nimic, nici nu e nevoie de un facilitator sau consultant extern.

**Sunt participative.* Pentru a fi folosite eficient, jocurile ar trebui să implice fizic membrii echipei (prin mişcare) sau psihologic (prin activitate mentală sau vizuală). Jocurile de obicei ajuta paeticipanţii să îşi concentreze atenţia şi să se gîndească, să reacţioneze, să vorbească şi, cel mai important, să se distreze în timp ce învaţă cum pot fi mai buni membri ai echipei.

**Folosesc recuzita.* Cîteva jocuri implică folosirea unui obiect de recuzită care să adauge realism şi varietate unei activităţi. Aceste obiecte pot fi o imagine, o persoană, un obiect static sau o foaie ce conţine text.

**Au un risc scăzut.* În general, jocurile de construire a echipei nu implică activităţi cu riscuri majore, pentru că scopul lor este construirea echipei, şi nu pierderea membrilor echipei. Atunci cînd sunt grupate conţinutul potrivit, contextul potrivit, persoanele potrivite şi climatul potrivit şi folosite într-o maniera pozitivă, vor funcţiona întotdeauna. Sunt prietenoase cu participanţii şi de obicei aceştia răspund în mod pozitiv.

**Sunt adaptabile.* Cele mai bune activităţi, la fel ca şi cele mai amuzante poveşti, pot fi potrivite aproape oricărei situaţii, şi totuşi să îşi îndeplinească scopul pentru care au fost introduse în sesiunea de construire a echipei. Aceste jocuri pot fi modificate uşor pentru a ajusta propriilor gusturi şi îşi vor reţine caracterul original. De fapt, este recomandabil ca să modificaţi jocurile pe care le cunoaşteţi şi să le adaptaţi cît mai mult pentru a se potrivi scopurilor, grupului sau organizaţiei.

**Sunt concentrate pe un singur punct.* De obicei jocurile de construire a echipei demonstrează sau ilustrează un punct major sau încearcă să atingă un scop major. De aceea, sunt orientate către micro-subiecte mai degrabă decît către subiecte majore. Păstraţi-le simple şi concentrate şi îşi vor îndeplini sarcina.

Dezbaterea

Descriere. Schimb de argumente verbale între grupe avînd pareri diferite asupra aceluiaşi subiect, cu scopul de a ajunge la o concluzie.

Utilizarea: ascultare activă, aptitudini de prezentare**,** comunicare verbala şi non-verbala

Avantaje:

▪aduce vitalitate prin implicarea tuturor membrilor grupului;

▪este o metoda interactivă;

▪dimensiunea grupului poate fi variată.

Dezavantaje:

▪învaţarea depinde de cunoştintele/competenţele pe care membri grupului le au în domeniul dezbătut;

▪este o metoda care consumă foarte mult timp;

▪deseori nu duce la o concluzie unitară.

Proces:

*Se alege o temă care urmează să fie dezbătută.

*Se realizează două/trei/patru enunţuri aparent contradictorii din sfera temei alese şi se afisează în locuri diferite ale sălii.

*Participanţii sunt rugaţi să aleagă acel enunţ cu care sunt deacord în cea mai mare masura şi să îşi aşeze scaunul în apropierea enunţului respectiv.

*Echipelor astfel formate în jurul enunţurilor li se acordă un timp fix, în funcţie de dificultatea subiectului, pentru a compune un discurs de susţinere a punctului lor de vedere prin care să încerce să atragă membri celorlaltor echipe de partea lor.

*Discursurile vor fi susţinute pe rînd de cîte un reprezentant al fiecarei echipe, toţi avînd la dispoziţie acelaşi numar de minute. În timpul discursurilor celorlaltor echipe nu li se permite să aducă nici un fel de contraargument sau să facă nici un fel de comentariu.

*Atunci cînd cineva este convins de justeţea celor afirmate de membri altei echipe, se alătura grupului lor.

*După susţinerea discursurilor se ofera posibilitatea de a discuta liber, cu ajutorul unui moderator, asupra celor exprimate în discursuri.

*Procesul ia sfîrsit dupa o perioadă anterior fixată de timp sau în momentul în care toţi participanţii formează o singură echipă, grupată în jurul unui singur enunţ.

Simularea

Descriere. Simularea este un model simplificat sau abstract a unui model particular de proces care trebuie învăţat de un grup de participanţi la un curs de instruire. Ea combina studiul de caz cu jocul de rol în scopul de a reproduce cît mai fidel posibil o situaţie

reală. Scopul este facilitarea transferului în practică a cunoştinţelor teoretice.

Simularea este una dintre cele mai eficiente metode pe care un instructor o poate folosi să dramatizeze situaţii din viaţa reală. Lucrînd prin simulare, participanţii pot învăţa despre proces şi depre ei înşişi ca actori ai procesului, fără a-şi asuma riscurile unei experienţe din viaţa reală.

Utilizare: permite participanţilor să experimenteze luarea unei decizii în situaţii "reale" fără a fi îngrijorat de consecinţele deciziilor lor; este o modalitate de a aplica cunoştinţe, de a dezvolta deprinderi şi de a analiza atitudini într-un context asemănător cu o situaţie reală.

Avantaje: caracter practic**,** participanţii sunt responsabili de propriile reacţii**,** implicare mare a participantului**,** feedback imediat.

Dezavantaje: consuma mult timp**,** facilitatorul trebuie să fie foarte bine pregătit, în mod special asupra logisticii**,** o simulare este adesea o viziune simplă a realităţii**,** necesită o pregatire riguroasa a situaţiei simulată şi a materialelor necesare.

Procesul:

▪Pregătiţi participanţii să îşi asume roluri specifice în timpul simulării.

▪Prezentaţi obiectivele, regulile şi timpul disponibil pentru simulare.

▪Facilitaţi simularea.

▪Întrebaţi participanţii ce reacţii au avut în timpul simulării.

▪Întrebaţi participanţii ce au învăţat în urma simulării, după care dezvoltaţi un principiu.

▪Întrebaţi participanţii asupra legăturii între simulare şi viaţa lor.

▪Concluzionaţi.

Exista modele simple de simulări carese folosesc în educaţia copiilor de vîrstă şcolară mică. De exemplu, pentru a educa un copil asupra modului în care se cumpără dintr-un magazin, se foloseşte jocul de simulare a activităţii de cumparare într-un magazin.

"Storyboard"

Descriere. Această metodă vizează un proces asemănător brainstormingului, avînd 2 avantaje.

Participanţii gîndesc înainte să răspundă. Primul pas este să le spui la ce să se gîndească. Daca temele sunt scrise pe bucăţi de hîrtie,

participanţii se pot grupa şi combina foarte uşor – le acordaţi participanţilor satisfacţia de a-şi organiza ideile într un mod rapid.

Utilizare. Storyboard este util în dezvoltarea unei viziuni de viitor. De exemplu, "daca ar fi să găzduieşti un vizitator care are de gînd se se mute la tine în localitate în viitorul apropiat, ce ai vrea să vadă acea persoană?".

Avantaje. Folosirea acestei metode stimuleaza creativitatea mintea dechisa a participanţilor.

Dezavantaje. Poate fi o metoda inutilă atunci cînd se foloseşte inadecvat, cînd se prevăd nişte rezultate dinainte.

Proces. Dacă ideile se învîrt într-un spaţiu limitat, facilitatorul ar trebui să gîndească toate categoriile dinainte şi să le posteze pe acele care ar ajuta la sortarea informaţiilor.

Pasul 1. Adresaţi întrebarea.

Pasul 2. Acordaţi participanţilor între 5 şi 10 minute să răspundă în scris. Folosiţi hîrtii de aceeaşi dimensiune standard pentru fiecare item.

Pasul 3. Fiecare participant îşi postează ideile proprii.

Pasul 4. Participanţii au posibilitatea să se plimbe prin sală pentru a vedea toate ideile şi pentru a-şi forma o imagine de ansamblu asupra a ceea ce ei urmeaza să creeze.

Continuarea: Informaţia poate fi folosită ca bază pentru un raport sau un plan .

Gîndesc, simt, dau cu piciorul

Scop-evaluarea activităţilor din cursul zilei din trei perspective diferite.

Avantaje: se obţine părerea tuturor participanţilor*;* părerile nu sunt doar exprimate ci şi discutate*;* participanţii află ce gîndesc şi ceilalţi despre activităţile din cursul zilei.

Dezavantaje: părerile exprimate de unii participanţi ar putea fi afectate de faptul că nu se asigură decît în mică măsură, anonimatul.

Proces:

▪Participanţii sunt împărţiţi pe grupe a cîte 5-7 persoane. Fiecare grupă primeşte o foaie de flip-chart pe care e desenat conturul unui omuleţ. Nu i se văd decît mîinile, picioarele, corpul şi inima. Celelalte elemente lipsesc.

▪Participanţii sunt îndemnaţi să scrie simultan pe foaia de flipchart:

- ceea ce gîndesc despre ceea s-a întîmplat în ziua respectivă (în zona capului, centrul gîndirii);

- ceea ce au simţit în ziua respectivă (în zona inimii, zona sentimentelor pozitive);

- ceea ce ar fi scos din ziua respectivă (în zona piciorului, adică lucrurile cărora le-ar fi dat cu piciorul).

▪Mai apoi se porneşte o discuţie liberă despre cele scrise pe cele trei părţi ale corpului individului din desen.

Evaluare

Descriere. Evaluarea este o metodă care se foloseşte în general la finalul desfăşurării unei activităţi pentru a măsura dacă obiectivele au fost atinse.

Utilizare:

♦pentru a determina cum se desfăşoară o activitate (verificare a procesului) şi pentru a face orice modificare necesară;

♦pentru a determina la sfîrşitul activităţii calitatea ei şi dacă participanţii au fost satisfăcuţi;

♦pentru a afla ce activitate, program sau lucru practic a determinat o diferenţă în comportamentul participantului.

Avantaje: pe baza rezultatelor evaluarii pot realiza modificări în programul pentru ziua/sesiunea urmatoare; identifică punctele slabe care necesită îmbuntăţiri dar şi punctele tari.

Dezavantaje: dacă evaluarea nu se formulează în functie de obiectivele stabilite, rezultatele pot fi inutile; folosirea unor instrumente neadecvate pot face evaluarea un esec; trasarea incompletă a instrucţiunilor de evaluare pot afecta rezultatele.

Proces. Evaluarea poate fi realizată în mai multe forme în functie de obiective, structura şi mărimea grupului, conţinutul informaţional, etc. Este important să se stabilească de la început obiectivul evaluarii şi instrumentul.

Tipuri de evaluari:

*individuală şi /sau pe întrebari în grup;

*întrebări orale şi /sau scrise;

*concluzionări verbale la sfîrşitul sesiunii sau a cursului de instruire pe parcursul unei activităţi;

*la sfîrşitul unei activităţi;

*la cîteva luni după curs folosiţi formulare standard sau creaţi propriile formulare adaptate la conţinutul şi nevoile proprii;

*interviuri pe grupuri mici de participanţi.

ICL - games - Jocuri de educaţie interculturală

Joaca te eliberează

Fiecare confruntare, şi în mod sigur confruntarea cu alte culturi, provoacă oamenii să înceapă un proces creativ. La fel cum entuziasmul unui pictor este provocat de ceea ce vede, înainte de a începe să lucreze cu pensulele şi vopselele pentru a crea imagini care nu au existat înainte. Însă dacă vedem ceva nefamiliar, de multe ori ne uităm uimiţi şi nici nu ne mai miscăm.

Mai mult decît orice altă metodă, jocul ofera o cale de scăpare. Este cea mai potrivită metoda de a provoca un proces creativ. Prin joc, participanţii sunt confruntaţi cu propriile valori şi standarde şi cele ale celorlalţi. Acea confruntare poate să fie dificilă, însă jocurile le mai îndulcesc. Ceea ce persoanele joacă este de multe ori o imitaţie a vieţii reale, însă nu este real. Asta îi face să se simtă liberi. Participanţii pot să dea frîu liber imaginaţiei şi să îşi elibereze creativitatea. Joaca înseamnă a pune lucrurile în perspectivă, a nu te lua foarte în serios, a lăsa grijile zilei de mîine în spatele tau pentru un moment. Cînd persoanele se joacă se pare că regulile sunt puse deoparte şi un fel de unitate temporară se crează.

De aceea jocurile sunt modul ideal de a provoca procese de învăţare interculturală sau de a le pregati, test şi digera. Pentru că joaca este o cale sigură, însă activă de a imita evenimente. Joaca stimulează imaginaţia şi abilitatea de a explora situaţiile incerte, de a practica între timp. Depăşirea barierelor în sigurantă, aşa ca în viaţa reală.

Discutarea jocurilor

Unele jocuri trebuie jucate pur şi simplu, puterea jocului va avea grijă ca să apară situaţii interesante. Însă alte jocuri – în mod sigur jocurile de simulare – ar trebui evaluate după, împreună cu participanţii. O astfel de discuţie ar trebui pregătită foarte bine. Aveţi foarte mare atenţie asupra pregătirii întrebărilor. Le puteţi discuta în grupuri mici sau cu întreg grupul. Întrebari importante pot fi:

- Care a fost prima reacţie la joc?
- Ce a-ţi simţit în timpul jocului?
- Ce s-a întîmplat?
- De ce s-a întîmplat?
- Despre ce este vorba în acest joc, la ce va face să vă gîndiţi?

 Ce a-ţi învăţat despre voi şi despre alţii?
 (Cum) a-ţi reacţiona în viitor diferit la o situaţie similară?

Aceste întrebări sunt numai un ghid. Ce este mai important este că participanţii pot avea şansa să exprime experienţa şi opiniile lor în cuvinte. Într-adevar, cîteva jocuri pot fi foarte cofruntaţionale. De aceea discuţia nu trebuie să dea informaţie în plus, ci să rezume jocul. Vă puteţi gîndi la tot felul de modalităţi creative de a purta această discuţie.

Jocul de rol.

Descriere. Jocul de rol este o bună metodă prin care participanţii pot fi puşi în situaţia de a pune în practică elemente teoretice în situaţii cît mai apropiate de cele reale.

Participanţii sunt implicaţi direct în rezolvarea unei situaţii fiind puşi în postura de a-şi asuma rolurile personajelor implicate. Situaţia descrisă trebuie să stimuleze interacţiunea dintre participanţi/ grupuri. Este o extensie a tehnicii, aceea a "schimbului de rol" în cadrul căreia, participanţii trec succesiv prin mai multe roluri familiarizîndu-se astfel cu diversele perspective prin care situaţia poate fi abordată.

Avantaje. Jocul de rol oferă ocazia participanţilor să analizeze comportamente şi să primească feedback specific.

Dezavantaje. Riscurile sunt legate de neasumarea rolurilor său, dimpotrivă, de asumarea lor exagerată.

Proces. Atmosfera sau tonul unui joc de rol este stabilită de instructor. Este responsabilitatea instructorului să ofere instrucţiuni clare atunci cînd implică un grup într-un joc de rol.

Acesta stabileşte regulile de baza şi limitele. Instructorul este cel care poate opri jocul de rol atunci cînd observă că se pierde realismul jocului, caracterul şi valoarea educativă.

Prin intermediul jocului de rol, participanţii învaţă din experienţă. Jocul le permite să:

♦Experimenteze modul în care ei ar face faţă unei anumite situaţii. Reacţia spontană poate produce sentimente şi atitudini care s-ar putea să nu iasă la suprafaţă în timpul unei discuţii. Actorii şi observatorii dezvoltă anumite abilităţi de a înţelege şi prevedea propriile comportamente şi a celorlalţi.

♦Spună un punct de vedere sau o decizie fiind un pas înainte spre o acţiune concretă. Din informaţiile transmise participanţii ar

putea deduce, de exempul că doamna A ar trebui să îi ceara scuze domnului B. Într-un joc de rol, doamna A trebuie să meargă la domnul B să îi ceară scuze. Cu alte cuvinte, jocul de rol arată diferenţa dintre a face un lucru şi doar a te gîndi la el.

♦Se obţină schimbarea unei atitudini. Punînd persoane cu temperamente diferite în acelaşi rol, se poată observa cum comportamentul unei persoane nu este important doar pentru personalitatea sa ci şi pentru situaţie.

♦Exercite control asupra sentimentelor şi emoţiilor. De exemplu, jucînd rolul unui client iritat, un participant ar putea învăţa să devină mai puţin iritat în viaţa reală.

Cei mai mulţi participanţi au un sentiment de discomfort cînd experimenteaza pentru prima dată jocul de rol, însă ei se obişnuiesc pe parcursul jocului. Alţii sunt incapabili să joace un joc de rol. Cel mai bun lucru pe care îl pot face este să vorbeasca despre ce ar putea să spună sau să facă o persoană într-un rol. Cînd întîlniţi astfel de persoane în grup instructorii nu trebuie să îi forţeze să participe.

Există multe modalităţi de a prezenta şi conduce un joc de rol. De obicei se desfaşoară dupa cum urmează:

•Instructorul descrie rolurile şi persoanele care vor juca diferitele roluri.

•Participanţii se simt în siguranţă să joace roluri diferite. Instructorul îi instruieşte pînă cînd e sigur că participanţii înţeleg fiecare rol. Participanţii pot fi rugaţi să îşi aleagă voluntar un rol sau pot fi aleşi direct de către instructor pentru rolurile jocului.

•Participanţii care joacă roluri sunt rugaţi să spună ce au învăţat din ceea ce au experimentat.

•Alţi participanţi vor da feedback celor care au jucat roluri.

Cîteodata jocul de rol se poate folosi dupa ce s-a folosit metoda studiului de caz. Astfel, jucînd diferitele roluri din studiul de caz, participanţii pot schimba situaţia prin comportamentele şi atitudinile lor.

Jocul de rol poate fi planificat de instructor sau introdus spontan pentru a creşte valoarea de învăţare a unei situaţii. O situaţie conflictuală poate fi o ocazie perfectă pentru a juca jocul de rol cu acele persoane care sunt în conflict, însă avînd rolurile inversate. Astfel se poate calma un conflict.

Jocuri

(de "spart gheaţa" de "de încălzire", de "energizare", de "integrare")

Descriere. Există momente în timpul unui curs de instruire cînd este nevoie de activităţi de energizare, de încălzire, de concentrare a atenţiei, etc. Aceste jocuri energizează trainerii şi participanţii la un curs de instruire care încep să se plictisească, oferă un cadru de cunoaştere a participanţilor într-un mod interesant, stimulează interacţiunea şi gîndirea pozitiva între participanţi, generează interes şi entuziasm asupra subiectului cursului, îmbunătăţesc comunicarea şi încrederea între participanţi, etc.

Utilizare. Alegeţi jocurile în funcţie de: mărimea grupului**,** cît de bine se cunosc între ei membrii grupului**,** durata activităţii**,** relaţia dintre "încălzire" şi scopul cursului de instruire sau agendă.

Avantaje:

▪încurajeaza implicarea şi participarea activă;

▪stimulează cunoaşterea participanţilor între ei;

▪stimulează gînduri legate de temeri şi aşteptări;

▪interacţiune;

▪încurajarea lucrului în echipă, cooperarea.

Dezavantaje:

▪grupurile mari pot restricţiona alegerea unor jocuri;

▪dacă jocurile nu sunt realaţionate cu activităţile care urmează, pot părea ca fiind pierdere de timp.

Procesul:

♦Pregătiţi instrucţiunile şi materialele necesare.

♦Sarcina trebuie trasată clar participanţilor înainte de a începe jocul.

Răvaş

Obiectiv. Evaluarea într-un mod distractiv şi provocator a cunoştinţelor, aptitudinilor sau atitudinilor acumulate sau experimentate în timpul zilei. De asemenea, jocul provoacă imaginaţia participanţilor.

Un posibil text introductiv:

"Aţi văzut vreodata pe cineva primind un răvas, într-o prăjiturică chinezească, în pachetul unei gume de mestecat sau cu orice altă ocazie şi să îl citească încîntat tuturor prietenilor de parcă ar fi un mesaj de la divinitate? Vi s-a întîmplat vreodată vouă acest

lucru? [Daca cineva ridică mîna spuneţi-i: “Şi mie mi s-a întîmplat. E ciudat. Oare ce e în capul nostru ?”]. Serios vorbind, ştim cu toţii că aceste răvaşe sunt compuse probabil chiar la brutărie sau în fabrica de guma de mestecat – poate în timpul unei pauze de cafea a lucrătorilor de acolo. Iar noi cumpărăm produsul, căutam cu nerăbdare răvaşul şi mergem repede să ne lăudam prietenilor cu mesajul trimis parcă numai şi numai nouă.

Oricum, acum fiecare dintre noi îşi va primi propriul mesaj din partea divinităţtii sau a fabricii de îmbuteliat suc, cine ştie ?!”

Flux logic:

•După discursul introductiv fiecare participant primeşte o sticluţă de suc care conţine un răvaş (sau orice altceva care conţine un răvaş).

•Fiecare participant vă citit mesajul din sticluţă lui după care avînd la dispoziţie 3- 4 minute trebuie să compună în cîteva fraze ceea ce a reţinut în ziua respectivă folosindu-se de mesajul de pe răvas.

•Pe rînd, participanţii vor împărtăţii ceea ce au compus ei, pornind de la mesajul răvaşului.

Copacul cu fantomiţe

Scop. Prin semnificaţia desenului, participanţii îşi pot exprima sentimentele faţă de o anumită situaţie sau un joc pe care l-au jucat. Această metodă este foarte utilă pentru multe activităţi sau un schimb de tineret.

Descrierea. Participanţii au la dispoziţie cîteva minute pentru a reflecta asupra sentimentelor pe care le-au avut de-a lungul zilei. Apoi vor identifica fantomiţa din copac cu care se identifică cel mai bine şi de ce. Dacă se repetă acest exerciţiu se obţine o evoluţie asupra dezvoltării participanţilor.

Variaţii. Această metodă mai pote fi folosită la sfîrşitul unei activităţi. Participanţii indică unde erau la începutul activităţii şi unde se regăsesc la sfîrşitul acesteia. Această metoda poate fi discutată în grupuri mici.

Timpul necesar. Pregătirea şi introducerea: 5 minute. Realizarea metodei: 30 – 60 minute

Materiale necesare: Fotocopii ale copacului cu fantomiţe pentru toţi participanţii.

Numarul participanţilor. Maxim 12.

Vîrsta. Începînd cu 11 ani.

10 moduri de a încheia o sesiune

Azvîrlirea mingii cunoaşterii. Fiecare membru al grupului împărtăşeste un lucru pe care l-a învăţat în timpul cursului de instruire. Utilizaţi o minge, astfel încît fiecare persoană împărtăşeşte ceea ce a învăţat atunci cînd primeşte mingea.

Planuri de viitor. Fiecare participant împărtăşeşte un lucru pe care l-a învăţat în timpul cursului de instruire şi pe care doreşte să îl aplice în săptămîna care urmeaza dupa acest curs.

Întreabă Experţii. La începutul cursului de instruire cereţi fiecărui participant să scrie o întrebare la care doresc raăspuns în timpul sesiunii. La sfîrşitul cursului, amestecaţi întrebările şi cereţi participanţilor să îşi răspundă unul altuia la întrebări.

Cîntă un cîntec. Participanţii sunt grupaţi în grupuri de cîte 3 persoane. Ei trebuie să compună şi să cînte un cîntec despre ceva ce au învăţat în timpul cursului de instruire. De exemplu, la un curs despre siguranţa mersului cu motocicleta o echipă cîntă "Vîsleşte, vîsleşte, vîsleşte barca ta" cu ajutorul cuvintelor care descriu cum să ia curba în siguranţă.

Concurs de cuvinte încrucişate. Creaţi un puzzle de cuvinte încrucişate cu idei care descriu concepte cheie din timpul cursului de instruire. Formaţi un poster cu acest puzzle de cuvinte încrucişate şi acordaţi echipelor 5 minute pentru a-l completa. Acordaţi premii echipelor care găsesc toate răspunsurile corecte în timpul acordat.

Aş dori să se întîmple. Daţi fiecărui participant o carte poştală. Solicitaţi participanţilor să îşi scrie propria adresă poştală pe o parte şi o dorinţă care vor să o îndeplinească peste o lună pe cealaltă parte. Colectaţi cărţile poştale şi trimiteţi-le participanţilor peste o luna cerîndu-le să vă spună în ce masură şi-au îndeplinit dorinţa.

Pictura murală de grup. Lipiţi pe un perete o bucată mare de hîrtie (suficient de lungă astfel încît toţi participanţii să poate scrie pe ea în acelaşi timp). Fiecare participant trebuie să deseneze o imagine care să reprezinte ceea ce au învăţat ei în timpul cursului de instruire. Apoi cereţi-le să ghicească ce reprezintă fiecare imagine.

Momente de Stea. La finalul unei sesiuni de consolidare a echipei, cereţi fiecărui participant să identifice un moment în care o persoana din grup s-a evidenţiat în mod impresionant cu ceva.

Un astfel de moment se întîmplă atunci cînd o aptitudine a unui participant a iesit în evidenţă. În timp ce identifică aceste momente, participanţii trebuie să lipeasca o steluţă persoanei careia i-a identificat acel moment de sclipire. Asiguraţi-vă că fiecare participant va primi o steluţă pentru un moment în care a ieşit în evidenţă. Dacă e necesar, menţionaţi şi dumneavoastră cîteva astfel de metode pe care le-aţi observat la participanţi.

Paşi în acţiune. Aşezaţi etichete în forma unei urme de picior (de mărime reala) pe podea, sub forma unui şir sau a unei potcoave de cal. Aşezaţi grupul în faţa primei urme din şir. Pentru a face un pas înainte cereţi participanţilor să împărtăşească un lucru pe care îl vor face în urmatoarea săptămînă. Apoi spuneţi-le că acesta a fost primul pas spre actţune, adică au promis că vor face ceva.

Mulţumesc. Pentru a sublinia modul în care participanţii au învăţat unii de la alţii în timpul cursului de instruire, cereţi-le să mulţumească unuia dintre participanţi (în afară de instructor) care l-a ajutat să înveţe ceva sau i-a clarificat un aspect pe care nu l-a înţeles în timpul cursului de instruire. Spuneţi participanţilor că atunci cînd vor primi un "Multumesc" să spună simplu "Cu plăcere". Acest lucru îi ajuta pe participanţi atît să dea cît şi să primească complimente.

Lupul mare şi rau.

Scop. Prejudiciile şi stereotipurile apar pentru că deseori cunoaştem numai o parte a unei poveşti. Povestea lupui cel mare şi rău ne arată că aceaşi poveste poate fi interpretată în diverse moduri. Scopul este ca participanţii să devina conştienţi de acest lucru.

Descriere. Povestea lupului cel mare şi rău trebuie citita cu voce tare. Încercaţi să evocaţi o discuţie despre posibilele moduri de a interpreta o poveste bine cunoscută. Care sunt diferenţele şi analogiile dintre această versiune şi cea originală? Prin ochii caruia evenimentele sunt vazute în versiunea iniţială? Cine sunt victimile şi cine sunt raufacatorii în această poveste?

Lupul cel mare si rău

"Mi-a placut dintotdeauna sa traiesc in padure. Este casa mea, si intotdeauna am incercat sa o pastrez curata. Intr-o buna zi cu soare, eram foarte ocupat incercand sa curat mizeria pe care niste oameni au lasat-o dupa picnic-ul lor, cand am auzit deodata zgomote de pasi. M-am furisat in padure si m-am uitat cine vine. Am vazut o fetita mergand pe carare, cu un cos in mana. Imediat am

devenit suspicios, pentru ca purta niste haine foarte ciudate: erau toate rosii, si avea si capul acoperit. Ca si cum nu ar fi vrut sa fie recunoscuta. Da, stiu ca nu e bina sa judeci oamenii dupa cum arata, insa se plimba prin padurea mea, asa ca m-am gandit ca am tot dreptul sa aflu mai multe despre ea. Asa ca am intrebat-o cine e, de unde vine, stii tu, genul asta de lucruri. La inceput mi-a spus ca nu vrea sa vorbeasca cu straini. Asta chiar m-a suparat. Eu, un strain? Mi-am crescut si copii in padurea asta! Apoi s-a mai calmat un pic si mi-a spus ca era in drum spre bunicuta ei care se simte rau si are mancare si flori pentru ea. Atunci mi s-a parut in regula, apoi insa m-am gandit ca cineva ar trebui sa ii dea o lectie ca sa nu mai intre prin ograda cuiva chiar asa, si imbracata cu niste haine asa de ciudate! Si chiar mai rau, a cules florile de care eu ma ingrejeam de ani de zile!

Asa ca am lasat-o sa plece si am fugit cat am putut de tare catre casa bunicutei. Cand am ajuns la casa doamnei alea batrane si bune, i-am spus ce s-a intamplat si ea a fost de acord ca ar trebui sa ii dam nepoatei ei o lectie de buna purtare. Asa ca ne-am gandit la un plan: bunicuta se va ascunde, iar eu ii voi lua locul, pana cand o voi striga. Deci bunicuta s-a ascuns sub pat. Cand a intrat fata aia cu gluga ciudata, am rugat-o sa intre in dormitor, unde sedeam in patul bunicii ei. Imediat a facut o remarca obraznica cu privire la urechile mele.

Deci, nu e prima data cand am primit o remarca urata cu privire la urechile alea ale mele, asa ca m-am decis sa fiu prietenos si sa ii raspund ca, multumita urechilor mele asa mari, pot sa o aud mai bine. Ce am vrut eu sa spun e ca nu imi displace, ci ca ar face bine daca ar avea grija ce vorbeste. Apoi a mai spus o chestie urata despre ochii mei.

Acum, va puteti imagina cum am inceput eu sa simt despre aceasta asa-zisa fetita draguta, care incepuse sa se transforme intro vrajitoare mica si rea. Insa eu sunt o persoana destul de rabdatoare, asa ca i-am spus ca, datorita ochilor mei cei mari, pot sa o vad mai bine. Urmatoarea remarca din partea ei a fost prea de tot. Toata viata mea am suferit din cauza dintilor mei mari, si aceasta fetita a crezut ca este necesar sa faca o remarca urata despre dintii mei. Trebuie sa recunosc ca ar fi trebuit sa imi pastrez controlul, insa am

sarit din pat nervos si i-am spus a ar fi mai bine sa o mananc cu dintii aia!

Sincer, oricine stie ca un lup nu ar manca o fetita! Insa prostutul ala de copil a inceput sa strige si sa alerge din camera in camera. Am urmarit-o, ca sa incerca sa o fac sa se calmeze. Mi-am dat jos hainele bunicii, insa asta a facut lucrurile si mai rau. Apoi s-a deschis deodata usa si un urias taietor de lemne a aparut, cu un ditamai topor in mana. M-am uitat la el si mi-am dat seama ca o sa am necazuri. Asa ca am sarit pe fereastra si am fugit sa imi scap viata.

Speram ca povestea asta sa se termine aici, insa nu a fost asa. Femeia aia – bunica – nu a spus niciodata partea mea de poveste. S-au imprastiat niste zvonuri groaznice, ca sunt o bestie rea si oribila. Nu stiu ce s-a intamplat mai departe cu fetita cu haine rosii ciudate, insa "au trait fericiti pana la adanci batraneti" in mod sigur se pune si pentru mine!"

Variaţiuni. Exemplul lupului mare şi rău poate fi folosit pentru a clarifica participanţilor posibilele unghiuri de vedere şi interpretări ale unei poveşti. În acest mod, ei devin conştienţi de anumite prejudicii. Puneţi participanţii să discute pe grupuri mici un eveniment sau un fapt istoric: rugaţi-i să se uite la poveste din diverse puncte de vedere: al victimei, al ofensatorului, al celor care au pierdut, etc. Sau rugaţi-i să spună povestea Cenuşăresei din punctul de vedere al surorilor vitrege, sau povestea Albei-ca-Zăpada din punctul de vedere al mamei vitrege. În loc de a vorbi despre aceasta, puteţi organiza şi o piesă de teatru.

În discutiile de după, puteti să arătaţi că neînţelegerile între diferite culturi apar deoarece acele culturi cred ca interpretarea lor este cea corectă. Rugaţi grupul să dea exemple de astfel de neînţelegeri şi să explice ambele feţe ale poveştii.

Timp. Citirea şi discutarea poveştii ia aproximativ o ora. Temele grupurilor pot lua o ora. Discuţia de după poate varia ca lungime.

Materiale. Povestea lupului şi eventual diverse costume din basme, dacă sunt necesare

Număr de participanţi. 10-25

Vîrsta. De la 8 ani în sus.

Metoda vizuală

Participantii la un training invata mai rapid si mai bine atunci cand prelegerea este sprijinita de metode vizuale. Studiile din diverse universitati au demonstrat ca timpul necesar pentru prezentarea unui concept se poate reduce cu pana 40 la suta si ca eficienta prezentarii creste atunci cand argumentele verbale sunt duplate de suportul vizual. Valoarea suportului vizual ca stimulent al invatarii este subliniata de autori de renume in domeniul eficientei comunicarii. Se arata de exemplu ca o imagine este de trei ori mai eficienta decat simpla prezentare verbala iar prezentarea verbala si imaginea impreuna sunt de sase ori mai eficiente decat simpla prelegere. Persoanele obtin 75% din ceea ce stiu pe cai vizuale, 13% pe cai auditive si 12% prin combinatia senzatiilor tactile cu cele olfactive si gustative.

Suportul vizual apare in doua varietati – proiectate si neproiectate. Dintre cele proiectate fac parte filmele, casetele video, diapozitive, graficele computerizate, transparentele. Suporturile vizuale neproiectate include obiectele fizice, imaginile, posterele, benzile audio, afisier etc.

Sunt mai multe motive pentru care un trainer ar trebui sa foloseasca in mod curent materialele vizuale in cadrul prelegerilor. Aceastea sunt folositoare si importante pentru ca:

- •atrag si mentin atentia participantilor;
- •subliniaza ideile importante;
- •reintaresc ideile exprimate verbal;
- •maresc gradul de retentie al informatiilor;
- •reduc posibilitatea neintelegerilor;
- •adauga realism;
- •asigura repetarea punctelor cheie.

Flipchartul

Flipchartul este unul dintre cele mai raspandite metode folosite in domeniul training ului pentru transmiterea informatiilor si idelor vizuale. Poate fi folosit pentru a crea ilustrarea prelegerii in timp ce aceasta are loc sau poate fi pregatita d dinainte. Cea mai mare parte din informatiile scrise pe flipchart nu pot fi vazute de la distanta. Eficienta lui scade pe masura ce dimensiunea grupului creste. Este ideal a fi folosit pentru grupuri intre 15 si 30 de participanti.

Mai multe tehnici pot imbunatatii eficienta unei prezentari cu ajutorul flipchartului:

♦Pregateste flipcharturile inainte de prezentare si acopera punctele cheie cu foi de

hartie care vor putea fi inlaturate la momentul potrivit al prelegerii.

♦Scrie enunturile cheie pe flipchart inainte de prezentare si lasa spatii libere pentru cuvinte sau set de cuvinte pe care le vei cere si primi de la participantii.

♦Scrie ideile cheie pe cartonase de aproximativ 13X20 cm si aseaza-le pe flipchart pe masura ce prezinti oral ideile respective.

♦Foloseste o varietate de culori dincolo de negru, incluzand culorile vii cu care participantii nu obisnuiti.

♦Treimea superioara a flipchartului trebuie lasata libera pentru a permite participantilor sa observe intreaga suprafata a acestuia. De asemenea, lasa spatiu liber in treimea inferioara a flipchartului pentru a putea adauga informati ulterior, in timpul prelegerii.

♦Subliniati sau incercuiti cuvintele cheie pentru a le evidentia importanta.

♦Folositi flipchartul pentru a nota informatiile care vin de la participanti. Folositi numere pentru a numerota ideile si adaugati un nou numar dupa notarea fiecarei idei pentru a incuraja generarea unor noi idei.

♦Pentru a inlatura un flipchart, prindeti foaia in partea inferioara de ambele colturi si trageti de ea in jos, in directia (stanga-dreapta) in care vreti sa inceapa ruperea ei in partea superioara.

Aşadar, metodele vizuale imbunatatesc si accelereaza invatarea. Acestea pot fi folosite de un trainer impreuna cu prelegerea sau cu alte metode de training. Cele mai des folosite metode vizuale sunt flipcharul, videoproiectarea si filmele. Cele mai bune rezultat cu ajutorul metodelor vizuale se poate obtine atunci cand materialul ce urmeaza a fi folosit este de calitate profesionista, echipamentul se afla in buna stare de functionare si trainerul sa il foloseasca precum sa si faciliteze procesul de invatare.

Procedee şi metode pentru discutiile de grup

Metode de discutii:

Masa rotunda. Într-o discutie la masa rotunda, un grup mic de indivizi (de la 3 la 5), care au cunostinte despre un anume subiect il dezbat intre ei in fata unei audienta.

Participantii la masa rotunda nu fac o prezentare formala, ei schimba doar idei intro conversatie.

Dialog*:* Aceasta metoda este similara celei de mai sus, insa doar doi indivizi iau parte la discutarea subiectului in fata unei audiente

Simpozion*:* Intr-un simpozion, un numar redus de vorbitori, care cunosc un anumit subiect, fac scurte prezentari successive. Aceste prezentari tin, de obicei, cate 5 – 15 minute fiecare.

Forum: aceasta forma de discutie permite participarea audientei . Exista mai multe tipuri de forumuri. Cele mai cunoscute sunt:

Forum deschis: membrilor audientei le este permis sa intervina la orice moment al intalnirii

Forum – masa rotunda: membrii audientii aud discutiile de la masa rotunda si le este permis sa pun intrebari sau sa comenteze subiectele in discutie

Forum – simpozion: membrii audientei aud prezentarea facuta de vorbitorii invitati si le este permis sa puna intrebari, sa discute sau sa comenteze

Forum – dialog: membrilor audientei le este permis sa puna intrebari, sa discute sau sa comenteze dupa dialog.

Forum – prelegere: dupa o prezentare formala din partea unui vorbitor binecunoscator al unui subiect, membrilor audientei li se da oportunitatea sa puna intrebari, sa comenteze sau sa ceara lamuriri, sa discute

Colocviu: aceasta metoda combina discutiile la masa rotunda si forumul. In timpul discutiilor la masa, membrii audientei sunt invitati sa comenteze sau sa puna intrebari, mai ales daca membrii mesei de discutii sau presedintele cred ca e nevoie de a clarifica anumite puncte, sau acestia evita discutarea anumitor subiecte sau s-a ivit o neînţelegere. Orice intrerupere a discutiilor de la masa trebuie sa se concentreze asupra subiectului din acel moment. Cand problema a fost rezolvata, discutiile organizate de la masa rotunda pot continua

Sesiune pe grupuri: audienta este divizata in grupuri de sase pîna la opt persoane, ce vor discuta intrebarile puse de lider. Cate o persoana din fiecare grup ar putea rezuma discutiile grupului si sa le rezume pentru intreaga audienta.

Reactia audientei: trei pana la cinci membri ai audientei sunt preselectati pentru a asculta o prezentari si vor raspunde mai departe, oferind un sumar si o interpretare a informatiei care le-a fost prezentata. Aceasta metoda poate fi folosita in mod efectiv atunci cand exista un grup foarte mare si cand timp este limitat.

Perioada de intrebari: Membrii audientei au posibilitatea de a pune intrebari dupa ce prezentrea formala s-a incheiat. De obicei, o limita de timp este pusa fiecarei intrebari si pe intregul ciclu intrebare – raspuns

Brainstorming*:* Membrii audientei sunt incurajati sa participe prin impartasirea ideilor sau prin sugestii pentru rezolvarea unei probleme. Nu trebuie discutat nici un punct pana cand toata lumea si-a spus parerea. Deoarece scopul acestei metode de discutii este acela de a genera o gama larga de idei, nici unui contribuitor nu ii este permis sa isi apere informatia prezentat. Atmosfera ar sa fie deschisa si incurajatoare.

Grupuri de discuţii*:* Un grup de persoane se intalneste in mod informal pentru a subiecte de interes comun.

Atelier: Un grup mic de persoane (25 de persoane sau mai putin) cu un interes comun se intalnesc pentru a studia si pentru a discuta un subiect specific sau de a isi imbogati cunostintele si abilitatile.

Seminar*:* Un grup de persoane care studiaza un subiect specific si se intalnesc pentru a purta discutii conduse de o autoritate recunoscuta

Conferința: Grupuri mici sau mari de persoane cu un interes similar se intalnesc pentru a asculta prezentari formale pentru intregul grup; ei se intalnesc de asemenea pe grupuri mici pentru a discuta diferite aspecte specfice subiectului general al conferintei.

Metode de implementare a unui program

Una din trasaturile unici ale educatiei non-formale este gama larga de metode care pot fi folosite in programele de educatie.

Selectarea metodelor de implementare a activitatilor pentru un grup de programe ar trebui bazat pe nevoile, preferintele grupului

tinta si pe specificul scopului educational. De exemplu, daca obiectivul este acela de a face populatia constienta de o anume inovatie, sistemul de implementare ar putea include cateva elemente mass-media: ca radio, TV, ziare si reviste – sau alte metode care ating un procent cat mai mare din populatie. Pe de alta parte, daca obiectivul este acela de a asigura informatie unei clientele specifice, care este pregatita sa testeze inovatia, atunci sistemul de implementare ar trebui sa sublinieze metodele empirice de transmitere a informatiei. Dintre aceste metode empirice se numara atelierele, demonstratiile, casete video, tururi si teste.

Unele dintre aceste metode de transmitere au folosinte multiple si astfel pot fi utilizate in mod efectiv in mai multe etape dintr-un proces educational. Desi unele dintre aceste metode pot fi mai utile decat altele, ar trebui sa fie recunoscut faptul ca in cele mai multe cazuri va fi nevoie de mai multe metode pentru a atinge un rezultat multumitor. De aceea, atunci cand metode individuale sunt selectate ca si componente ale unui sistem de implementare a programului, fiecare metoda ar trebui sa atinga un scop specific, pentru ca acestea sa duca mai departe la indeplinirea scopului general al programului de educatie. De exemplu, o adunare publica s-ar putea deschide cu un simpozion in care cateva persoane specialiste sa aduca informatii in cateva prezentari scurte, consecutive. Apoi, daca exista suficient timp, aceste persoane ar putea discuta si explica informatia prezentata. O alternativa ar fi sa asigurati o sesiune de discutii libere sau un forum, ca o concluzie a simpozionului. Aceasta sesiune de discutii permite membrilor audientei sa participe si sa isi exprime opiniile sau sa puna intrebari specialistilor sau unul altuia.
În plus, informatie ajutatoare sau clarificatoare ar putea fi asigurata printr-un dosar cu scurta prezentare sau alte publicatii, analize de date si rezultate ar putea fi asigurate pentru a asigura un mai bun proces de invatare. Astfel, o planificare adecvata combinata cu creativitate in selectare metodei de transmitere asigura un model sistematic pentru a produce oportunitati de educatie eficiente pentru grupul tinta. În alegerea metodei de transmitere a informatiilor intr-un program de educatie, fiti siguri ca includeti suficiente metode pentru a transmite continutul dorit si pentru a atinge astfel obiectivele planificate.

Un program de educatie eficient ar trebui sa includa, pe cat posibil, metode care:

(1)asigura oportunitati empirice (de a experimenta fizic) pentru cel care învaţă;

(2) sa îl ajute pe cel care învata;

(3) sa îl asigure pe cel care învata sa întegreze noua informatie în cunostinţele şi abilităţile deja existente.

În procesul de educatie, metodele considerate *empirice* sunt acelea care îi permit celui care învata sa castige experienta sau îi permit sa „simta" informatia prezentata.

Aceasta experienta ar putea aparea in urma unei activitati fizice sau ar putea implica simturi, emotii sau interactiune sociala, depinzînd de continutul programului educational.

Metodele de intarire asigură suport informational, emotional si social pentru cel care invata, pentru a facilita procesul de invatarea si care sa ii mentina motivatia de a continua procesul de invatare.

Metode de implementare a unui program de educatie care il asigura pe cel ce invata cu oportunitatea de a discuta, clarifica sau de a obtine o intelegere mai buna a noii informatii sunt clasificate drept metode integrative. Aceste metode asigura, in general, oportunitatea ca cel ce invata sa poata integra noile informatii in cadrul cunostintelor deja existente.

Metode de implementare a unui program de educatie

Metode empirice	***Metode de întărire***	***Metode integrative***	***Alte metode***
Caseta audio	Dosar de prezentare	Conferinta	Televiziunea publica
Caseta video	Agenda	Conventie	Televiziunea prin cablu
Video interactiv	Pliant sau fluturas	Seminar	Radio
CD audio	Brosura	Discutii la masa rotunda	Ziar
Demonstrarea metodei	Articol intr-o revista	Intalnire	Film
Demonstrarea rezultatului	Afis	Simpozion	Prezentare tip slideshow
Tur	Carte	Colocviu	Fotografie
Sceneta	Mesaj fax	Dialog	Tabela de
Atelier	Program de	Grup de discutii	
Joc		Brainstorming	
		Echipa de	

Jocuri de rol Studiu de caz Colaborare	calculator Newsletter Scrisoare Kit pentru studierea la domiciliu	ascultare Interviu Teleconferinta Conversatie la telefon Retea de calculatoare Conferinta prin satelit Vizite personale Vizite la birou	afisaj Spectacol Targ Expozitie Prelegere Discurs Benzi desenate Suveniruri

Acest tabel ilustreaza metodele de transmitere, divizate pe 4 categorii: ***empirice, de intarire, integrative si altele***. Primele 3 categorii indica stagiul in care diversele metode de transmitere pot fi folosite cu cel mai mare efect intr-un program de educatie. Categoria ***altele*** indica acele metode care sunt aplicabile intr-o varietate mare de sisteme sau care sunt limitate la situatii speciale. De exemplu, o caseta audio poate fi conceputa pentru a asigura oportunitati empirice si de asemenea sa intareasca cunostintele celui care invata. De aceea, categoriile din tabel ilustreaza numai cea mai buna folosinta.

Pentru a rezuma, cativa factori ar trebui luati in considerare cand se selecteaza metode de implementare a unui program de educatie. Acesti factori sunt:

- grupul tinta
- obiectivele educationale
- tipul si continutul mesajul ce trebuie transmis
- caracteristica metodei de transmitere a informatiei
- utilitatea metodei pentru ilustrarea informatiei

În cele din urma, cadrul didactic ar trebui sa alegă acele metode care par cele mai bune şi cele mai logice pentru a îndeplini cerinţele unui program de educaţie pentru grupul ţintă şi ar trebui să faceţi ajustările potrivite acestor metode, în funcţie de nevoi.

De exemplu – *excursiile*. Aceste activităţi se organizează în funcţie de conţinutul lecţiilor. Pentru ca orice excursie să reuşească, e necesar de elaborat un plan de lucru care să cuprindă:

A. 1. Obiectivele excursiei.
2. Pregătirea excursiei (organizatorică şi de studiu).
B. 1. Drumul pînă la obiectivul excursiei.
a. Locul şi momentul plecării.
b. Starea sufletească la plecare.
c. Mijloace de deplasare.
d. Momente de reţinut de pe parcurs.
e. Sosirea şi primele impresii.
2. Vizitarea obiectivului excursiei.
a. Descrierea obiectivului.
b. Problemele literare în discuţie, pe care le-a suscitat vizitarea obiectivului.
c. Consideraţii asupra importanţei datelor căpătate în timpul excursiei, pentru adîncirea unor probleme literare – vizate prin excursie.
d. Oameni, locuri şi întîmplări de neuitat.
3. Întoarcerea.
C. 1. Bilanţul cunoştinţelor şi al impresiilor.
2. Măsuri pentru valorificarea lor.

Pentru pregătirea *victorinei* se formează din timp comitetul organizatoric compus din 4-5 elevi, care stabileşte obiectivele şi tematică victorinei; alcătuieşte întrebările şi distribuie punctajul după gradul de complexitate al victorinei, pentru orice răspuns corect. Întrebările se păstrează în taină pînă la începutul competiţiei. Comitetul organizatoric numeşte unul sau doi prezentatori, care vor anunţa întrebările; alege juriul, care va aprecia răspunsurile şi va totaliza punctajul; asigură dotarea cu materiale a victorinei (cărţi, ilustrate, fişe, hîrtie, creioane, diafilme etc.); anunţă tematica, timpul şi locul unde se va desfăşura victorina. Pentru a intriga elevii, în anunţ este dat subiectul şi 2-3 întrebări mai dificile. În unele cazuri poate fi indicată bibliografia. În timpul victorinei juriul şi prezentatorii stau în faţa sălii. Se anunţă începerea victorinei, se dau îndrumările necesare şi se prezintă membrii juriului. Prezentatorii citesc pe rînd întrebările, indicînd, concomitent, timpul oferit pentru răspuns. Se acordă maximul de puncte elevului care a dat primul răspuns complet. Sunt notate cu puncte şi răspunsurile parţiale.

Pentru înviorarea victorinei se utilizează şi alt probe în afară de întrebări, păstrîndu-se în acelaşi timp elementul competitiv. De

exemplu: ilustrarea cît mai rapidă şi mai reuşită a unui fragment dintr-un text literar; recunoaşterea personajelor din opere literare.

Toţi doritorii au dreptul să participe la victorină. Timpul oferit pentru răspunsurile la întrebări este reglementat în funcţie de gradul de dificultate al întrebărilor. Juriul stabileşte scara de evaluare, de exemplu, de la 1 la 10 puncte. Cîştigă persoana sau echipa care acumulat punctajul maxim. Învăţătorul are voie să se implice în cazul cînd membrii juriului apreciază subiectiv elevii.

Şezătorile organizate ca activitate extradidactică au o deosebită valoare, dictată de:

- conţinutul educativ;
- materialul ilustrat;
- calitatea artistică a materialului prezentat;
- organizarea i antrenarea elevilor.

Dirijarea cu iscusinţă a şezătorilor sporeşte valoarea formativ-educativă a acestora, cu atît mai mult cu cît:

- şezătorile dedicate unor evenimente din viaţa poporului sau a elevilor pot trezi sentimente patriotice profunde;
- şezătorile dedicate unui anotimp (de exemplu, şezătoarea *La cules roadă, Secerişul* etc.) constituie un prilej de evocare a frumuseţilor naturii, a bogăţiei roadelor etc.;
- dau posibilitatea verificării şi consolidării materialului însuşit anterior (cîntece, poezii, dansuri);
- îi obişnuiesc pe elevi să apară în public recitînd,dansînd,cîntînd şi în felul acesta să-şi învingă timiditatea;
- au o puternică influenţă asupra colectivului de elevi, consolidînd relaţiile de prietenie, de ajutorare reciprocă etc.

Şezătorile pot fi organizate în sala de clasă cu/sau fără amenajări deosebite sau costumaţie, cum ar fi în cazul serbărilor.

În funcţie de scopul urmărit şi de modul de organizare, s-au conturat următoarele tipuri de şezători:

a) *şezători curente* – de cele mai multe ori organizate fără repetiţii prealabile, avînd un caracter spontan. Elevii participă liber, îşi aleg singuri ceea ce doresc să facă; să recite, să cînte, să povestească etc., programul constituindu-se pe loc;

b) *şezători cu caracter festiv*: ele se axează pe o temă anumită, de exemplu: Ziua Internaţională a Femeii, Ziua

Internaţională a Copilului sau se organizează cu prilejul unor evenimente din viaţa copiilor (sosirea unor oaspeţi, omagiere copiilor care îşi aniversează ziua de naştere etc.).

Din punctul de vedere al modului de organizare, şezătorile se pot desfăşura:

a) cu elevi dintr-o singură clasă;
b) cu elevi din clase paralel;
c) cu elevi şi invitaţi (părinţi, scriitori etc.).

Principalele aspecte de ordin metodic, de care trebuie să ţină seama învăţătorul, sunt:

- alegerea programului unei şezători, stabilirea ordinii de desfăşurare şi alegerea elevilor care vor susţine programul. În acest sens se va lua în calcul caracterul şezătorii:
  - dacă sunt şezători curente, programul se realizează în funcţie de preferinţele elevilor;
  - dacă şezătorile au caracter festiv, programul se va alcătui în baza unui criteriu tematic.

  Cerinţele faţă de alcătuirea programului vizează:

  a) asigurarea unei înalte calităţi educative;
  b) cunoaşterea de către elevi a materialului ce urmează a fi utilizat în cadrul activităţii instructiv-educative desfăşurate anterior. De obicei, nu se organizează repetiţii speciale pentru a nu obosi elevii; excepţie fac şezătorile festive unde se pot organiza repetiţii cu grupuri restrînse de elevi.

- Asigurarea condiţiilor corespunzătoare desfăşurării şezătorilor depinde de caracterul şezătorii şi de numărul participanţilor. Învăţătorul va antrena elevii în amenajarea sălii de clasă sau a sălii de festivităţi unde se va desfăşura şezătoarea; acolo unde condiţiile permit, poate fi folosită o altă sală.

Învăţătorul va pregăti materialul necesar şi numai după aceea va permite accesul elevilor în sală.

Se pot utiliza diverse modalităţi de prezentare a programului:

- de către învăţător;
- de către un elev dinainte ales;
- de fiecare elev care îşi execută numărul de program;
- fără prezentare.

- Alternarea numerelor din program este un aspect important, de care trebuie să ţină seama învăţătorul, în scopul menţinerii interesului elevilor şi al asigurării unei atmosfere adecvate întregii activităţi. Astfel, după una-două poezii, vor urma cîntece, ghicitori, dansuri, iar la sfîrşit, un spectacol de teatru de păpuşi etc. Este bine ca numerele executate individual să se îmbine cu cele executate de grupuri mici sau de întreaga clasă.

Principalele preocupări ale învăţătorului în timpul desfăşurării unei şezători sunt: animarea elevilor, menţinerea atmosferei de destindere, realizarea satisfacţiei pentru toţi elevii (atît interpreţi, cît şi spectatori).

Învăţătorul animează sarcinile regizorului, ale interpretului şi ale spectatorului. Pe măsură ce elevii dobîndesc o anumită experienţă, sarcinile îşi ută accentul de pe un aspect pe altul. Regia şezătorilor ţine de competenţa învăţătorului, iar participarea acestuia poate fi directă sau indirectă (poate interpreta un număr surpriză, de obicei, la încheierea şezătorii).

Organizarea *serilor literare* comportă 2 etape organizatorice: *pregătirea* şi *popularizarea*, apoi *organizarea desfăşurării* serii literare. Pregătirea şi popularizarea serii literare cuprind următoarele activităţi:

a. Se alege colectivul de elevi şi se repartizează sarcinile.

b. În colaborare cu cercul literar se pregăteşte un panou cronologic cu date importante din viaţa scriitorului.

c. Se organizează o expoziţie de cărţi, periodice, albume, fotografii, reproduceri etc., referitoare la viaţa scriitorului şi despre opera lui.

d. Cu aproape două luni înainte, seara literară este popularizată printr-un afiş, în care se anunţă tema.

Serile literare se desfăşoară astfel:

a. Cuvîntul de deschidere a învăţătorului.

b. Referatul.

c. Discuţii.

d. Program artistic.

e. Scurt cuvînt de încheiere.

E de dorit ca această acţiune culturală să aibă loc în sala de festivităţi, ca să poată participa la ea mai mulţi elevi. Se pregăteşte un decor adecvat temei seratei literare.

Masa rotundă. Este o specie publicistică prin care se transmit informaţii prin intermediul unui dialog între reporter şi mai multe persoane.

Recomandări

Realizarea unei mese rotunde presupune: stabilirea temei; alegerea persoanelor competente în tema stabilită; un reporter cu calităţi speciale: să fie spontan, să stăpînească tehnica specifică acestei modalităţi publicistice (să vorbească puţin, dar eficient, să intervină în momentele-cheie, pentru a orienta discuţiile pe domeniul vizat de temă, să înlăture divagaţiile); înregistrarea fidelă a discuţiilor; redactarea vie a convorbirilor (cu o parte introductivă, în care se dau cîteva date informative privind: locul, timpul, evenimentul care prilejuieşte masa rotundă; relatarea intervenţiilor celor intervievaţi; concluzia, formulată de autorul mesei rotunde);

Caracteristici:

a. Textul are toate trăsăturile care caracterizează *interviul*; informează despre ceva anume; informaţiile sunt date prin intermediul unei *convorbiri* (dialog) etc.

b. Se distanţează de *interviul propriu-zis*, prin aceea că reporterul solicită *mai multe persoane să răspundă* la întrebările sale.

c. Prin aceasta dialogul devine *mai antrenant*, căpătînd aspectul unei *dezbateri*, în care participanţii se completează reciproc sau se distanţează, pînă la emiterea unor puncte de vedere opuse.

d. Convorbirea se desfăşoară în jurul unei mese, de unde şi precizarea din subtitlu, de *masă rotundă*.

Organizarea *serbărilor şcolare* vizează cîteva etape:

Etapa întîi presupune *alegerea temei* viitoarei serbări şi determinarea obiectivului de bază. E bine ca la alegerea temei să fie implicaţi şi elevii. În acest scop se organizează diverse convorbiri cu ei, pentru a trezi curiozitatea şi a-i pregăti pentru evenimentul festiv. Implicarea elevilor în pregătirea serbării constă în faptul că fiecare dintre ei trebuie să fie responsabil de anumite acţiuni în timpul serbării.

Etapa a doua prevede *concretizarea funcţiilor* fiecărui elev, repartizarea poeziilor, rolurilor ce urmează a fi interpretate.

Etapa a treia include *pregătirea recuzitei pentru serbare*: confecţionarea costumelor, împodobirea sălii, scrierea invitaţiilor etc.

De obicei, serbările au un caracter de masă, în care fiecare elev trebuie să se simtă important. Rolul învăţătorului este de a-i atrage în activitate şi pe copiii timizi, dificili, retraşi. Cooperarea între copii la pregătirea serbării previne situaţiile de conflict, consolidează relaţiile de prietenie dintre ei. În cadrul pregătirilor, învăţătorul, pentru a-i încuraja, a-i stimula pe elevi, organizează competiţii: pentru cea mai frumoasă declamare; pentru cea mai interesantă sugestie etc.

După ce se colectează cea mai mare parte din materiale, urmează *etapa a patra*, de *întocmire a scenariului*. Acesta reflectă cu lux de amănunte conţinutul: poezii, cîntece, scenete, victorine, precum şi modalităţile de activizare a participanţilor – concursuri, jocuri, surprize. După ce este schiţată linia de subiect, se prezintă consecutivitatea activităţilor din cadrul serbării şi numele elevilor care le vor realiza.

Alegem mai întîi prezentatorii (elevi cu memoria dezvoltată, cu dicţie bună, cu vocea plăcută şi rezonantă), apoi interpreţii rolurilor care necesită costumaţii specifice (elevi care pot să-şi procure costume, care sunt potriviţi rolurilor), elevii care vor dansa cu sau fără costume specifice (elevi cu deprinderi de mişcare ritmică, cu staturi apropiate), elevii interpreţi ai rolurilor din scenete (elevi cu dicţie bună, cu aptitudini artistice pentru teatru, comici etc.), soliştii cîntecelor din program (elevi cu aptitudini muzicale interpretative, cu aptitudini instrumentale) şi apoi repartizăm celelalte roluri de recitatori sau figuranţi în diferite momente ale scenariului ţinînd seama de potenţialul artistic al elevilor, de personalitatea lor în formare.

Momentele muzicale constituie *etapa a cincia*. O atenţie deosebită trebuie să acordăm momentelor muzicale din serbare deoarece ele sunt acele numere din program care dau frumuseţe unei serbări, care animă sufletele, atît ale copiilor, cît şi pe cele ale spectatorilor, care dau un aer de sărbătoare serbării. De aceea, în scenariul unei serbări trebuie incluse cîntece pentru cor, grupuri vocale şi solişti, dar şi piese instrumentale pentru miniorchestre sau chiar înregistrări instrumentale pentru dansuri.

Alegerea acestora nu este întîmplătoare. În funcţie de deprinderile muzicale ale elevilor (melodice, ritmice, interpretative), de vîrsta lor şi de aptitudinile vocal-instrumentale ale unor elevi,

alegem acele cîntece pe care ştim că le pot interpreta. Nu trebuie să ne propunem mai mult decît pot elevii, dar nici mai puţin. Este chiar necesar să probăm unele piese pentru a vedea cum sunt primite de copii, cît de accesibile sunt ele vîrtsei şi calităţilor muzicale ale copiilor. Uneori, copiii ne surprind prin dorinţa de a se autodepăşi atunci cînd le place ceea ce fac, cînd le place un anumit cîntec.

Cîntecele alese pentru programul serbării trebuie să fie: atractive, să se preteze la modalităţi de interpretare polifonică, să poată fi însoţite de mişcări ritmice, să fie adaptate la calităţile vocale ale copiilor, să se potrivească prin textul literar cu tema serbării etc.

Cîntecele unei serbări pot fi interpretate atît de cor, cît şi de grupuri mai mici de copii sau de solişti cu acompaniament instrumental. Varietatea interpretării cîntecelor elimină monotonia din program, aduce în scenă atît talentul unor copii de a interpreta vocal sau instrumental, în cor sau ca solişti o piesă muzicală, cît şi bucuria de a demonstra că poţi fi bun artist chiar şi atunci cînd eşti un simplu copil pe o scenă oarecare.

Cîntecele accesibile corurilor de elevi sunt variate, atît din punct de vedere al tematicii, cît şi al structurilor rimtico – melodice: cîntece populare, cu conţinut bogat şi concis exprimat; melodii sugestive pentru zonele folclorice ale ţării; cîntece despre copilărie, antrenante şi pline de avînt; cîntece despre trecutul istoric al ţării; cîntece de leagăn; cîntece vesele despre natură; cîntece despre oameni şi activităţile lor; cîntece cu teme religioase, colinde.

Prin forţa textului şi a melodiei, cîntecele exercită o influenţă educativă profundă şi variată: nuanţează afectivitatea, dezvoltă trăsături pozitive de caracter, îmbogăţeşte cunoştinţele elevilor despre domenii diverse etc.

Dăruindu-se cîntecului, interpretîndu-l artistic, elevii sunt nemijlocit potenţialul emotiv al melodiei: mimica lor, inflexiunile vocii o mărturisesc.

Momentele muzicale ale unei serbări se inserează în program conform scenariului, avînd în vedere conţinutul tematic al cîntecului care trebuie să fie în concordanţă cu numărul anterior din program. Nu trebuie să prezentăm orice cîntec în orice moment al serbării. Ruptura liniei tematice a scenariului printr-un cîntec nepotrivit poate duce la nedumerire, la confuzii asupra ideii centrale a scenariului.

„Cîntecul potrivit, la locul şi timpul potrivit” s-ar putea spune, parafrazînd cunoscuta zicală.

Formaţiile instrumentale de elevi pot susţine recitaluri în timpul serbării sau la sfîrşitul ei. Este foarte important pentru copiii instrumentişti să-şi dovedească abilităţile instrumentale pe scenă, în faţa părinţilor şi a celor care au investit încredere în capacităţile lor de a cînta la un instrument muzical, oricît de simplu ar fi acela.

Cei care folosesc instrumente muzicale îşi vor da seama de importanţa pe care o are acompaniamentul în derularea unor activităţi muzicale. Vor şti să aprecieze valoarea lor estetică într-o interpretare, fie ca acompaniament al cîntării vocale, fie ca ansamblu instrumental,

Repetiţiile-etapa a 6-a. Repetiţiile încep după ce fiecare elev a primit rolul care i-a fost atribuit. Se începe prin a citi rolurile punînd accent pe o dicţie clară, corectă, chiar exagerată şi cu voce tare pentru ca astfel elevii vor învăţa atît modul de interpretare aversurilor sau rolurilor din scenete cît şi ordinea intrării în program.

Separat se va lucra cu formaţiile corale, cu soliştii sau cu formaţiile de dansuri. Repetiţiile corului încep prin învăţarea şi interpretarea cîntecelor noi şi, apoi, cu repetarea celor deja ştiute din activităţile anterioare sau din lecţiile de educaţie muzicală. După ce elevii cunosc foarte bine liniile melodice ale cîntecelor se poate trece la modalităţi de interpretare cît mai atractive, modalităţi de interpretare polifonică, ceea ce aduce un plus de farmec melodiilor şi care sunt deosebit de atractive pentru elevi, dar şi pentru spectatori.

După ce fiecare elev ştie bine ce trebuie să spună sau să facă în program, se trece la repetiţiile pe scenă sau în localul destinat desfăşurării serbării. Elevii trebuie familiarizaţi cu spaţiul scenei şi al sălii de spectacol pentru ca, în timpul serbării, nimic să nu le distragă atenţia.

Fiecare repetiţie trebuie să se axeze pe detalii, pe mişcare scenică, pe poziţia fiecărui elev pe scenă în timpul sau în afara rolului. Nu trebuie să ne fie indiferent cum stau elevii în faţa microfonului, cum se deplasează la locul sau de la locul în care au avut de spus ceva, nu trebuie să neglijăm aspectul general al copiilor pe scenă sau în clipele de repaus (corul, de exemplu, în timpul pauzelor dintre cîntece, fiind prezent pe scenă, trebuie să păstreze aceeaşi atitudine de interpreţi, chiar dacă sunt aşezaţi pe scări, bănci

etc.). Este important ca cel care conduce serbarea să fie atent la toate detaliile pentru a nu avea surprize în timpul spectacolului.

Trebuie să familiarizăm copiii cu starea de detaşare de tot ceea ce se află în jurul lor atunci cînd interpretează un rol. Din practică ştiu că elevii, atunci cînd sunt pe scenă, comunică prin gesturi cu părinţii din sală, uită pentru ce anume se află acolo şi adoptă atitudini specifice vîrstei: neatenţia, jocul chiar şi cu şireturile de la pantofi, dialogul cu colegul de alături etc. Toate acestea pot conduce la eşecul unei serbări, la lipsa de profesionalism din partea organizatorului şi, mai mult, la crearea unor false atitudini estetice, artistice, a unor greşite percepţii despre lumea spectacolului artistic.

Atitudinea artistică-tapa a 7-a. Este deosebit de important să formăm la elevi acea atitudine artistică menită să conducă la formarea unor gusturi estetice cu privire la artă şi reprezentarea pe scenă.

Atitudinea artistică începe cu implicarea în scenariul serbării (acceptul unui rol, repetarea lui şi corectarea greşelilor cu convingere, colaborarea cu îndrumătorii etc.), se continuă cu poziţia şi prestaţia pe scenă, terminîndu-se cu aspectul estetic exterior al fiecărui elev. Costumaţia sau simpla vestimentaţie a elevilor trebuie să fie de bun gust, adecvată conţinutului serbării, o ţinută de scenă pe care nu trebuie să o piardă din vedere niciun organizator.

Ţinuta induce comportamentul. De aceea nu trebuie să uităm acest aspect atunci cînd pregătim o serbare. Chiar dacă nu toţi elevii sunt din familii cu situaţii materiale bune, toţi trebuie să fie curaţi, aranjaţi, încălţaţi cu pantofi (atenţie la încălţăminte: unii părinţi nu ştiu că la un costum de haine nu trebuie să porţi încălţăminte sport!).

Atitudinea estetico-artistică a elevilor se formează prin aceste spectacole, astfel ei învaţă să aprecieze spectacole la care sunt simpli spectatori, formîndu-şi gustul estetic prin arta scenei: muzică, poezie, teatru, dans.

Cadrul desfăşurării serbării-etapa a 8-a. Orice serbare şcolară trebuie să se desfăşoare pe o scenă, într-o sală de spectacol. În acest caz, sala şi scena trebuie decorate conform genericului serbării, ocaziei respective (decoraţiuni specifice Crăciunului: litere, desene, caiete pentru serbarea abecedarului; baloane, flori, desene pentru serbarea zilei copilului etc.).

Scena este spaţiul desfăşurării serbării, este acel spaţiu pe care copiii îl folosesc pe parcursul programului pentru interpretarea rolurilor. Acest spaţiu trebuie foarte bine delimitat şi cunoscut de elevi, însemnat cu semne distincte pentru formaţiile de dans, decorat şi aranjat conform scenetelor din program.

Sala de spectacol şi scena trebuie prevăzute cu instalaţii de amplificare pentru sunet. Reuşita unui spectacol stă şi în sunet. Dacă sala nu este prevăzută cu staţii de amplificare, organizatorul este nevoit să împrumute acest echipament. Vocile elevilor nu pot acoperi nici jumătate de sală. Astfel părinţii nu vor putea audia nimic din ceea ce li s-a pregătit.

De asemenea, este nevoie de instrumente muzicale pentru acompaniament. Aranjarea lor pe scenă sau lîngă scenă este importantă deoarece ele trebuie să fie auzite de elevi de pe scenă, dar şi de spectatori.

Dacă nu dispunem de o sală de spectacol, serbarea poate avea loc într-o sală de clasă, pe un culoar mai larg, în sala de sport sau în curtea şcolii (în anotimpuri calde). Indiferent de spaţiul în care se desfăşoară, preocuparea pentru amenajarea spaţiului de scenă şi pentru sonoritate este deosebit de importantă.

Fiecare spectator trebuie să vadă şi să audă ceea ce copiii lor au de spus pe scenă. Chiar dacă părinţii se mulţumesc doar să-i vadă acolo sus, pe scenă, este de datoria noastră să le demonstrăm că elevii pot realiza şi mai mult, că pot deveni, pentru una-două ore artişti adevăraţi, indiferent de performanţele artistice ale fiecăruia.

Activitate practică

Întocmiţi o listă a factorilor ce determină blocajele şi disfuncţiile în procesul de realizare a formelor de activităţi extracurriculare enumarete în continuare:

a) Lipsa de materiale necesare.
b) Pasivitate din partea administraţiei şcolii
c) Incapacitatea cadrelor didactice de a elebora obiective de evaluare a elevilor la aceste activităţi
d) Lipsa regulamentelor de funcţionare a cercurilor şcolare.
e) Continuaţi_____

Formaţi echipe cooperante, reflectaţi împreună asupra listei întocmite în comun. Alegeţi cîteva direcţii de acţiune care ar putea ameliora situaţia în cauză.

Pagină metodică

Constatăm: diversitatea formelor de organizare a activităţilor extracurriculare deduce o metodologie variată de realizare în practica pedagogică, cu finalitatea de a completa şi întregi educaţia curriculară, satisfăcînd necesităţile sociale şi aspiraţiile individuale, de a lărgi şi îmbogăţi nivelul de clutură, de a oferi modalităţi de a petrece timpul liber, de a dezvolta şi exersa aptitudinile individuale.

Activităţile extracurriculare promovează cooperarea, participarea şi învăţarea prin experienţă, iar scopul lor este de a încuraja elevii să gîndească, să simtă şi să ia atitudine. Prin prisma acestor activităţi extracurriculare nu este important dacă se discută despre dreptul la viaţă sau libertate de expresie, valorile democratice, respectul şi toleranţa, ci este important ca ele să fie învăţate într-un mediu şi printr-un proces care promovează respectivele valori.

Prin prisma activităţilor extracurriculare, respectînd notele esenţiale la proiectare, organizare şi desfăşurare, fiecare elev se poate manifesta liber în funcţie de propriul stil de învăţare, aspect manifestat prin: încredere în posibilităţile proprii, comunicare deschisă cu semenii clasei; buna pregătire a cadrului didactic; posibilităţi înalte de antrenare, stimulare a elevilor; prezenţa unui feedback organizat, valorificat, diversificat; formularea de concluzii gîndite; stăpînirea emoţiilor, deschiderea afectivă etc.

Unitatea 5. Cerinţele proiectării activităţilor extracurriculare

5.1 Argumente care justifică proiectarea activităţilor extracurriculare

5.2 Componente, surse de informaţii, tematică, paşi în elaborarea proiectării activităţilor extracurriculare

Obiective operaţionale:

La nivel de cunoaştere:

- să interpreteze care ar argumenta şi justifica proiectarea activităţilor extracurriculare;

La nivel de aplicare:

- să reconstruiască cerinţele de planificare a activităţilor extracurriculare în cl. I-IV;

La nivel de integrare:

- să elaboreze proiecte educative pentru una din formele de activităţi extracurriculare specifice vîrstei şcolare mici.

5.1 Argumente care justifică proiectarea activităţilor extracurriculare

Planificarea corectă este una dintre premisele eficienţei sistemului de muncă educativă în afara orelor de curs. Un plan bine organizat trasează atît perspectiva generală, cît şi căile concrete de realizare a diferitelor activităţi educative, bazate pe diverse surse şi factori de influenţare educativă asupra personalităţii elevului. Activităţile extracurriculare şi extraşcolare, ca şi cele didactice, se proiectează în timp.

Organizarea şi desfăşurarea activităţilor extracurriculare şi extraşcolare respectă anumite condiţii: sunt subordonate procesului de învăţămînt care se desfăşoară în clasă; se evită supraîncărcarea elevilor; se desfăşoară în colectiv, fiind create şi organizate pe principiul liberului consimţămînt; la antrenarea elevilor trebuie să se ţină seama de particularităţile de vîrstă şi interesele elevilor, precum şi de posibilităţile de realizare pe care le au, fără să fie reţinuţi de la ore sau pregătirea lecţiilor. Toate activităţile extracurriculare şi extraşcolre se planifică la început de an şcolar [10,26,16].

Procesul de planificare trebuie să prevadă diverse situaţii cu caracter educativ şi impactul lor asupra elevilor şi, deci, trebuie să îmbine o acţiune concretă cu alternative, deoarece numai în acest fel procesul de planificare va fi creator. Planificarea corectă trebuie să aibă obiective bine conturate, care asigură succesul muncii educative, evitînd greşelile şi fenomenele negative, cum ar fi activităţile cu caracter întîmplător ce ar genera egoismul, indiferenţa.

Planul de perspectivă al muncii educative în cadrul şcolii (liceului) pentru un an de studii. El nu poate să detalieze etapele, formele, metodele de educaţie şi acţiunile concrete preconizate. Activităţile extracurriculare se caracterizează printr-un mare dinamism, iar planul anual nu poate să prevadă şi să reflecte schimbările ce pot avea loc în procesul educativ. De aceea apare necesitatea planificării muncii educative pe o perioadă relativ scurtă. Învăţătorul îşi întocmeşte planul activităţilor educative pe un semestru sau pe o lună, fără a respecta anumite forme de reglementare.

5.2 Componente, surse de informaţii, tematică, paşi în elaborarea proiectării activităţilor extracurriculare

De obicei, planul este alcătuit din trei componente:

Tematica activităţilor educative	Forme de realizare	Data desfăşurării

Drept *surse de informaţii* servesc: schimbările din societate; sărbătorile laice şi cele religioase; obiceiuri şi tradiţiile; datele legate de viaţa şi activitatea scriitorilor, oamenilor iluştri; evenimentele istorice, jubileele etc.

Planul/programul educativ trebuie să corespundă anumitor cerinţe: să asigure legătura cu viaţa şi realitatea; să aibă un caracter variat şi dezvoltat; să prevadă caracterul raţional al formelor de lucru; să abordeze holistic personalitatea elevului; caracterul concret al subiectelor; volumul raţional şi repartizarea judicioasă a acţiunilor educative; să presupună cooperarea cu familia, societatea, mass-media.

Tematica activităţilor extracurriculare este foarte variată. Ea poate reflecta: viaţa şcolară, viaţa social-culturală, creaţia literar-folclorică, datele calendaristice etc. Data desfăşurării activităţilor extracurriculare rămîne la discreţia învăţătorilor, iar durata desfăşurării lor trebuie să corespundă normelor psihopedagogice. Durata activităţilor depinde de forma şi metodele utilizate, dar şi de vîrsta elevilor, precum şi de timpul desfăşurării acestora (vezi schiţa de proiect/scenariu pentru activităţile extracurriculare la unitatea 2).

Pentru a obţine o eficienţă maximă a unei proiectări educative, literatura de specialitate recomandă să se structureze activitatea în mod eşalonat după următorii paşi:

1. **Precizarea obiectivelor specifice şi operaţionale:** stabilirea motivului care vă determină să realizaţi activitatea educativă respectivă – în ce măsură ea le este necesară elevilor în etapa dată; identificarea la ce trebuie să ştie şi/sau să facă elevii la sfîrşitul activităţii educative în cauză; compararea a ceea ce vă propuneţi să realizaţi cu obiectivele fundamentale ale şcolii, cu obiectivele specifice ale clasei, precizînd rezultatele minime aşteptate; estimarea timpului în care obiectivele ar fi realizabile.
2. **Analizarea resurselor disponibile şi posibile:** alegerea conţinutului activităţii; investigarea caracteristicilor elevilor, mai ales nivelul lor comportamental, abilităţile, capacităţile,

motivaţia lor; analizarea condiţiilor materiale pe care le puteţi integra în actul educativ pentru a-l sprijini şi a-l eficientiza (sală de clasă, bibliotecă, atelier, sală de sport, spaţiul din afara şcolii, televizor, casetofon, cărţi, scheme, tablouri etc.)

3. **Elaborarea strategiilor educative, menite să asigure atingerea obiectivelor unde cadrul didactic va:** alege forma de activitate, a modurilor de organizare, a metodelor şi procedeelor de influenţă educativă; selecta materialele-suport necesare, le va confecţion (după caz); îmbina optim conţinuturile, metodele şi mijloacele, precum îşi va imagina unele situaţii educative adecvate, care ar asigura atingerea unui nivel cît mai înalt al realizării obiectivelor propuse, împreună cu majoritatea elevilor; proiecta unele activităţi practice aplicative şi le va integra în strategia generală.
4. **Elaborarea mecanismelor de evaluare a activităţii educative (descrierea şi anexarea lor la proiect)**, ceea ce înseamnă stabilirea formelor, a metodelor şi instrumentelor prin care este posibil să constataţi, în colaborare cu elevii, dacă scopurile didactice propuse au fost atinse şi în ce măsură.
5. **Alegerea unui anumit suport bibliografic de lucru respectiv, pentru elevi şi pentru educatorul – manager al clasei.**
6. **Elaborarea proiectului educativ şi scrierea în caietul pentru proiecte educative (sau pe fişe).**

Proiectul unei activităţi educative se constituie ca o serie de răspunsuri la o suită de întrebări formulate într-o succesiune logică, precum urmează:

Cît timp?	
Ce? →	←obiectivele
Unde?	Prin ce? →
←Modalităţile de realizare	
Cînd?	În ce condiţii? →
←Condiţiile	
De ce dispun?	Care sunt? →
←resursele	
Ce pot confecţiona?	Cum îmbin? →
←tehnologiile	
Cu cine?	Cum apreciez? →
←Instrumentele de apreciere	

(după I.Bontaş)

Activitate practică

Proiectul unei activităţi extracurriculare se constituie ca o serie de răspunsuri la o suită de întrebări formulate într-o succesiune logică, precum am arătat anterior. Reflectaţi la modul şi nivelul de elaborare şi realizare a proiectului, la activitatea extraşcolară în clasele primare.

Pornind de la cunoştinţele acumulate recent, de la experienţa de care dispuneţi, identificţi cîteva blocaje de eficientizare a acestui proces şi întocmiţi o listă de acţiuni care ar putea ameliora situaţia în acest sens.

_____

_____

Pagină metodică

***** Sumînd cele relatate anterior (Ceghit, I., Neacşu, I., Negreţ-Dobridor, I., Pănişoară, O., et.al) vom constata de prezenţa unelor avantaje şi puncte tari ale proiectării constructive pe care trebuie să le cunoască cadrul didactic:

- elevii nu mai sunt obligaţi să respecte un anumit ritm (comun tuturor) de lucru;
- fiecare are sarcini dozate, gradate, propuse în variantele de anexe ale proiectului;
- respectarea riguroasă a exigenţelor formale de elaborare a proiectului este eliminată.
- manifestarea liberă, creativă, adaptarea la specificul situaţiei, al momentului, situaţiei, atît a profesorului, cît şi a elevilor sunt promovate integral;
- proiectele iau în calcul şi o mai bună şi eficientă raportare la diversitatea de situaţii în care se putea desfăşura una şi aceeaşi activitate educativă;
- nu mai este vizat comportamentul strict precizat şi măsurat, accentul cade pe formarea de capacităţi, competenţe, atitudini, pe construirea înţelegerii proprii şi prin colaborare, pe rapoarte la situaţii reale ale profesiunii didactice;

- nu cuantifică progresul, aproape exclusiv prin comportamente exterioare manifeste, observabile şi măsurabile, ci pe baza unor competenţe şi experienţe formate în situaţii diverse de învăţare; accentuează şi rolul activităţii în grup, socială: atît a profesorului, în proiectarea şi realizarea concretă a activităţii (team teaching), cît şi a elevului prin învăţarea prin cooperare, colaborare (teem learning);

- diversifică variantele acţionale ale profesorului şi ale elevului, aplicînd variante de proiectare pentru aceeaşi activitate;

- se bazează pe un curriculum centrat pe finalităţi (competenţe);

- presupune, implică activitatea prin comunicare, prin motivare intrinsecă, prin colaborare/cooperare şi nu o instruire bazată pe respectarea şi aplicarea de reguli, adică tehnică, dirijare, conducere, inginerie; proiectele constructive sunt ele însele artefacte, în continuu proces de construire, perfectibil şi adaptabil la diversitatea de situaţii de educaţie pe care le anticipează.

***** Variabile și algoritmul tradițional de proiectare a activităților extracurriculare la nivel de obiective specifice / competențe:

- a stabili motivul care determină realizarea activității extracurriculare (în ce măsură ea le este necesară elevilor în etapa dată);
- a identifica ce trebuie să știe și/sau să facă elevii la sfîrșitul activității extracurriculare;
- a compara ceea ce-și propune să realizeze învățătorul cu obiectivele

educaționale ale școlii din calendarul specific activității. Exemplu: 1 septembrie, 24 septembrie – Ziua păcii, 29 septembrie – Bunica mea, 30 septembrie – Ora ecologică, 5 octombrie – Ziua profesorului, 14 octombrie – Hramul orașului, 16 noiembrie – Ziua toleranței, Lunarul – Cunoaște-ți drepturile, Lunarul Cunoștințelor juridice; 1 decembrie – Ora sănătății, Crăciunul, Întîlnirea cu foștii absolvenți, Mărțișorul, II oră ecologică, II oră de sănătate, Sărbătorile de Paști, Zilele Dantes, mai – Ziua Europei, Ziua copilului, Ziua Mediului; cu obiectivele specifice / competențele curriculare.

Exemplu: *Cunoaştere*: cunoașterea esenței valorilor naționale și fundamentale, importanței studierii lor pentru viață; cunoașterea și acceptarea semnificațiilor personale și sociale ale conviețuirii colective; analiza critică și selectivă a informațiilor; cunoașterea informațiilor despre lumea profesiilor și universul școlilor;

Aplicare: dezvoltarea capacității de interacțiune socială, a independenței și responsabilității; asumări de roluri, responsabilități; dezvoltarea capacității decizionale; acceptarea unui stil de viață de calitate;

Integrare: prevenirea atitudinilor negative față de sine și viață; valorizarea relațiilor interpersonale; adaptare și deschidere la noi tipuri de învățare; receptivitatea la emoțiile celorlalți; stimularea acțiunilor practice pentru un stil de viață de calitate.

***** Proiectarea unei activităţi presupune realizarea unei concordanţe între trei puncte cheie:

- ***Obiective*** *– Spre ce tind?*
- ***Metode, materiale , mijloace şi experienţe sau exerciţii de invăţare*** *– Cum să ajung acolo?*
- ***Evaluarea*** *- Cum voi şti cînd am ajuns?*

*Prin corelarea celor trei puncte cheie se proiectează activitatea intr-un *set de acţiuni realizate in mai multe etape:*

- Analiza generală, prin consultarea programei, sau a altor materiale suport;
- Determinarea obiectivului general şi a obiectivelor operaţionale;
- Selectarea şi organizarea conţinutului educativ;
- Alegerea şi combinarea metodelor şi procedeelor educaţionale pentru situaţiile concrete, în acord cu secvenţele de conţinut, particularităţile elevilor, obiectivelor activităţii;
- Selectarea unor mijloace artistice sau proiectarea unor materiale cerute de fiecare eveniment al activităţii;
- Stabilirea modalităţilor de activitate cu elevii (activitate frontală, abordare individualizată, lucrul în grupuri sau pe grupe de nivel, activitate combinată);
- Alegerea metodelor şi instrumentelor de evaluare corespunzătoare pentru a constata nivelul realizării obiectivelor propuse.

* Proiectul de activitate cuprinde o articulare ideatică, scriptică a mai multor elemente componente, ce sunt repartizate , de regulă, în două părţi:

1. *Partea introductivă* (informaţii din care se deduc coordonatele activităţii: subiectul/tema activităţii, data, ora, clasa, propunător, obiectivul fundamental, forma de activitate);
2. *Partea ce vizează desfăşurarea propriu-zisă* a activităţii extracurriculare (obiective operaţionale, conţinuturi, situaţii/activităţi de învăţare, strategii didactice, evaluare).

Nu există un model unic, absolut, pentru derularea activităţii. Se pot structura modele diferite de desfăşurare a activităţilor, in funcţie de: obiective, conţinuturi, activităţi, locuri de desfăşurare a activităţii, mod de organizare a elevilor.

Unitatea 6. Realizarea procesului de evaluare a activităţilor extracurriculare

6.1 Rolul şi şocul autoevaluării îm procesul de evaluare a activităţilor extracurriculare

6.2 Modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare

Obiective operaţionale:

La nivel de cunoaştere:

- să relateze despre rolul şi locul autoevaluării îm procesul de evaluare a activităţilor extracurriculare

La nivel de aplicare:

- să stabilească modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare.

La nivel de integrare:

- să revadă criterrile de evaluare a eficienţei activităţilor extracurriculare;
- să selecteze modalităţi oportune de evaluare a activităţilor extracurriculare

6.1 Rolul şi locul autoevaluării îm procesul de evaluare a activităţilor extracurriculare

Cu referire la evaluarea activităţilor educative, la nivelul clasei, a rezultatelor obţinute de către elevi-produs al influienţelor educative, exercitate de către diferiţi factori formali şi informali, solicită cadrului didactic implicarea (Landsheere de V., Planchard, E., Подласый, И., П., Niculescu, R. M.) într-un proces de evaluare a

tot ceea ce face cu clasa al cărui manager este. În special se preocupă de aprecierea reuşitei orelor educative.

În realizarea acestui proces este necesar ca pedagogul (Damşa, I., Drăgan, L., Iliescu, M.,(1983)) să aibă în vedere măsura în care acesta: se integrează în absamblul muncii educative în clasă, în afara clasei şi în afara şcolii; asigură un caracter actual valorilor morale, civice, estetice, artistice, social-politice, democratice; puterea de sugestie a modelelor de viaţă pe care le oferă conţinutul şi strategiile lor, declanşează confruntări de idei şi a schimbului de opinii; oferă argumente rezultate din observarea atentă a vieşii, a fenomenelor sociale; adigură adaptarea principiilor şi a normelor generale la viaţa imediată a colectivului de elevi, a fiecărui elev în parte; apeleată la disponobilităţile psihice ale elevilor, la stările sufleteşti de moment; sînt construite pe inteligenţa şi descernămîntul elevilor, pe interesele şi motivele lor; apelează la actele de voinţă şi la tendinţa elelvilor de a se desăvîrşi; asigură condiţii pentru participarea tututror elevilor, pentru formarea unor relaţii de parteneriat eficient; dezvăluie graduk de atingere a obiectivelor preconoizate; stimulează prin conţinuturile şi metodele utilizate gîndirea independentă, creativă şi critică etc.

Bontaş, I.(2004), Ceghit, I., Neacşu, I., Negreţ-Dobridor, I., Pănişoară, O. (2001) Pănişoară, I.(2003), Ursu, V. (2010) în scrierile sale atenţionează că evaluarea activităţilor educative trebuie: să-i ajute pe educatori/profesori/diriginţi/manageri să se dezvolte profesional, în avatajul personal şi al clasei de elevi (în consecinţă al şcolii); să fie un proces în care elevii să nuse simtă ameninţaţi, stresaţi; să fie văzută ca o experienţă de perfecţionare atît pentru cadru didactic, cît şi pentru elevi; să se desfăşoare într-o atmosferă bazată pe respect reciproc şi pe relaţii de parteneriat elev-elev, elev-clasă, elev-cadru didactic, cadru didactic-elev; să urmeze o schemă de reper, care este cunoscută dinainte (în perioada pregătitoare pentru măsura educativă) de către toţi elevii (de exemplu, elevii trebuie să ştie care activitate se va evalua, cîţi elevi vor fi încadraţi în proces, cu ce criterii se va opera, care sînt consecinţele etc.).

Deasemenea, dacă ne întrebăm *De ce este nevoie de autoevaluare la aşa tipuri de activităţi educative?*. Deoarece după mai mulţi cercetători de domeniu I.Jinga, D. Negreţ, C. Cucoş elevii au nevoie să se *autoevalueze,* să-şi compare nivelul la care au ajuns

în raport cu obiectivele de referinţă şi cele operaţionale (de evaluare) şi să-şi impună un program propriu de formare. Elevii au nevoie să se *autocunoască,* fapt care are multiple implicaţii în plan motivaţional şi atitudinal iar pentru ca evaluarea să fie resimţită de către elev ca avînd efect formativ, raportîndu-se la diferite capacităţi ale sale în funcţie de progresul realizat şi de dificultăţile pe care le are de depăşit, este foarte utilă formarea şi exersarea la elevi a *capacităţii de autoevaluare.*

În interpretarea lui C.Cucoş, pentru ca evaluarea să fie obiectivă, corectă, responsabilă, competentă pentru asemenea activităţi se realizează *autoevaluarea comportamentelor din domeniul afectiv.* Acest lucru se realizează prin: chestionare (elevilor li se cere să dea răspunsuri deschise la întrebări); scări/bareme de clasificare; fişe de (auto)evaluare; jurnal reflexiv (I. Bontaş).

Dar pe acest fundal, o altă problemă importantă este aceea a *utilităţii* pe care o conferim *informaţiilor astfel obţinute în urma autoevaluării.* Pentru a căpăta o semnificaţie reală, servind formării elevului, ele trebuiesc integrate şi valorificate prin modalităţi diverse: *comparate* cu informaţiile obţinute de către profesor prin intermediul altor metode alternative; *înserate în portofoliul elevului; prezentate periodic părinţilor,* alături de alte informaţii pentru a oferi o imagine cît mai completă asupra evoluţiei elevului.

Pentru formarea deprinderilor autoevaluative la elevi este necesar ca elevii să cunoască obiectivelor pe care ei trebuie să le atingă şi criteriile de evaluare ale diverselor sarcini. Elevii trebuie încurajaţi să reflecteze asupra activităţii lor individuale sau în cadrul grupului. De exemplu: pentru evaluarea abilităţilor participative ale elevilor în cadrul activităţilor extracurriculare în faţa lor învăţătorul poate veni cu următoarele obiective concrete:

a) nivelul de participare cooperantă şi independenţă în activitatea extracurriculară;

b) prezenţa efortului propriu în depăşirea dificultăţilor întîlnite în rezolvarea sarcinii;

c) capacitatea de a se autoevalua şi aşi expune punctul de vedere.

6.2 Modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare

Literatura de specialitate indică diverse modalităţi de evaluare a activităţilor extracurriculare şi extraşcolare, la nivel de organizare şi desfăşurare şi la nivel de pregătire şi implicare a elevilor în aceste tipuri de activităţi. Pentru organizarea concursurilor, festivalurilor, competiţiilor sunt elaborate Regulamente de desfăşurare a acestora, în care sunt indicaţi itemi, baremul de apreciere a concursului, precum şi sistemul de totalizare/clasament final. Sînt propuse Baremuri-tip de apreciere a concursurilor şcolare expuse detaliat în V etape. Iar pentru monitorizarea rezultatelor activităţii diriginţilor de clasă (a colectivelor de clasă) într-o instituţie de învăţămînt preuniversitar, precum şi a evidenţei conducătorilor de cerc, club, studiou în şcoală, centru de creaţie a copiilor, etc., este bine de implementat un sistem unic de apreciere/notare, astfel încît la sfîrşit de lună, semestru, an de studiu să se formeze un clasament motivat şi bine argumentat, fiind expus de noi printr-o taxonomie a activităţilor formativ-educative socio-culturale, cultural-artistice, desfăşurate de către diriginte, cadru didactic profil estetic, conducător de cerc, club, studiou.

I. Barem de apreciere a concursului de postere:

Subiectul concursului _____

Locul, data desfăşurării _____

Numele, prenumele membrului juriului _____

Semnătura _____

Liceu/şcoală, Coordonator adult	Paşaportizare corectă (indicaţii autor, clasă, liceu/şcoală)	Unitatea compoziției, încadrarea în subiect	Nota personala, originalitate, creativitate	Cantitatea şi calitatea informațiilor furnizate	Claritatea exprimarii, puterea sugestivă a textului	Total puncte
	0-3 puncte	0-5 puncte	0-5 puncte	0-5 puncte	3-5 puncte	Se sumează

II. Barem de apreciere în cadrul concursului desenelor copiilor:
Subiectul concursului _____
Locul, data desfăşurării _____
Numele, prenumele membrului juriului _____,
semnătura _____

Liceul / şcoală, Coordonator adult	Paşaportizare (indicaţii autor, clasă, liceu/şcoală)	Compunerea spaţiului plastic (încadrarea în pagină)	Unitatea compoziţiei, încadrarea în subiect	Nota personală, originalitate, creativitate	Rezolvarea problemei de culoare enunţată	Raportul între elemente, proporţii	Total puncte
	0-3 puncte	0-5 puncte	0-5 puncte	0-10 puncte	0-5 puncte	0-5 puncte	Se sumează

III. Barem de apreciere concursului extraşcolar cu caracter artistic, teatralizat:
Subiectul concursului _____
Locul, data desfăşurării _____
Numele, prenumele membrului juriului _____
semnătura _____

Liceul / şcoală, Coordonator adult	Măiestrie interpretativă			Coloana sonoră	Scenografie		Creativitate, originalitate	Conţinut tematic	Total puncte
	Mişcarea scenică, coregraf.	Artistism, măiestrie actoricească	Arta vorbirii		recuzită	Costum			
	1-10	1-10	1-10	1-5	1-5	1-5	20	15	Se sumează

IV. Barem de apreciere în cadrul concursului de teatru şcolar:
Subiectul concursului _____
Locul, data desfăşurării _____
Numele, prenumele membrului juriului _____
semnătura_____

Liceul / şcoală, Coordonator adult	Măiestrie interpretativă					Scenografie		Coloana sonoră	Total puncte
	Mişcarea scenică	măiestrie actoricească	Arta vorbirii	Veridicitatea interpretării personajelor	Originalitata interpretării	Recuzită	Costumaţie		
	1-10	1-10	1-10	1-10	1-10	1-5	1-5	20	Se sumează

V. Barem de apreciere în cadrul concursului de eseuri

Subiectul concursului _____
Locul, data desfăşurării _____
Numele, prenumele membrului juriului _____
semnătura _____

Liceul / şcoala Coordonator adult Autor/elev	Tematica abordată		Originalitatea şi contribuţia personală a autorului	Structura textului			Tehnoredactare: aşezarea în pagină, folosirea diacriticelor, folosirea corectă a regulilor limbii	Total puncte
	Impactul lucrării şi al ideilor prezentate	valoarea educativă a lucrării		Coerenta în prezentarea ideilor	Adecvarea conţinutului la stilul promovat de acesta	espectarea temei rezentate		
	20	20	30	10	10	10	15	Se sumează

Taxonomia activităţilor formativ-educative socio-culturale, cultural-artistice, desfăşurate de către diriginte, cadru didactic profil estetic, conducător de cerc, club, studiou

Tipul activităţii	Calificative	Liceu	Sector	Municipiu	Republică	Internaţionale	Sancţiuni
Seminare	• Participare la organizare/desfăşurare • Asistare	30 puncte 5 puncte	35 puncte	40 puncte	50 puncte	100 50	Minus 10 puncte neprezentare (instituţie)

Tipul activităţii	Calificative	Liceu	Sector	Municipiu	Republică	Internaţionale	Sancţiuni
Ore demonstrative	• Participare la organizare/desfăşurare • Asistare	20 puncte 5 puncte	25 puncte	30 puncte	40 puncte	100 50	Minus 10 puncte neprezentare (în instituţie)
Concursuri, olimpiade, expoziţii, competiţii:	• Participare • Menţiune • Locul III • Locul II • Locul I • Premiul Mare	5 puncte 7 puncte 10 puncte 15 puncte 20 puncte 25 puncte	10 puncte 25 puncte 30 puncte 35 puncte 40 puncte 50 puncte	15 puncte 25 puncte 35 puncte 50 puncte 60 puncte 75 puncte	20 puncte 25 puncte 30 puncte 50 puncte 80 puncte 100 puncte		Minus 25 puncte neprezentare (la nivel de liceu)
Notă: În cazul în care nu este prevăzut Premiul Mare, se acordă punctajul maximal pentru locul I							

Tipul activităţii	Nivelul încadrării	Punctaj acordat	Punctaj sancţionat
Organizarea, ghidarea şi monitorizarea desfăşurării timpului liber al elevilor: Program de divertisment	• Asistare • Participare • Organizare şi participare	5 puncte/ activitate 10 puncte/ activitate 20 puncte/ activitate	Minus 10 puncte din punctajul total al clasei
Drumeţii, excursii tematice	• Excursii localitate/municipiu • Excursii naţionale (republică) • Excursii peste hotare	5 puncte 10 puncte 20 puncte	Minus 35 puncte anual
Acţiuni sociale de voluntariat, de caritate	• Participare • Organizare şi participare	10 puncte/ activitate 20 puncte/ activitate	Minus 10 puncte/activitate

	• Iniţiere, organizare şi participare	30 puncte/ activitate	
Tok show-uri, work-shop-uri,k meselor rotunde, întîlniri cu personalităţi, etc.	• Participare • Organizare, desfăşurare, participare	10 puncte/ activitate/ colectiv clasă 30 puncte/ activitate / colectiv clasă	Minus 30 puncte
Amenajarea estetică şi menţinerea acesteia în sălile instituţiei şi aria periferică	• Clasă • Hol, sala festivă, aria periferică, altele	10 puncte/ colectiv clasă 20 puncte/ colectiv clasă	Minus 10 puncte Minus 20 puncte
Încadrarea elevilor în activităţile extraşcolare – cerc, club, studiou	• Liceu, şcoală • Centre de creaţie, cluburi, şcoli alternative	10 puncte / elev (fiecare cerc) 5 puncte/ elev anual	Minus 5 puncte /elev anual
Încadrarea elevilor în consiliile şcolare, comitetele organizatorice ale şcolii	• Comitetul clasei • Consilii, comitete şcolare	5 puncte/ elev 20 puncte/ elev/lunar	Minus 5 puncte/elev/ anual Minus 20 puncte/elev/lunar
Promovarea imaginii instituţii în mass media (interviu, articol, emisiune, etc.)	• Instituţională (liceu) • Municipale/republicane • Internaţionale	10 puncte/ unitate 25 puncte/ unitate 50 puncte/ unitate	Minus 10 puncte/ lunar
Parteneriat cultural, schimb de experienţă activitate în cooperare cu alte colective, instituţii	• Liceal • Municipal • Republican • Internaţional	20 puncte/ proiect 30 puncte/ proiect realizat 50 puncte/ proiect realizat 100 puncte/ proiect realizat	
Stimularea ideilor inovative, creative	• Nivel teoretic • Lansare/realizare, nivel practic	5 puncte/ unitate 25 puncte/ unitate	

Activitate Practică

* Reflectaţi la modul în care vă veţi implica în procesul de evaluare a propriilor activităţi extracurriculare realizate în clasele primare. Răspundeţi la următoarele întrebări:

- Credeţi că sînteţi destul de bine informat asupra metodologiei evaluării şi autoevaluării activităţilor extracurriculare/extraşcolare?
- Ştiţi cu ce dificultăţi vă puteţi confrunta în relaţiile cu elevii, în procesul evaluării activităţilor educative la clasă?

* Încercaţi să identificaţi cele mai frecvente eşecuri, în procesul evaluării activităţilor educative. Pentru fiecare, străduiţi-vă să stabiliţi natura, cauzele (cel puţin trei), consecinţele acestora şi căile de ameliorare a lor.

Întru îndeplinirea cerinţelor de mai sus vă puteţi sprijini pe următorul tabel.

Eşecul	**Cauzele**	**Consecinţele**	**Căile de ameliorare**
	1.	1.	1.
	2.	2.	2.
	3.	3.	3.

Pagină metodică

* Pentru a întreprinde acţiuni complexe, care ar motiva şi ar corespunde nevoilor elevilor şi de a ţine seama de capacitatea lor se pot propune a fi organizate şi desfăşurate, de exemplu, activităţi extracurriculare şi extraşcolare, cu elaborare de proiecte, în vederea realizării programului de ***Educaţie pentru mediu***, în spiritul menţinerii echilibrului ecologic al localităţii natale.

Acestea se pot centra pe organizarea de concursuri, festivaluri, simpozioane, conferinţe, spectacole în natură, aplicaţii pe teren (într-un spaţiu convenabil care ridică probleme de poluare, de degradare sau risc – la albia şi lunca unui rîu, la o alunecare de teren, la un teren recent despădurit şi degradat, pe un sol erodat).

Aceste activităţi pot fi organizate şi realizate sub genericele: „Soarta Terrei este în mîinile noastre”; „Protejînd natura, apăraţi

omul”; „Pământul – o planetă preţioasă”; „Acum este timpul pentru un Pământ nepoluat”; „Fiecare dintre noi are dreptul la un mediu curat” etc. Activităţile menţionate mai sus pot fost însoţite de amenajări, igienizări, acţiuni stradale de informare, sensibilizare a publicului asupra problemelor de mediu din localitate, distribuirea unor chestionare, pliante.

La rândul său acestea se pot extinde prin organizare de expoziţii complexe (de pictură, grafică, desen, rapoarte şi studii despre starea ecologică a mediului din localitate, despre amenajarea unor trasee sau terenuri etc.); asociere a elevilor în cluburi cu vocaţie ecologică, al căror scop a fost susţinerea şi prompvarea soluţiilor necesare pentru schimbarea mentalităţii şi a comportamentului populaţiei privind protecţia mediului; acţiuni de Ziua Mondială a Pământului (22 aprilie); Ziua Mondială a Protecţiei Mediului (5 iunie) etc.; acţiuni de igienizare şi ecologizare a zonelor de agrement din localitate, a parcurilor etc.; ajutor la amenajarea locului de joacă pentru copii; informarea şi educarea populaţiei privitor la mediu prin intermediul mass-media (articole în ziarele locale, emisiuni de radio, TV); intermediere între şcoală, populaţie, administraţia locală, organisme guvernamentale, agenţi poluatori; colaborarea şi cooperarea cu Agenţia de Protecţie a Mediului şi implementarea unor proiecte de acţiuni locale de protecţie, conservare şi îmbunătăţire a propriului mediu de viaţă; plantarea pomilor şi îngrijirea lor an de an.

Tot în această direcţie extracurriuclară şi extraşcolară de educaţie pentru mediu se poate organiza postul Ecologic şcolar, care are următoarele obiective:

- organizarea activităţii de educaţie pentru mediu în localitatea natală;
- organizarea olimpiadelor, a concursurilor în domeniul cunoaşterii mediului înconjurător;
- organizarea şi participarea la acţiunile de salubrizare, crearea spaţiilor verzi şi amenajarea teritoriului şi a monumentelor naturale;
- editarea gazetelor de perete, a foilor volante referitoare la protecţia mediului;
- plantarea arborilor şi îngrijirea parcurilor.

Deasemenea se poate organiza asociaţia elevilor din clasele primare în clubul cu vocaţie ecologică. Pe perioada funcţionării clubului se pot realiza activităţi ecoeducaţionale, folosindu-se o suită de metode şi procedee educative: demonstraţia, exerciţiul practic, modelarea, descoperirea, problematizarea, sondajul de opinie, trainingul, brainstormingul, explicaţia, jocul de rol etc.

1. De exemplu la subiectul ***Nu poluăm mediul*** elevilor li se poate propune:

- Să identifice în localitatea natală factori de degradare şi surse de poluare a mediului. Să noteze în caiet, pe baza observărilor de teren, efectele constatate.
- Să completeze tabelul de mai jos

Componentele mediului	Surse de degradare	Efecte ale degradării

Reflectînd, împreună cu elevii, asupra celor înregistrate, cadrul didactic poate propune elevilor să scrie o listă de acţiuni ce ar trebui întreprinse pentru a ameliora situaţia în cauză şi să elaboreze un proiect comun de acţiune pentru a contribui la ocrotirea mediului.

La subiectul ***Cîtă apă consumăm*****?** Cu obiectivul de a stabili consumul necesar şi raţional de apă folosit de o persoană, se poate prupune elevilor să evalueze consumul ei în diferite ipostaze. Se pot iniţia următoarele sarcini:

1) Faceţi o listă a modurilor de folosire a apei în şcoală, clasă, familie, cantină, etc. Încercaţi să analizaţi atent problema şi să oferiţi cît mai multe utilizări.
2) Calculaţi cîtă apă folosiţi zilnic.
3) Evaluaţi cîtă apă foloseşte clasa voastră zilnic (utilizare medie pe zi).
4) După ce aţi făcut aceste estimări, încercaţi să măsuraţi efectiv consumul de apă al vostru, al clasei voastre, al şcolii.
5) Cu datele obţinute faceţi comparaţii între clase, cicluri şcolare, zile, luni.

La subiectul ***Apa potabilă*** se pot iniţia următoarele sarcini***:***

1) Stabiliţi dacă în localitatea voastră apa se bea de la robinet, din fîntîni, din izvoare sau este supusă unui tratament prealabil.

2) Încercaţi să stabiliţi care sunt standardele de calitate a apei în localitatea voastră.
3) Încercaţi să aflaţi care sunt testele de calitate a apei şi cine le efectuează.
4) Care este preţul apei. Cum credeţi, ce influenţează acest preţ - cheltuielile pentru un standard al apei sau alte tipuri de costuri.
5) Încercaţi să stabiliţi duritatea apei din localitate voastră. Cea mai simplă metodă este să se evaporeze apa dintr-un vas de sticlă şi să se urmărească dacă apare un inel alb de săruri.

* Încă din faza conceperii unui proiect de activitate, profesorul se va poziţiona interogativ faţă de valoarea praxiologică a demersului său, în legătură cu pertinenţa şi eficienţa travaliului pe care îl săvarşeşte. Pentru a realiza acest lucru el trebuie să cunoască, de la început, şi să se relaţioneze la un standard de expectanţe valorice şi criterii de reuşită (C. Cucoş).

* Fiecare cadru didactic este dator să sesizeze şi să promoveze în practica educaţională accentul formativ, conştiintizînd că educaţia depăşeşte limitele exigenţelor şi valorilor naţionale şi tinde spre universaliate, spre patrimoniul valoric comun al umanităţi.

* Un curriculum unitar nu mai poate răspunde singur diversităţii umane, iar dezideratul educaţiei permanenete tinde să devină o realiate de necontestat. Astfel, fără a nega importanţa educaţiei de tip curricular, devine tot mai evident faptul că educaţia extracurriculară şi cea extraşcolară sînt realizate dincolo de procesul de învăţămînt, îşi au rolul şi locul bine stabilit în formarea personalităţii elevilor.

* Pentru analizara abilităţilor de participare, evaluate la elevi, am putea stabili urmărtoarele trei niveluri de performanţă, în baza următoarelor criterii elaborate şi expuse detaliat în tabelul 1.

Tabelul 1.

Nivel	Criterii de evaluare
I	Elevii s-au implicat şi au lucrat conştientent în timpul serbării.Rolurile distribuite au fost însuşite şi au fost aduse argumente despre necesitatea confecţionării costumului adecvat acestora, au fost aduse propuneri alternative de pegătire a gazetei de perete cu anumite soluţii în rezolvarea sarcinilor. Elevii au stabilit relaţii între fenomenele tematicii serbării şi şi-au expus punctul de vedere de la o etapă la alta, conştientizînd nivelul

Nivel	Criterii de evaluare
	propriu de implicare prin autoevaluare.
II	Elevii au solicitat ajutor atît la implicare în activitate cît si la memorarea rolului; rezolvă sarcinile serbării fără alternative de implicare personală; într-o măsură mică pot să se autoevalueze.
III	Elevii nu pot să-şi elaboreze un algoritm de lucru; rolurile distribuite sunt însuşite superficial şi inexact; nu pot să-şi expună punctul propriu de vedere şi să se autoevalueze.

* Iar pentru analiza rezultatele activităţii în care au fost implicaţi elevii, datele obţinute pot fi incluse în următorul tabel 2.

Tabelul 2.

Nr. d/o	Capabilităţi	cl.			cl.		
		Niveluri de dezvoltare			Niveluri de dezvoltare		
		I	II	III	I	II	III
1	Participare şi independenţă în activitatea extracurriculară						
2	Rezolvarea sarcini serbării şi depăşirea dificultăţilor întâlnite						
3	Expunerea punctului de vedere şi autoevaluarea la finele activităţii						

* Un pas avansat pentru activitatea de evaluare ar constitui implicarea elevilor la elaborarea grilei; or, aceasta ar putea să-i facă mai critici, mai responsabili, mai conștienți față de propria învățare. Elevii pot fi antrenați, de exemplu, la alcătuirea criteriilor. Aceasta credem că le-ar spori motivația și interesul pentru realizarea sarcinii. Elevii vor înțelege că au un cuvînt spus, că opinia lor contează, că ei înșiși își definesc parametrii performanțelor lor.

Pentru a obține elaborarea unor criterii cu ajutorul elevilor vă propunem să realizați următorul **exercițiu**:

- Cereți fiecărui elev să numere personal cinci lucruri pe care le aşteaptă de la o bună activitate extracurriculară/extraşcolară.
- Rugați elevii să lucreze în grup și să comenteze reciproc criteriile elaborate.
- Solicitați grupurile să întocmească o listă de criterii și o ordine de priorități pentru acestea.
- Notați pe tablă cele mai importante criterii formulate de fiecare grup, apoi pe cele care urmează ca importanță.
- Completați lista de criterii și comentați alegerea.
- Conveniți de comun acord la o listă cu criterii .

Bibliografie

1. Beruşcă, A., Ghid metodologic al sărbătorilor şcolare, Bucureşti: EDP, 2007 – 285 p.
2. Besnard, P., Animateur sociocultural: functions, formation, proffesion, Paris: ESF, 1986, - 310 p.
3. Bontaş, I., Pedagogie. Tratat, Bucureşti: Ed. BIC.ALL, 2001, - 40p.
4. Ceghit, I., Neacşu, I., Negreţ-Dobridor, I., Pănişoară, O., Prelegeri pedagogice, Iaşi: Ed. Polirom, 2001 – 480p.
5. Cosma, T., Ora de dirigenţie în gimnaziu, Bucureşti, Ed. Polirom, 2005, - 185p.
6. Cucoş, C., Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale, Iaşi: Ed. Polirom, 2000, - 350p.
7. Damşa, I., Drăgan, L., Iliescu, M., Dirigintele în sistemul muncii şcolare, Bucureşti: EDP, 1983, - 197 p.
8. Educaţie pentru dezvoltare. Ghidul animatorului, Chişinău: Ed. CIDDC, 2001, - 315 p.
9. Ghidul educatorului din şcoala-internat. Activitatea explicit educativă, Chişinău, Biblioteca Prodidactica: Ed. Cartier educaţional, 2003, - 345p.
10. Granaci, L., Sărbători. Obiceiuri, tradiţii. Activităţi extracurriculare. Ghid pentru cadrele didactice, Chişinău: Ed. Epigraf, 2006, - 176 p.
11. Granaci, L., Instruire prin joc, Chişinău: Ed. Epigraf, 1999, - 128 p.

12. Jingă, I., Educaţia ca investiţie în om, Bucureşti: EDP, 1981, - 245 p.
13. Jinga, I., Educaţia şi viaţa cotidiană, Bucureşti: EDP, 2005, - 272 p.
14. Landsheere de V., Education et formation, Paris: Ed. Press Universitaires de France, 1992, - 540 p.
15. Mazilu, V., Scenarii pentru activitatea educaţională extraşcolară, Chişinău, Ed. Labirint, 2005, - 314p.
16. Niculescu, R.-M., Formarea formatorilor, Bucureşti: Ed. ALL, 2005, - 288p.
17. Nicola, I., Tratat de pedagogie şcolară, Bucureşti: Ed. Aramis, 2002, - 480 p.
18. Pănişoară, I., Comunicarea eficientă. Metode de interacţiune educaţională, Iaşi: Ed. Polirom, 2003, - 320 p.
19. Păun, E., Şcoala – o abordare sociopedagogică, Iaşi; Ed. Polirom, 1999, - 286 p.
20. Peretti, A., Educaţia în schimbare, Iaşi: Ed. Spiru Haret, 1996, - 289 p.
21. Planchard, E., Pedagogie şcolară contemporană, Bucureşti, EDP, 1992, - 275 p.
22. Rogojină, D., Promovarea coerentă a valorilor în cadrul instituţiilor de învăţământ, Chişinău: Ed. Lumina, 1993, - 104 p.
23. Săplăcan, M., Man, V., Spectacole artistice, Bucureşti: Ed. Pro Transilvania, 1998, - 460 p.
24. Siniţaru, L., Iubiţi şi învăţaţi-i pe alţii să iubească, Chişinău: Lumina, 2005, - 30p.
25. Ţârcovnicu, V., Pedagogie generală, Timişoara, Ed. Facla, 1975, - 245 p.
26. Ursu, V., Metodologia educaţiei, Chişinău: Ed. Pontos, 2010, - 300p.
27. Văideanu, G., Tehnologia procesului educaţional. Pedagogie. Ghid pentru profesori, vol. 2, Iaşi: Ed. Universitatea „A.I. Cuza", 1986 – 314p.
28. Питюков, В., Ю., Основы педагогической технологии, Москва, Изд. Росийское Педагогическое Агенство, 1997, - 343 с.

29. Подласый, И., П., Педагогика. Новый курс, Москва, Изд. Владос., 2002, - 435 с.
30. Степанова, Е., Н., Александрова, М. А., Обсуждаем проблемы воспитания, Москва, Т. Ц. Сфера, 2004, - 244 с.
31. Таланчук, Н., М., Архитектоника воспитательного процесса: современная концепция и теория воспитания, 2 т., Казань: 1999 – 314 с.

www.edu.md
www.youth.md, www.entm.md

Anexe

Activitate extracurriculară

SCENETĂ ECOLOGICĂ

Scenariul activităţii extracurriculare MAGIA LITEREI „E”

Data realizării _____

Locul desfăşurării: sala de clasă

Autorul/autorii proiectului/scenariului: _____

Mesajul activităţii: protejarea resurselor naturale de producere a energiei şi cunoaşterea pericolului adus de acestea la exploarea negîndită alor

Genericul – o scenetă pentru Ziua Pămantului despre energie şi ecologie

Grupul-ţintă: clasa de elvi

Obiective:

specifice fundamentale: să identifice valorile de participare şi responsabilitate a omului în raport cu exploararea resurselor de producere a energiei

operaţionale:

- să descrie resursele posibile de producere a energiei pe Pământ;

- să exemplifice aspectele de valorificare a resurselor de energie,

- să facă legătură între modul de exploarare a resurselor de producere a energiei şi a pericolului adus de acestea la abuzare

Tipul activităţii: scenetă

Eşalonarea în timp (timp necesar pentru pregătire/repetiţii, timp necesar pentru realizare): 3-4 ore

Materiale-suport: pentru fiecare erou imagine coresponzătoare atărnată pe un ecuson prins în piept

Echipa de realizare (rolurile): Povestitorul, Prinţesa Energia, Ecologia, Pământul, Omul, Petrolul, Cărbunele,

Gazul Natural, Vîntul, Valurile şi Mările, Biogazul, Gheizarul, Atomul, Soarele, Celula fotoelectrică, instalaţia.

Colaboratori din exteriorul echipei:_____

Motivarea intenţiei de iniţiere a activităţii artistice: a da posbilitate elevilor de înţelegere despre necesitatea şi posibilitatea omului de a folosi raţional resursele de producere a energiei

Desfăşurarea activităţii

Povestitorul: E – este o literă magică. Este litera de început de la cuvintele: Ecologie şi Energie. Sunt cuvintele cele mai apropiate de existenţa omului şi de misterul vieţii pe pămînt.

Prinţesa Energia: Eu sunt puterea ta. Îţi dau forţa să te mişti, să mănanci, să înveţi şi să înţelegi. Mă
aflu peste tot ca un zmeu tăcut.

Ecologia: Eu îţi arăt legătura nevăzută dintre tine - omule – şi plante, celelalte animale, apă, aer, sol şi soare.

Energia şi Ecologia: Da, noi, mînă în mînă, avem grijă ca nimeni să nu sufere.

Pămîntul: Eu am apărut cu miliarde de ani în urmă, împreună cu surorile mele adunate în jurul soarelui.

Apa: Mult mai tîrziu am apărut şi eu; eu am găzduit şi primele organisme vii.

Pămîntul: După mulţi ani de evoluţie a vieţuitoarelor eu am devenit casa tuturor plantelor, animalelor şi a ta, OMULE.

Ecologia: Şi toate – plante, animale şi oameni trăiţi într-un echilibru numit ca pe mine – ecologie. Datoria ta, omule, este de a proteja mediul înconjurător.

Povestitorul: Odată, prinţesa Energia a dat un bal, unde a invitat o sumedenie de surse de energie, toate supuse marelui împărat Pămîntul. Sala de bal a fost împodobită în culori vii, iar masa încărcată cu multe bogăţii. Iată-i pe invitaţi:

Aprodul 1: Măria sa Petrolul cu bunii săi prieteni – Cărbunele şi Gazul Natural.

Aprodul 2: Înălţimea sa Vîntul.

Aprodul 3: Înălţimea sa Apa.

Aprodul 4: Prinţesele Valurile şi Mările.
Aprodul 5: Prinţii Biogazul şi Gheizerul.
Aprodul 6: Înălţimea sa Atomul.
Aprodul 7: Măritul Soare.
Energia: Poftiţi, vă rog, luaţi loc! Surpriză mare: astăzi avem onoarea să primim un oaspete de seamă. Fiecare să-şi arate iscusinţa pentru a-l vrăji!
Aprodul 1: Omul!
Povestitorul: Şi fiecare invitat începu să vorbească cu iscusinţă în faţa *omului*…
Soarele: Pământul este unul din cei doi fii ai mei. Prietena lui este viaţa, de aceea i-am dăruit cele mai alese bunuri ale mele.
Lumina şi Căldură: Noi i-am crescut plantele şi animalele!
Apa: Iar eu i-am dat ploi cu care să potolească setea vieţuitoarelor!
Soarele: Apoi l-am ajutat să-şi procure hrana din belşugul pământului. Am fost părtaş şi la descoperirile sale.
Omul: Eu ţi-am dat chip de zeu şi te-am numit cînd RA, cînd Apollo şi chiar Suria, îmi amintesc bine!
Soarele: Şi eu te-am răsplătit cu cel mai preţios dar al meu – ENERGIA.
Apa: Şi pe mine mă încălzeşti mărite soare, mîngîindu-mă cu razele tale, eu produc electricitate.
Celula Fotoelectrică: Eu îţi captez căldura luminii şi o trimit planetei.
Instalaţia: Eu croiesc drum apei ca să poată fi mangaiată de razele tale, mărite zeu.
Pământul: Vă mulţumesc, fără ajutorul vostru eu nu aş dispune de energie ieftină şi curată.
Soarele: Tot eu, *omule* pun în mişcare maşinile, avioanele, ajutat de instalaţie fără să fac rău pământului. Eu nu poluez de loc.
Vîntul: Eu sunt eol, trăiesc în insulele eoliene. Sunt unul din fiii pământului. Alerg ca un nebun pe tot pământul, suflu uşor ca o briză, mă înfurii, aduc furtuni, plimb turmele de ori şi ud pământul pentru a rodi, duc în cele patru zări seminţele plantelor, răcoresc

aerul. Puterea mea produce energie şi electricitate. Nu produc poluare, deşi uneori mă mai şi joc!
Apa: Eu sunt sora pământului. Regatul meu este mare. Însăşi viaţa s-a născut în apă. Sunt peste tot: în corpul animalelor, în trunchiul plantelor, în pământ şi în aer. Sunt ploaie, ceaţă şi chiar gheaţă. Sunt dulce dar şi sărată, limpede dar şi neagră.
Omul: Ştiu. Şi noi te folosim la multe!
Apa: Da! Vapoarele îmi brăzdează valurile. Culturile le irig, moara de apă o învîrt, produc curent electric în centralele hidraulice. Mă mîndresc că sunt o sursă de energie ieftină şi că nu poluez în jurul meu. Şi acum fiicele mele Valurile şi Mareele.
Valurile: Şi noi producem energie ajutate de instalaţii speciale ce plutesc pe apă.
Mările: Iar noi, electricitate, ajutate de copiii noştri fluxul şi refluxul (doi copii).
Povestitorul: Prinţesa îşi îndeamnă oaspeţii să guste din bunătăţile de pe masă. După ce lichidele din pocale le unseră gaturile îşi îndreptară cu toţii privirile catre următorul invitat.
Energia: Are cuvîntul prinţul Biogaz.
Biogazul: Eu sunt unul din fraţii mai mici ai surselor de energie. Nu sunt puternic, dar sunt ieftin şi folositor. Am ca părinţi frunzele şi plantele (mai mulţi copii) moarte. Ele se descompun şi eliberează un gaz. Acesta sunt eu biogazul. Folosirea mea nu poluează de loc mediului.
Gheizerul: Sunt frate cu biogazul şi sursele de energie şi rudă bună cu apa. Puterea mea vine de la căldura interioară a pământului. Sunt furios, de aceea ţîşnesc ca o fantană arteziană. Mă las uşor prins
în conducte. Aduc puţină poluare, dar nu distrug nimic în jurul meu.
Aprodul Cavalerii Negri – Petrolul, Gazul Natural şi Cărbunele: Noi suntem fraţi.
Petrolul: Toţi ne-am născut sub pămînt amestecat din copaci şi plante –moarte.
Cărbunele: Da. Ele au putrezit sute şi mii de ani în pămînt pană ne-au dat naştere nouă.

Gazul Natural: Are perfectă dreptate! Toţi suntem o sursă sigură de energie atunci cînd ardem.
Petrolul: Eu pot deveni benzină, motorină şi încă multe altele!
Cărbunele: Eu încălzesc apa în termocentrale şi produc căldură dar şi curent electric!
Gazul Natural: Şi eu sunt folositor în casele oamenilor, la aragazuri: gătesc bine şi repede, iar în nopţile lungi de iarnă dau căldură locuinţei!
Petrolul, Gazul Natural şi Cărbunele: Suntem supăraţi, că deşi folositori, facem şi mult rău. Suntem o sursă importantă de poluare a pămîntului şi omului, apei şi aerului.
Soarele, Apa, Vîntul, Valurile, Mările şi Biogazul: Sunteţi duşmanii mediului înconjurător.
Atomul: Am şi eu un cuvînt de spus. Sunt materia oricărui corp din univers. Sunt de cînd timpul, dar mereu tînăr, nu dispar niciodată. Sunt cărămida universului. Voi toţi aveţi miliarde de atomi. Forţa mea este nebănuită, deşi sunt mic şi invizibil.
Petrolul, Gazul Natural şi Cărbunele: Şi tu eşti distrugător, fabrici bomba atomică, care distruge totul într-o clipă.
Prinţesa Energia: Dragul meu prieten (om). Eu şi invitaţii mei ţi-am arătat avantajele şi pericolele ce le aduc sursele de energie. Suntem siguri că ai reţinut totul şi vei alege numai binele de acum. *Acum ia aminte* – Nu uita că sursele de Energie au efect direct asupra vieţii tale şi a mediului înconjurător. *Reţine* – NU POLUEAZĂ – Soarele, vîntul, apa, valurile şi mările, biogazul şi gheizerul. RĂU FAC – Petrolul, cărbunele, gazele naturale şi atomul.
Soare, Vînt şi Apă: Noi ne iubim împăratul şi nu vom dispărea niciodată. Foloseşte-ne cu încredere căci noi apărăm Viaţa pe Planeta Albastră.
Petrolul, Gazul Natural, şi Cărbunele: Ha, Ha! Şi de noi ai mare nevoie. Deşi periculoase, suntem jucăria cu care tu ai îndrăznit să te joci pentru că nu ai încotro! Ha, ha.
Soare, Vînt şi Apă: ATENŢIE!!!!!! Un accident nuclear distruge viaţa pe PĂMÎNT!

Energia: Fii modern dar prudent. Consumul mic de energie înseamnă puţină poluare şi multă sănătate.

Activitate extracurriculară -serbarea şcolară religioasă de crăciun

Data realizării: 22 decembrie
Locul desfăşurării: sala de festivităţi
Autorul/autorii proiectului/scenariului:……..
Mesajul activităţii: Iubirea înseamnă a manifesta virtuţi precum Credinţa, Compasiunea, Smerenia, Pacea, Bunătatea, Înţelepciunea, Voinţa, Răbdarea, Curajul, Puterea, Cunoaşterea şi cu toare acestea pe însuşi Dumnezeu!
Genericul: Povestea lui Moş Crăciun
Grupul-ţintă: clasa de elevi
Competenţe: formarea şi cultivarea virtuţilor moral-spirituale şi consolodarea capacităţilor de comportament moral-spiritual.
Obiective operaţionale:
Cunoaştere: să identifice virtuţile şi viciile prin prisma rolurilor interpretate;
Aplicare: să estimeze caracteristicile virtuţilor şi viciilor prin propria aotocaracterizare a rolului jucat;
Integrare: să facă legătură între bunătate ca manifestare de iubire şi relaţiile de bine cu lumea înconjurătoare prin exemplul eroilor jucaţi.
Tipul activităţii (şezătoare, concurs, **spectacol muzical**-coregrafic, concert etc.)
Eşalonarea în timp (timp necesar pentru pregătire/repetiţii, timp necesar pentru realizare) 2-3 săptămîni/ 1 oră
Materiale-suport: pentru fiecare erou imagine din costume-măşti coresponzătoare; recuzite scenice: scaun, sac, jucării, coroană, straie de Moş Crăciun.
Echipa de realizare (rolurile): povestitorul, lăcomie, trufie, lene, bunătate, Moş Crăciun, spiriduşii;
Colaboratori din exteriorul echipei……..
Motivarea intenţiei de iniţiere a activităţii artistice: a da posbilitate elevilor să-şi consolideze capacităţile de comportament moral-spiritual prin rolurile interpretate.

Desfăşurarea propriuzisă a activităţii

Povestitorul: În ţinuturile de la miazănoapte, demult,trăia un priţ mândru şi bogat, care avea patru feciori: Lăcomie îl chemă pe cel mare, pe al doilea Trufie, pe al treilea îl chemă Lene şi pe cel mai mic dintre ei, Bunătate.
(Personajele intră în scenă în ordinea prezentării, apoi se autocaracterizează)
Lăcomie: Eu sunt lacom la mâncare încă din pruncie!
Trufie: Eu am o privire mândră, semeaţă şi sfidătoare încă de la naştere!
Lene: Eu sunt atât de leneş că nici laptele de la sânul mamei nu am fost vrednic să-l sug!
Bunătate: Eu am o duioşie în priviri şi o figură senină, încât prinţul nu a stat pe gînduri cînd mi-a ales numele.
Povestitorul: Anii au trecut pe nesimţite şi mama copiilor a murit. Îndurerat şi îmbătânit, prinţul, îi chemă la el pe cei patru feciori şi le zise: (*Intră în scenă prinţul)*
Prinţul: Feţii mei, moartea mamei voastre m-a îndurerat peste măsură. Sunt slăbit şi bătrân şi înainte să închid ochii trebuie să-mi impart averea.Vreau ca cel mai vrednic dintre voi să moştenească totul. Aşa că plecaţi şi întoaceţi-vă peste un an să-mi spuneţi ce faptă de seamă aţi săvârşit, care să merite averea mea .
Lăcomie: Am plecat.
Trufie: Şi eu mă grăbesc la drum.
Lene: Aici, acasă, e bine: pun-te masă, scoal-te masă. N-am trebuinţă să mân pe drumuri necunoscute şi să mă obosesc. N-am nevoie de avere; numai lucru de-a gata. S-o găsi şi pentru mine un blid cu mancare!
(Prinţul oftează şi îl lasă în pace, iar Lene se aşează pe un scaun şi se întinde)
Bunătate: Nici eu nu aş porni tăicuţă de acasă, că unde este mai bine ca aici ! Dar voinţa ta este poruncă pentru mine *!....(iese şi Bunătate şi intră povestitorul)*
Povestitorul: Trecu anul repede ca clipele în zbor şi iată că flăcăii se întorc să dea socoteală prinţului de faptele lor.
Lăcomie: Dragă tăicuţă, pretutindeni pe unde am trecut am căutat să smulg oamenilor cât mai mult, ca să-ţi rotunjesc averea, că şi aşa va fi toată a mea. Dar ce crezi, oamenii m-au gonit şi m-au huiduit. M-

am întors deci cu mana goală*! (zise Lăcomie arătâd mâinile goale prinţului)*
Prinţul: Să ştii Lăcomie, că ai făcut rău cerând fără să dai nimic în schimb. De aceea socotesc că nu eşti vrednic de averea mea!
Trufie *(zambind)*: Am trecut pretutindeni fără să privesc în jos sau în ochii oamenilor şi m-am socotit mai presus de ei. I-am umilit şi i-am sfidat, ca un adevărat rege. Merit deci moştenirea ta!
Prinţul *(cu durere în glas):* Nicidecum. Pe oameni trebuie să-i respecţi şi să-i iubeşti, socotindu-te egalul lor. Nici tu nu meriţi averea mea!
Lenea *(moţăia pe scaun, se intinse)*: Atunci, tăicuţă, dă-mi mie averea ta. Eu nu m-am lăcomit şi nici trufaş n-am fost cu nimeni. Nu m-am mişcat de la locul meu!
Prinţul: Să ştii, Lene, că nimic nu vine de-a gata, ci totul se câştigă prin muncă!
Bunătate: Tăicuţă dragă, eu, cum ţi-am spus, n-am nevoie de nicio avere şi nici nu o merit. Fapta mea este cu totul neînsemnată!
Prinţul: S-o auzim!
Bunătate: Păi când am plecat de aici, am ajuns la casa unui moşneag, care făurea jucării. Am intrat în slujba lui şi am învăţat să fac jucării. La plecare mi-a dăruit un sac cu jucării, ca să-l aduc să mă poţi crede. Pe drum, însă am întâlnit mulţi copii şi le-am dăruit lor jucăriile. Bucuria din ochii lor m-a răsplătit într-atât că nu mai am nevoie de nici o avere!
Prinţul: Tu eşti fiul meu cel vrednic, Bunătate. Ai dovedit că nu eşti lacom, nici trufaş şi că îţi place să munceşti. Meseria e brăţara de aur! Te-ai dovedit bun şi milostiv. Tu meriţi toată averea mea!
(feciorii îngenunchează, prinţul îşi dă jos coroana şi o aşează pe capul fiului mai mic, Bunătate, apoi iese)
Povestitorul: Curând prinţul se stinse. Bunătate îi chemă pe fraţii săi şi le zise:
Bunătate: Acum după ce l-am coborât pe tăicuţa în groapă ce vom face?
Lăcomie: Tu hotărăşti, eşti moştenitorul averii!
Bunătate*:* Vom împărţi averea în 4 părţi egale, aşa cum se cuvine. Şi vom stăpâni toţi asupra acestui ţinut.
(Lăcomie şi Trufie se retrag puţin şi şuşotesc ceva împreună cu Lene apoi se întorc rostind aspru)

Lăcomie*:* Am hotărât!
Trufie: Pleacă! Noi vom stăpâni averea! Avem trei părţi şi tu doar una!
Bunătate: Să stăpâniţi sănătoşi! Eu plec şi vă las cu bine!
Povestitorul: Bunătate părăsi castelul şi se îndreptă spre casa bătrânului făuritor de jucării.
(cei trei rămân râzând în gura mare şi arătând cu degetul spre Bunătate care pleca, apoi ies cu
hohote de râs şi intră în scenă moşneagul cu un sac de jucării)
Lenea: Tare greu mă mai descurc şi mare nevoie am de un ajutor. Pe unde o fi Bunătate?
Bunătate: Dacă mă primeşti, sunt aici să te ajut în continuare!
Moşul: Mare bucurie-mi faci, fiule *(se îmbrăţişează)*. Văd că ţi-ai pus hainele de lucru. Dă-i bătaie! Avem atâtea de făcut! (*aranjează în sac jucării şi pachete*). Eu sunt bătrân şi slăbit, las în mainile tale sarcina de a bucura sufletele copiilor cu aceste minunate jucării.
Bunătate: Cum mă voi descurca?
Moşul: Sania mea fermecată şi renii îţi vor fi sprijin în călătorie, iar spiriduşii (*face un semn cu*
mâna şi spiriduşii intră având fiecare o jucărie pe care le aşează lângă sac) te vor ajuta cu jucăriile. Bun venit spiriduşelor şi spiriduşilor! Noi mergem să ne odihnim niţel, lăsăm totul în seama voastră. (*moşul şi Bunătate se retrag*)
Spiriduş 1: Cred că moşul abia aşteaptă să plece.Va merge ca în fiecare an, la toţi copiii?
Spiriduş 2: Ei la toţi copiii! La o ..... mică parte!
Spiriduş 3: Cum la o mică parte? Păi eu am făcut lista cu toţi copiii şi am pregătit pentru fiecare
jucăria visată!
Spiriduş 4: Sper că nu ai greşit lista ca şi anul trecut! Vă mai amintiţi? Ai trimis unei fetiţe o păpuşă dolofană şi ea dorea o păpuşă Barbie!
Spiriduş 3: Nu a fost vina mea, producătorul lui Barbie a trimis marfa prea târziu. O să primească păpuşa anul acesta!
Spiriduş 5: Fetiţa aceea trebuia să se mulţumească cu ce a primit! Să nu îi mai trimitem nimic! Copii răi şi nerecunoscători!
Spiriduş 6: Aşa e! Şi eu cred că moşul nu ar trebui să meargă pe la toţi copiii!

Spiriduş 7: Nu se poate! După atâtea mii de ani să se schimbe obiceiul?
Spiriduş 8: Da! Copii răi şi neascultători, de ce să merite jucării?
Spiriduş 1: Nu e adevărat! Nu există copii răi! Toţi copiii sunt buni!
Spiriduş 2: Şi atunci, dacă-i aşa, de ce se comportă urât? De ce distrug jucăriile?
Spiriduş 3: Din curiozitate! Vor să le afle secretul. Cine strică acum o jucărie măşinuţă, cînd se va face mare va construi o maşină adevărată!
Spiriduş 5: Dar cu învăţatul cum e ? Unii copii învaţă şi alţii nu. De ce nu învaţă toţi?
Spiriduş 4: Toţi învaţă după puterile lor, numai că unii sunt mai puţin îndemânatici şi se
descurcă maiiii... mai incet cu cartea. Dar fiecare copil are partea lui bună!
Spiriduş 6: Măi să fie, mi-aţi înduioşat inima!
Spiriduş 7: Nu vom tăia pe nimeni de pe listă! Moşul e cel care hotărăşte!
Spiriduş 8: M-aţi convins şi pe mine! Toţi copiii sunt buni şi merită câte o jucărie. Anul acesta! Că dacă mă mai supără vreunul, la anul îl şterg de pe listă şi gata!
(intră în scenă moşul şi Bunătate în straie de Moş Crăciun)
Bunătate : Hai fraţilor , că se face târziu şi copii îl aşteaptă pe Moş Crăciun !
Spiriduş 1: Pachetele sunt aranjate şi sania pregătită de drum!
Moşul (*către Bunătate*): Dragul meu e timpul să-ţi urez drum bun! Sunt convins că vei face treabă bună!
Bunătate: Dorinţa ta, e poruncă pentru mine! (*se îmbrăţişează şi Bunătate ia sacul şi pleacă)*
Spiriduşii: Drum buuuuun!
Povestitorul : Aşa cum aţi înţeles, Bunătate a devenit Moş Crăciun şi cutreieră lumea cu alaiul său nemaivăzut, cu clinchete de clopoţei la sania fermecată. Aşteptaţi-l!
(copiii vor intra în scenă şi vor susţine un recital de colinde, apoi vor primi cadourile de la Moş
Crăciun)

EXCURSIE ÎN PARCUL DIN LOCALITATE (CLASELE I-IV)

I. ETAPA PREGATITOARE

➢ În prealabil, învăţătorul vizitează locul excursiei pentru a stabili ruta şi locurile de popas.

➢ Învăţătorul anunţă, din timp, elevii şi părinţii despre locul şi obiectivele desfăşurării excursiei, actualizează regulile de comportare în transport şi în natură.

➢ Elevilor li se propun sarcini pentru acasă : să selecteze ghicitori despre plante sau animale ce le-ar putea întîlni în parc; să contureze talpa unui pantof pe o coală de hărtie şi s-o decupeze.

➢ Materiale necesare:

- demonstrative: poster (fig.2.9.) şi cîteva carioci ;
- distributiv (pentru echipe de 3-4 elevi) : o foaie de hîrtie albă şi un creion cu mina cerată (ceraculoare).

II. DESFASURAREA EXCURSIEI

Captarea atenţiei. Introducere în activitate

➢ Ajunşi în parc, elevii se aşează pe cîteva bănci vecine de pe o alee. Li se cere să observe împrejurimile (2-3 min) şi să descopere ceva interesant. Apoi, doritorii relatează despre ceea ce i-a impresionat mai mult. (Elevii pot remarca veverițe, pasări, copaci cu coroana sau trunchiul de o formă deosebită, scorburi, răzoare cu flori, havuzuri, caruseluri etc.)

➢ Se organizează o convorbire despre parc. *Prin ce se aseamănă şi prin ce se deosebeşte parcul de pădure? De ce vin oamenii în parcuri ? Ce ştiţi despre parcul în care ne aflăm?* Învăţătorul completează răspunsurile elevilor cu informaţii suplimentare, accesibile elevilor.

Informaţii utile pentru învăţători

o Pădurea este o zonă naturală, iar parcul este o zonă artificială, creată de om.

o Parcul este un teren întins de utilizare publică, plantat cu arbori, arbuşti şi plante ierboase, amenajat cu alei şi diferite construcţii pentru agrement.

o Există varietăţi de parcuri:

a) parc naţional – întindere mare de teren oprită pentru menţinerea neschimbată a mediului natural, păzită şi îngrijită, pe cuprinsul căreea se realizează exploatarea silvică, vînătorească, pescărească etc.;

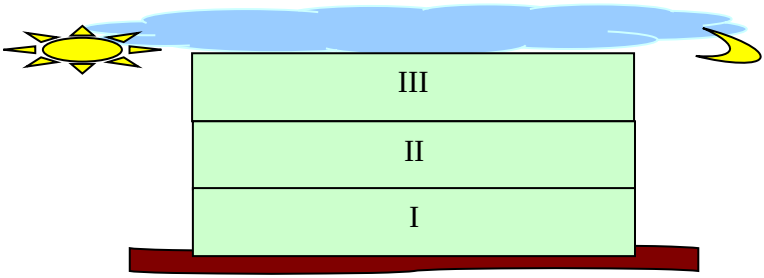
b) parc de vînătoare – teren împrejmuit unde este crescut vînatul.

➢ Învăţătorul solicită elevilor să presupună:

- ce plante şi animale vor putea întîlni pe aleile parcului;
- care dintre acestea ar putea fi întîlnite şi în pădure ;
- ce plante şi animale de pădure nu pot fi întîlnite în parc;
- cum va arăta parcul în alte anotimpuri.

Aruncarea ancorelor. Joc didactic „Casa cu trei etaje”

➢Se afişează posterul demonstrativ (poate fi ţinut de doi elevi în faţa colegilor) şi se oferă explicaţiile: *Parcul, ca şi pădurea, este casa multor plante şi animale. Această casă are trei etaje: la primul etaj cresc plantele ierboase şi ciupercile, la al doilea etaj - arbuştii, iar la al treilea etaj – arborii. Această etajare este necesară pentru ca plantele să crească în voie şi să nu umbrească una pe alta.*

➢ Elevii propun colegilor ghicitorile selectate acasă, învăţătorul completează selecţia, după necesitate. Elevul care ghiceşte, scrie pe posterul demonstrativ, la etajul potrivit, denumirea plantei sau animalului de la răspuns.

Exemple de ghicitori pentru jocul didactic « Casa cu trei		
Etajul I	***Etajul II***	***Etaj***
Zeci de umbreluţe mici, S-au unit să fac-o floare, Dar trecu vântul pe-aici Şi le risipi în zare. *(Păpădia)* Am o casă văruită, Într-un picior sprijinită. *(Ciuperca)* Voinicel cu cornişoare Umblă cu casa-n spinare. *(Melcul)* Este mica chiar de tot. Daca treci, o calci sub toc, Dar la ea in muşuroi Face treaba ca si noi. *(Furnica)* Cureluşă verde Prin iarbă se pierde. *(Şopîrla)*	Ce văzui pe-o tufă, mure? Parcă sînt grăunţe sure… Cine le-a gusta, Gura pungă i s-a-ncleşta. *(Porumbrelul)* Sînt un arbust cu flori aromate, Tizul meu e-un animal de noapte. Numele meu cu « L » începe. Cum mă numesc eu, cine pricepe? *(Liliacul)*	Cărui copac îitr frunza fără vînt *(Plopu* E copac frumos De Moş Crăciu împodobit. *(Bradu* Trunchi voinic Nu-l poţi cuprin Iar pe ramuri ar *(Stejarul)* Sare graţioasă, Coada-i e stufo Ronţăie nuci şi De-o ghiceşti, î spune! *(Veveri* Fundă roză are Iar la coadă are Rezemată, stînc scoarţă, Saltă capul ca c Şi cu ciocul tîrn Dă poc-poc, din

loc.
(Ciocănitoarea

Activităţi de consolidare şi transfer. Observare directă

➢Învăţătorul conduce elevii pe aleile parcului, oprindu-se lîngă anumite plante. Se solicită observarea, recunoaşterea şi descrierea plantei, identificarea « etajului » la care se află planta. Învăţătorul completează relatările elevilor cu informaţii succinte şi accesibile.

➢Pentru consolidarea cunoştinţelor dobîndite, se organizează activităţi dinamice de recunoaştere, de exemplu :

- *Toată clasa, fuga la cel mai apropiat liliac!*
- *Fetele, fuga la cel mai apropiat castan!*
- *Băieţii, fuga la cel mai apropiat mesteacăn!*

Activităţi de investigaţie [126]

➢Estimarea daunelor produse prin bătătorirea gazonului (individual)

Stînd pe alee, elevii pun pe gazon, fără să apese, machetele tălpilor pregătite acasă. Fiecare numără cîte firicele de iarbă şi alte plante se află sub talpă, adică cîte plante pot fi nimicite dacă se calcă pe gazon. După prezentarea rezultatelor, se estimează cîte plante ar putea fi nimicite dacă toţi elevii ar călca cu ambele picioare pe gazon.

➢ Cercetarea scoarţei copacilor (în echipe)

Observaţi cît de diferite sînt scoarţele copacilor ! Vom aduna o colecţie de scoarţe, fără a dăuna copacilor. Pentru aceasta vom avea nevoie de coli de hîrtie albă şi ceraculori. Stînd pe alee, fără să călcăm pe gazon, apasăm hîrtia pe trunchiul copacului, apoi plimbăm ceraculoarea în mod uniform pe hîrtie, pînă cînd apare amprenta scoarţei. La final, trebuie vom scrie pe hîrtie denumirea copacului.

După expirarea timpului acordat, se prezintă lucrările (acestea se vor expune ulterior în sala de clasă).

• ***Brainstorming***

➢Elevii se aşază pe cîteva bănci vecine de pe o alee. Se organizează un brainstorming pentru a sesiza relaţiile dintre organismele vii din pădure.

Parcul este un fragment de pădure creat de oameni. Imaginaţi-vă că suntem într-o pădure adevărată şi gîndiţi-vă, ce s-ar întîmpla, dacă în pădure ar dispărea:

a)iarba; (Unele animale n-ar avea ce mînca (de exemplu, căpriorul), alte animale n-ar avea unde locui (de exemplu, insectele).)

b)insectele; (Unele păsări n-ar avea ce mînca. Dacă n-ar fi albine şi fluturi, florile n-ar fi putut fi polenizate şi ar dispare.)

c)păsările; (Unele animale răpitoare ar rămîne fără această sursă de hrană. N-ar avea cine să nimicească vătămătorii copacilor şi aceştia s-ar îmbolnăvi, s-ar usca şi, pînă la urmă, ar dispărea.)

d)animalele răpitoare; (Deoarece animalele răpitoare mănîncă doar animale bolnave şi slabe, în pădure ar rămîne multe animale bolnave, care le-ar molipsi pe toate celelalte.)

➢Concluzia. Toate vieţuitoarele pădurii îşi au rostul său şi se află într-o legătură strînsă. Dacă dispare una, vor dispare şi toate celelalte. De aceea, toate vieţuitoarele sînt la fel de importante şi nici una nu trebuie pusă în pericol.

➢Elevii sînt solicitaţi să presupună ce acţiuni umane ar putea pune în pericol vieţuitoarele pădurii (arderea rugurilor; aruncarea gunoiului; colectarea masivă de mure, ciuperci, flori etc; nimicirea cuiburilor de păsări, a muşuroaielor, a vizuinelor unor animale; vînatul excesiv; tăierea excesivă a copacilor etc.). În fiecare caz se vor argumenta consecinţele dăunătoare pădurii.

➢În mod analog, se discută despre acţiunile umane ce pot dăuna unui parc.

➢La final, învăţătorul relatează pe scurt elevilor despre organizaţiile ecologiste din localitate şi activitatea acestora.

• ***Graficul T (o variantă dinamică)***

➢Învăţătorul propune exemple de comportament uman faţă de animale sălbatice. Elevii care aprobă comportamentul exemplificat, sînt chemaţi să treacă la dreapta învăţătorului, iar cei ce dezaprobă comportamentul – să treacă la stînga învăţătorului. Apoi, se solicită argumentarea de către elevi a atitudinilor exprimate şi se oferă explicaţiile de rigoare.

- *În parc, copiii au prins o veveriţă. Au luat-o în mîini şi i-au admirat blănița moale şi mutrişoara inocentă.* (Niciodată, absolut niciodată să nu iei un animal sălbatic cu mîinile goale! Te pui în pericol, deoarece rişti să fii muşcat sau rănit, te poţi molipsi de vreo boală specifică. Dacă iei în mîini un pui de animal sălbatic, îl pui în pericol. Mirosul de om rămas pe pui o va determina pe mama sa să-l abandoneze imediat, iar, fără supravegherea mamei, puiul este sortit pieirii.)

- *Sub un copac, Alina a zărit un pui golaş căzut din cuib. Ea l-a chemat pe tata în ajutor. Tata a îmbrăcat mănuşi, a urcat cu puiul în copac şi l-a pus atent în cuib lîngă frăţiorii lui.* (Alina şi tatăl său au procedat corect. Astfel readus în cuib, puiul va fi acceptat de către părinţi. Dacă nu poţi pune puiul în cuib, trebuie să îl pui într-un loc cald şi liniştit şi să soliciţi ajutorul maturilor competenţi (de la organizaţia ecologistă locală; părinţii; învăţătorul etc.) pentru ca să fie hrănit. Nu încerca să hrăneşti puiul singur, pentru că e uşor să sufoci un pui de pasăre cu bucăţi mari, pe care el nu le poate înghiţi. Puii sunt hrăniţi o dată la două ore, deci nu aştepta prea mult pînă să cauţi ajutoare.)

- *O pasăre s-a lovit de geamul din camera lui Dan şi a rămas încremenită. Dan s-a speriat şi a început să strige şi să bată în geam pentru a alunga pasărea.* (Dan nu a procedat

corect. Probabil că pasărea s-a rănit. Trebuie s-o iei atent cu mîinile înmănuşate, s-o pui într-o cutie întunecoasă, aerisită, de pildă o cutie de pantofi cu găuri în ea, şi s-o laşi în linişte vreo două ore. Vezi cum se mai simte după o vreme. Dacă pare să fie mai bine, încearcă să deschizi cutia în curte. Dacă pasărea tot nu e gata să zboare, încearcă să o mai ţii la întuneric alte două ore, dar nu o elibera dacă se lasă seara. Poţi să-i pui în cutie apă într-un vas mic. Dacă pasărea nu îşi ia zborul din cutie timp de o zi, trebuie să apelezi la organizaţia ecologistă locală sau la medicul veterinar din localitate.)

- *Motanul războinic a atacat un porumbel, dar copiii l-au alungat. Cînd s-au uitat mai atent, au văzut o rană sîngerîndă pe trupul bietului porumbel. Cu mîinile înmănuşate, l-au pus atent într-o cuşmă şi l-au dus la şcoală să ceară ajutorul învăţătorului. Învăţătorul i-a condus la medicul veterinar.* (Copiii şi învăţătorul au procedat corect. Pasărea rănită poate avea nevoie de medicamente speciale, căci infecţia se răspîndeşte rapid.)

- *Ion s-a urcat în podul casei şi s-a speriat rău văzînd un lilac atîrnînd sub acoperiş. El a deschis fereastra, a luat o mătură şi a început să o fluture lîngă liliac încercînd să-l gonească afară. Liliacul s-a apucat să zboare turbat pe deasupra capului lui Ion şi băiatul s-a speriat şi mai tare.* (Nu te speria de liliac, el nu face nici un rău omului. Este posibil să fi intrat într-una din nopţile anterioare, pentru că s-a făcut frig afară şi a încercat să se încălzească. Încearcă să îl laşi în pace până la lăsarea serii, apoi deschide larg toate ferestrele, ca să poată zbura afară. Ferestrele care nu se pot deschide trebuie acoperite cu perdele, pentru ca liliacul să nu se izbească de ele şi să se rănească. Luminile trebuie lăsate aprinse, pentru ca liliacul să se îndepărteze de lumină. Dacă nu zboară, este posibil să fie bolnav. În acest caz contactează organizaţia ecologistă locală, pentru a cere ajutor.)

III. ETAPA DE TOTALIZARE

- ***Sinteza activităţilor realizate.***
- ***Exprimarea impresiilor şi emoţiilor trăite pe parcursul excursiei.***

Poate fi organizat un concurs de desene pe asfalt, cu accepţia administraţiei parcului.

- ***Crearea de mesaje, pe care le-ar adresa plantele şi animalele din păduri şi din parcuri oamenilor, dacă ar putea vorbi.***
- ***Reflecţia asupra atitudinilor faţă de natură, conştientizate în cadrul excursiei.***

Poate fi întocmit şi realizat pe un poster codul comportamental al vizitatorului unui parc. Cu accepţia administraţiei parcului, posterul colectiv poate fi instalat în parc. [46, 47, pp.149-157]